

Verdal kommune
Møteinnkalling

Kommunestyrets medlemmer

Utvalg: Verdal kommunestyre
Møtested: Kommunestyresalen, Verdal Rådhus
Dato: 17.06.2013
Tid: 18:00

Evt. forfall, eller inhabilitet i noen av sakene, meldes til rådmannskontoret på telefon 74 04 82 50, eller på e-post: inger.storstad@verdal.kommune.no .
Varamedlemmer møter kun ved særskilt innkalling.

Det vil i starten av kommunestyrets møte bli gitt følgende orientering:
Status Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS v/direktør Turid Hofstad – 40 min.

Innstillinger fra komite plan og samfunn i sakene 43/13, 49/13 og 50/13 vil bli utlagt i møtet.

Verdal, 6. juni 2013

Bjørn Iversen
ordfører (s)

Sakliste kommunestyrets møte 17. juni 2013

Saksnr	Innhold
PS 42/13	Godkjenning av møteprotokoll
PS 43/13	Kommunedelplan Tromsdalen
PS 44/13	Økonomirapportering 1. tertial 2013 - Verdal kommune
PS 45/13	Endring av investeringsbudsjett for 2013
PS 46/13	Hellige Olga menighet - Den russiske ortodokse kirke - søknad om tillatelse til å reise russisk-ortodokst kapell på Stiklestad
PS 47/13	NOU2013:4 Kulturutredningen 2014. Høringsuttalelse fra Verdal kommune
PS 48/13	Opptak av Snåsa kommune i reiselivssamarbeidet på Innherred
PS 49/13	1721/23/8 - Utbyggingsavtale Reinsholm Vest
PS 50/13	Revidering av sanitærreglement for kommunene Levanger, Verdal, Steinkjer og Inderøy
PS 51/13	Orientering

Kommunedelplan Tromsdalen

Saksbehandler: Thomas Møller E-post: thomas.moller@innherred-samkommune.no Tlf.:	Arkivref: 2010/6983 - /143
---	--------------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Komité plan og samfunn i Verdal	11.06.2013	41/13
Verdal kommunestyre	17.06.2013	43/13

Rådmannens innstilling:

Kommunedelplan Tromsdalen vedtas i medhold av Plan- og bygningslovens § 11-15

Vedlegg:

- 1 Plankart vertikalnivå 2 (på grunnen), rev. 29.05.2013
- 2 Plankart vertikalnivå 1 (under grunnen), rev. 29.05.2013
- 3 Planbestemmelser, rev. 30.05.2013
- 4 Planbeskrivelse
- 5 KU grunnvann med revidert vurdering av buffersonedimensjonering

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

1. Planprogram kommunedelplan Tromsdal, vedtatt 28.2.2011
2. Saksframlegg med oppsummering av og vurdering av innkomne merknader til planprogram på høring
3. Konsekvensutredningsrapporter se evt.:
<http://www.verdal.kommune.no/Nyheter/Nyhetsarkiv/Kommunedelplan-Tromsdalen/>
4. Saksframlegg for utlegging til høring og off. ettersyn med oppsummering og vurdering av konsekvensutredningen samt kommunens vurdering iht. Naturmangfoldlovens §§ 8-12, 4 og 5. Se evt.:
<http://www.verdal.kommune.no/Politikk/Plan-og-samfunn-2011-2015/20121120/8112-Kommunedelplan-Tromsdalen/>
5. Innkomne høringsuttalelser inkl. Studconsultrapport om usikkerhet vedrørende fremtidig kalkindustri i Verdal og Prognosesenterets analyse av sement- og betongforbruket i Norge frem til 2020.

6. Brev fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag datert 24.5.2013 vedrørende trekking av betingede innsigelser.

Saksopplysninger:

Bakgrunn

Planprosessen ble igangsatt med bakgrunn i vedtak i Plan- og utviklingskomiteén i Verdal den 4.3.2008. Vedtaket som ble enstemmig vedtatt sa at: *PUK anmoder administrasjonen om å starte arbeidet med en kommunedelplan i Tromsdalen. Igangsatte reguleringsplaner videreføres.*

Planforslaget er ment å ivareta flere formål. Hovedformålet slik det ble fastsatt i planprogrammets pkt. 3 er å planfeste geografiske rammevilkår for framtidig utnyttelse av kalksteins- og fyllittforekomsten i Tromsdalen på lang sikt. Det er også viktig å sikre ressursen med tanke på en mulig fremtidig etablering av sementfabrikk, noe som vil ha stor næringsmessig betydning for kommunen, bl.a. i form av arbeidsplasser. Dette innebærer videre at det ikke kan tillates annen permanent aktivitet/utbygging i området som kan komme i strid med en langsiktig utnyttelse av kalksteins- og fyllittforekomsten. Avklaring av nødvendige planmessige forutsetninger for etablering av underjordisk transportbånd er også et delmål med planarbeidet. Med sistnevnte skal her forstås at det skal avklares om tilstrekkelige areal for å oppnå nødvendig produksjonsvolum for lønnsom etablering av transportbånd kan disponeres til formålet.

Et annet viktig formål med planarbeidet er å synliggjøre de store natur- og friluftskvalitetene som finnes i området, og så langt det lar seg gjøre, tilpasse områder for uttak av berggrunnsressurser slik at dette kommer minst mulig i konflikt med disse kvalitetene. Samtidig som det er en uttalt kommunal målsetting å utnytte de svært rike og gode berggrunnsressursene i Tromsdalen, så ønsker kommunen å tilrettelegge for et minst mulig konfliktfyllt uttak av disse. Mulige avbøtende og skjermende tiltak for å ivareta natur- og friluftskvalitetene i Tromsdalen er viktige i planutforming.

Et tredje mål med kommunedelplanen var å avklare planfestede formålsgrenser for etablert skytebane i område. Dette behovet har i mellomtiden blitt løst gjennom kommuneplanens arealdel og kommunedelplanens disponeringer her vil være i tråd med denne.

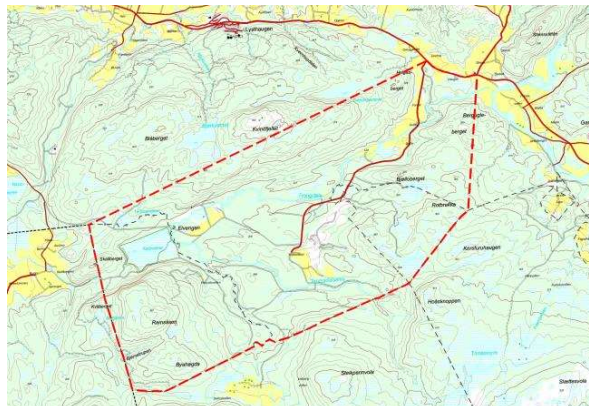
Utarbeidelsen av kommunedelplan faller inn under § 2 i Forskrift om konsekvensutredninger – Planer og tiltak som alltid skal behandles etter forskriften.

Planområdet

Planområdet er på hele 25 km², og strekker seg fra kommunegrensen mot Levanger i sørvest til fv. 72, Jamtlandsvegen, ved Levring i nordøst. I nord følger planavgrensningen en rett linje trukket fra knekk i kommunegrensen ved Tømmersjøen til krysset fv. 72 og fv. 155, Tromsdalsvegen.

I sør følger planavgrensingen i stor grad eiendoms- og allmenningsgrenser mot Hoås og Inndal statsalmenninger før den følger en rett linje fra Tromsdal statsalmennings østre hjørne og til krysset mellom fv. 72 og fv. 758 Stene-Vuku. Planområdets utstrekning er slik dimensjonert av flere årsaker, men det var viktig for kommunen å inkludere hele kalkforekomsten samt omkringliggende områder med viktige naturkvaliteter som eks, Ramsåsen, Kaldvassmyra, lia nord for Trongdøla og Bjølloberget. Dette for å sikre et grunnlag for en helhetlig vurdering av nye rammer for bergverksdriften i forhold til identifiserte naturkvaliteter og andre verdier, og mulighet for tilpasning av grenser og etablering av evt. buffersoner mellom formål. Dette igjen for på best mulig måte å kunne ivareta de ulike kvalitetene som finnes i Tromsdalen, jf. planprogrammets pkt. 2.

Planområdet

Planområdet for øvrig kan beskrives som et sidedalføre til Inndalen, ca. 15 km. fra Verdal sentrum. Dalføret ligger på nivå 180-250 m.o.h. og er omkranset av fjellformasjoner i sør, øst og vest. Mot nord og i tilknytning til hoveddalføret er landskapet mer åpent. Selve dalføret strekker seg fra området ved Ramsåsen og Steikpannvola og nordøstover mellom Kvindfjellet og Helgåsberget på nordsiden, og Bjølloberget og Bergugleberget på sørsiden opp mot Levringan. Elvene Tromsdalselva og Ramsåa renner gjennom dalføret nord og vestover forbi Ramsåsen og blir Trongdøla i det de møtes ved Elvengan og svinger nordøstover. Berggrunnen består av kalkstein, fyllitt og grønnstein. Kalkstein som er en letteroderende sedimentær bergart har i flere områder blitt vasket ut av elver og bekker i området og dannet store kalksteingsgrotter, bl.a. ved Ramsåsen, Benkeberga og Kvernhusbekken. Ved planområdets nordvestre hjørne ligger Kaldvassmyra naturreservat.

Det finnes flere tekniske inngrep i planområdet. Størst er kalkbruddet som dominerer store deler av planområdet. Det går en høyspentledning gjennom planområdet i tillegg til flere veier av ulik standard. Innenfor dalføret finnes flere gårdsbruk samt noen få boligeiendommer og hytteeiendommer. Innenfor området er det virksomhet knyttet til forsvarrets forhåndslager i tillegg til at Verdal jeger- og fiskeforening og Verdal sportsskytterklubb har skytebane her. Området er attraktivt som utfartsterreng både sommer og vinter, og det er gjennomført omfattende tilretteleggingstiltak av kulturhistorisk og naturfaglig opplevelsesverdi. Firmaet Tromsdalsopplevelser som driver med naturbasert næringslivsvirksomhet, bl.a. leirskoler for grunnskolen, har sin base i nærheten av Ramsåsvollen.

Dalføret har en av Europas største og reneste kalksteinsforekomster som i utstrekning utgjør et overflateareal på 7 km². Basert på boringer som gjennomført på 1970-tallet beregnet Norcem kalksteinsreserven i Tromsdalen til hele 7450 millioner tonn ned til kote -200 m.o.h. Påviste reserver over kote 0 er beregnet til 4100 millioner tonn. I tillegg har Tromsdalen en stor fyllittreserve som i overflateareal utgjør 10 km², og omfanget av den kjente fyllittforekomsten er beregnet til 1 500 millioner tonn. Mineralstatistikk viser at Tromsdalsforekomsten (kalkstein) er blant Norges fem viktigste mineralforekomster med hensyn til tonnasje og produksjonsverdi. Det har ellers vært konkludert med at det i Tromsdalen er reserver både av kalk og fyllitt for etablering av en moderne sementfabrikk når forekomstene ved dagens produksjonssteder nærmer seg å være utdrevet.

Planstatus og rammebetingelser

I henhold til kommuneplanens arealdel, vedtatt 26.4.2011 (planid. 2008008) er Tromsdalen i sin helhet avsatt til LNFR område med unntak av eksisterende område for idrettsanlegg (skyttebane) og område for Forsvaret. I tillegg er det avmerket område for hvor gjeldende regulering fortsatt skal gjelde (Tromsdalen kalkbrudd) og hensynssone for båndlegging av naturreservat (Kaldvassmyra). Store deler av det aktuelle planområdet omfattes også av gjeldende kommunedelplan for Tromsdalen, vedtatt i Verdal kommunestyre 28.2.2000 (planid. 1999005). Arealdisponeringene her er tilsvarende som i kommuneplanens arealdel. I tillegg er eksisterende kalksteinsbrudd regulert gjennom reguleringsplan Tromsdalen kalkbrudd vedtatt 3.9.2007 (planid. 2006010). Her er det avsatt områder til steinbrudd, kombinerte formål samt skjermingsbelte i tillegg til trafikkområde og to mindre områder til landbruk. Påbegynte reguleringsplaner for Rovmyra og Piksteinsmyra er hhv. avbrutt og stilt i bero i påvente av ny kommunedelplan.

I forhold til kommuneplanens arealdel medfører således planforslaget en endring av arealstatusen for de områdene som nå disponeres for utvidelser av kalkbruddet og nye veiføringer. Det etableres også nye hensynssoner.

Av øvrige rammebetingelser er planforslaget vurdert opp i mot Rikspolitiske retningslinjer for areal og transportplanlegging, Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag, Felles fylkesplan (Trøndelagsplanen) 2009-2012, Kommuneplanens samfunnsdel, Kommunedelplan næring, landbruk og naturforvaltning, strategisk del, vedtatt 2.3.2009 og Kommunedelplan for klima og energi, vedtatt 21.6.2010. Vurderingene tilsier ikke at planforslaget vil være vesentlig i strid med noen av disse rammebetingelsene.

Planforslaget

Planforslaget legger til rette for en betydelig utvidelse av eksisterende kalkbrudd i Tromsdalen. Utvidelsene kan skje både i form av dagbruddsdrift og som underjordisk drift. Utvidelsen av dagbruddsareal er i størrelsesorden 1 710 daa., og lagt sammen med eksisterende dagbrudd på ca. 560 daa. blir dagbruddsarealet på til sammen 2270 daa. Nytt areal til underjordsdrift er i underkant av 1040 daa. I tillegg avsettes i underkant av 400 daa. til deponiområde for avdekningsmasser. Da fremtidig areal for dagbrudd går over eksisterende trasé for Tromsdalsvegen legges det også til rette for ny trasé langs yttersiden av bruddområdet.

Langs Tromsdalsvegen og deler av dagbruddsutvidelsens sørlige grense er det avsatt område til kombinert formål andre typer anlegg (skjermingsvoll) og råstoffutvinning (dagbrudd). Dette fordi det skal etableres en voll mot vegen som skal tilsås med stedegen vegetasjon som skjermer mot innsyn. Det skal også etableres en støyvoll som skal skjerme mot eksisterende fritidsbolig på eiendommen 254/1. Disse vollene skal detaljplanlegges med tanke på utforming og dimensjonering i forbindelse med senere reguleringsarbeid. De delene av kombinasjonsformålet som ikke er behøvelig som skjermingsvoll kan benyttes som dagbrudd.

Utvidelsesarealet for kalkbruddet er gjennom planutformingen noe redusert i forhold til hva skissene som ble lagt til grunn for utredningene viste. For dagbruddsområde er reduksjonen ca. 170 daa (1400 daa. (alt. 1) + 480 daa. (alt. 2) - 1710 daa. = 170 daa.) For område avsatt til underjordsdrift er reduksjonen ca. 80 daa. (1600 daa. (alt. 1) - 480 daa. (alt. 2) - 1040 daa. = 80 daa.) Reduksjonene i bruddareal er stort sett utgjort av buffersoner mot Kvernhusbekken og Tromsdalselva. Mot Tromsdalselva er det avsatt en buffersone i form LNFR-formål på 100 meter. På eiendommen Tromsdalsgården er buffersonen, etter grunneiers ønske, noe lenger. Dette ønsket henger bl.a. sammen med eksisterende hytte ned mot elva som ønskes skjermet. 100 meter her er også avpasset etter Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag hvis bestemmelser gjelder i inntil 100 meter fra vannstrengen.

Mot Kvernhusbekken er buffersonen trukket langs en rygg i landskapet og avstanden er noe varierende, men i hovedtrekk +/- 130 meter. Dette er noe mer enn hva tilrådingen i den oppdaterte grunnvannsrapporten med revidert vurdering av buffersonedimensjonering åpner for. Utredning av rystelser ved sprengning i bruddet fant også at grottekalitetene her ville være vel ivaretatt med avstand til bruddet på ned mot 100 m ved ordinær sprengning – og enda nærmere ved et sprengningsopplegg med mindre rystelser. Kommunen ønsker likevel å være på den helt sikre siden i forhold til grottekalitetene ved Kvernhusbekken. Ved å legge grensen som angitt mener vi dette ønsket er ivaretatt. Grensedragningen bidrar også til å begrense de landskaps- og friluftslivsmessige konsekvensene av bruddet sett fra Kvernhusbekkområdet, i tillegg til at det er avpasset iht. Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag.

Hensynet til vassdragene i området er også søkt ivaretatt gjennom forbud mot en rekke tiltak innenfor en forbudssone på 50 meter på hver side av vannstrengen og bestemmelse for å ivareta kantvegetasjonen i en sone på 10 meter på hver side av vannstrengen.

Det legges ikke til rette for et fremtidig uttak av fyllitt i forbindelse med denne planen. Dette betyr likevel ikke at et mulig fremtidig fyllittuttak i Tromsdalen er utelukket. I stedet for å identifisere et område for slik etablering nå, båndlegges et større areal (i underkant av 6 200 daa.) over bergarten fyllitt i påvente av senere vedtak etter Plan- og bygningsloven. Denne båndleggingen er i utgangspunktet begrenset til å gjelde i fire år, og formålet med båndleggingen er å hindre etablering av tiltak her som vil vanskeliggjøre et uttak av fyllitt. Størrelsen på båndleggingssonen er begrunnet i at det er ønskelig å finne den mest velegnede lokaliseringen av et slikt uttak innfor rammene av bergartsgrensen.

Hensynsone C grønnstruktur etableres rundt størstedelen av dagbruddet i tillegg til rundt deler av Kaldvassmyra naturreservat. Formålet med dette er å synliggjøre et område hvor det etter kommunens oppfatning bør tilstrebes å ivareta en god del av vegetasjonen både med tanke på innsyn, for å minske støvspredning og redusere støyutbredelsen. Årsaken til at dette også etableres rundt Kaldvassmyra naturreservat er nettopp av hensynet til naturkvalitetene her, bl.a. i lys av NTNU Vitenskapsmuseets bekymring i forhold til støvspredning. Støvspredning her vil også kunne komme fra trafikk på Svendsenvegen som går like forbi Kaldvassmyra, og en slik hensynsone som inntegnet vil bidra til å redusere dette potensielle problemet.

Myrområdet i det sørøstlige hjørnet av Kaldvassmyra avsettes med hensynsone C naturmiljø for å synliggjøre viktige naturkvaliteter. Iht. NTNU Vitenskapsmuseet er dette et område som bør innlemmes i verneområdet. Dette ligger evt. utenfor kommunens myndighets- og ansvarsområde.

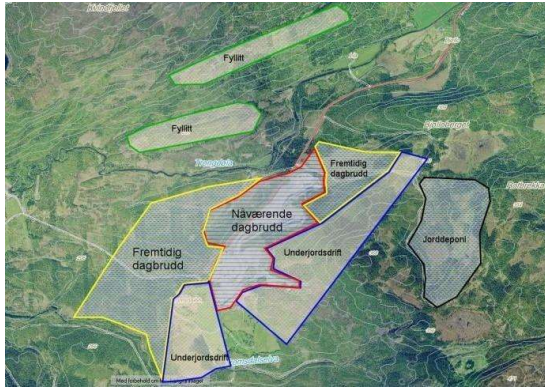
Planprosessen

Forslag til planprogram ble sammen med varsel om oppstart sendt ut på høring den 25.8.2010 og kunngjort i Verdalingen 11.9.2010. Det kom inn 23 høringsuttalelser til forslag til planprogram. Revidert planprogram ble før fastsetting forelagt Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DIRMIN) i to uker iht. Forskrift om konsekvensutredninger § 8, siste ledd. Planprogrammet ble vedtatt i Verdal kommunestyre den 28.2.2011, sak PS 017/11.

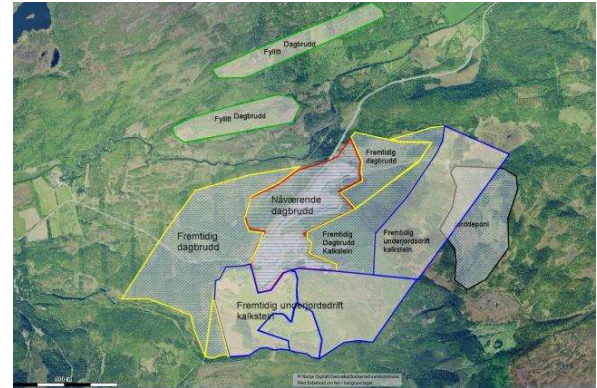
Det har underveis i perioden for gjennomføring av konsekvensutredninger tilkommet opplysninger som har medført noen endringer i forhold til hva kommunen i utgangspunktet la til grunn. Dette er likevel ikke endringer som går ut over de rammer for planarbeidet og utredningstema som ble fastsatt i planprogrammet.

Den første endringen består i at det området som fra Verdalskalk AS og Norcem ble skissert som mulig brytningsareal i oppstartsmøtet den 11.10.2010 og som ble tilsendt alle mottagerne av høringsforslaget til planprogram i brev datert 13.10.2010 ble justert på sommeren 2011. Justeringen innebar en endring med utvidet område for dagbrudd østover og var fra Verdalskalk AS og Norcem sin side begrunnet i mindre forventet konflikt enn en utvidelse sørvestover samt at høyden på terrenget vil kunne gi store volumer per flateenhet. I tillegg var det tegnet inn noe mer areal for underjordisk drift, men da med presisering av at det ikke forelå avtale for slik drift med en av grunneierne. Endringen ble presentert i møte med referansegruppen den 8.6.2011 uten at det her fremkom merknader til justeringen. Dimensjoneringen av konsekvensutredningen ble således endret iht. revidert skisse.

Skisse I

Skisse II

Den andre endringen henger sammen med den første og består i nye opplysninger (mottatt i møte her 14.12.2011) om de beregnede tonnasjevolumer kalkstein som finnes innenfor rammene av revidert skisse ned til kote 50 m.o.h. Med denne skissen som grunnlag vil dagbruddet romme i størrelsesorden 760-780 mill. tonn kalkstein. Dersom en legger til grunn dagbruddsdrift for hele området som er markert som kalkstein med A-kvalitet i figur 9 s. 14 i NGU sin rapport (inkluderer Tromsdalsgården), øker det beregnede tonnasjevolumet til 871 mill. tonn med kalkstein. I tillegg kommer områdene for underjordsdrift som med utnyttelsesgrad lik 40 % anslagsvis gir 220 mill. tonn. Dersom et fremtidig vedtak skulle åpne for en full utnyttelse av ressursen iht. overstående ville dette blitt Norges største gruve.

Kommunen har vurdert disse opplysningene opp i mot de utredningskrav som var utarbeidet iht. til fastsatt planprogram. I og med at disse berggrunnsressursene ligger innenfor det arealet som allerede var dimensjonerende for konsekvensutredningen vurderte kommunen at følgene av dette for utredningsarbeidet var begrenset. Da det ikke vil være aktuelt å transportere ut slike mengder på bil vurderte kommunen at det kun i forhold til tema forurensning inkl. støy, støv og rystelser ville være behov for tilleggsutredninger. Dette ble derfor bestilt i tilknytning til tilleggsutredning for nytt alternativ to, jf. under.

I løpet av høsten 2011/vinteren 2012 ble kommunen også gjort oppmerksom på at grunneier av Tromsdalsgården, vurderte framtidsutsiktene for gårdsdrift på eiendommen i lys av den pågående planprosessen. Grunneier har etter hva kommunen har forstått også hatt flere møter med Verdalskalk AS og Franzefoss om dette. I møte mellom kommune og grunneier den 2.2.2012 sier grunneier at dersom kommunedelplanen legger til rette for utvidelser av dagbruddsvirksomheten i Tromsdalen vil bo- og driftsforholdene på gården bli vanskelige, og avvikling av landbruksdriften til fordel for dagbrudd på større deler av hans eiendom vil vurderes. Det presiseres dog fra grunneier at foretrukket løsning vil være fortsatt gårdsdrift.

Av planlovmessige grunner som ikke gir anledning til å kombinere ulike hovedformål på kommuneplannivå (Hovedformål 1: Bebyggelse og anlegg med mulig underformål; råstoffutvinning kan ikke kombineres med hovedformål 5: Landbruks-, natur- og friluftsområder samt reindrift) anbefaler kommunen at grunneier tar en avgjørelse tidsnok til at framtidig disponering av eiendommen blir avklart gjennom og i samsvar

med kommunedelplanen. Dette også fordi en snarlig revisjon av planen er lite trolig når den først er vedtatt. I møte mellom grunneier og Verdalskalk AS ble det bestemt at dagbrudd på eiendommen burde konsekvensutredes i forbindelse med pågående utredning. Dette gjaldt også for tilstøtende eiendom Tromsdalen Østre. Kommunen sluttet seg til denne vurderingen og bestilte en tilleggsvurdering for dagbrudd, også på eiendommene Tromsdalsgården og Tromsdalen Østre. Med fratrekke av den delen av Tromsdalsgården som allerede er disponert til dagbrudd utgjør dette arealet et tillegg på ca. 490 daa. Dette tillegget representerer således ett nytt alternativ 2.

Etter at alternativ 2 kom på banen som en mulig foretrukket utvikling stod således valget i den videre planutformingen mellom hhv. alternativ 1 og alternativ 2. Alternativ 1 representerer en utvidelse iht. skisse 2 over, mens alternativ 2 legger til rette for dagbrudd også på eiendommene Tromsdalen gård og Tromsdalen østre (eiendommene lengst sør i skisse 2).

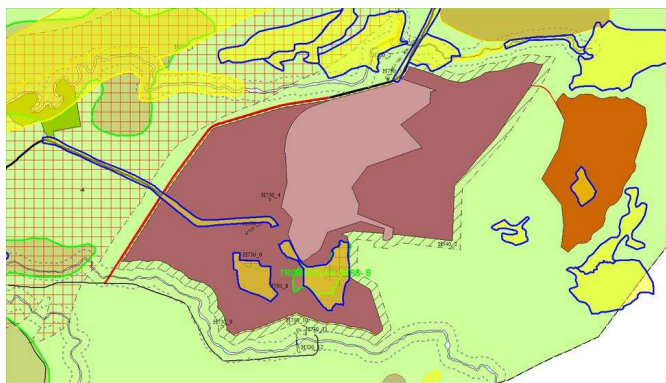
Konsekvensutredningen

Det er gjennomført en omfattende og detaljert konsekvensutredning med sikte på å etablere et så solid beslutningsgrunnlag som mulig før vedtak.

Kort oppsummert her så viser konsekvensutredningen et konsekvensbilde med moderate negative virkninger. Unntaket gjelder først og fremst for evt. etablering av fyllittbrudd i lia nord for Trongdøla hvor det ble påvist store naturverdier, betydelige landskapsmessige virkninger i tillegg til negative virkninger for friluftsliv. Fyllittbrudd som skissert er derfor ikke videreført i planforslaget.

Med enkelte justeringer i forhold til utredningsgrunnlaget/skissene for mulige utvidelser viser konsekvensutredningen for utvidelse av kalkbruddet små til moderate konsekvenser for påviste naturverdier. Disse justeringene går først og fremst på justeringer i avstand til Kvernhusbekken i nord.

Etter at slike justeringer er gjennomført blir kun fire naturtypelokaliteter direkte berørt av utvidelsene av kalkbruddet og deponiområdet. Dette er deler av Svendensenvegen, to lokaliteter på Tromsdalen gård og Piksteinsmyra (se bilde under hvor nye naturtypelokaliteter er tegnet inn med blått omriss, fugleområde med grønt omriss). To av disse er verdsatt til å være av middels verdi (B) og to til liten (C). I tillegg blir også et prioritert fugleområde med middels verdi (B) direkte berørt.

Det enkelttemaet som påviselig lider de største negative virkningene av en utvidelse av kalkbruddet som foreslått er friluftsliv hvor konklusjonen sier store negative virkninger. En del av denne konsekvensgraden henger sammen med de skisserte fyllittbruddene nord for Trongdøla. For øvrig er de negative virkningene av mer indirekte art da de er knyttet til friluftskvaliteter i områder som ikke blir direkte berørt av utvidelsene (Ramsåsen og Bergugleberget-Bjølloberget).

Ellers kan nevnes at dersom Tromsdalen gård og Tromsdalen Østre blir vedtatt disponert til dagbrudd så vil dette medføre en omdisponering av noe dyrkamark. Dette alternativet medfører således en noe større konsekvensgrad enn om disse eiendommene ikke disponeres slik (fra liten negativ til middels negativ).

Risiko- og sårbarhetsanalysen fant at området fremstår som lite sårbart og det ble ikke avdekket noen faretema eller sårbarhet med uakseptabel risiko hvor risikoreducerende tiltak må gjennomføres, verken ved gjennomføring av alternativ 1 eller alternativ 2.

For enkelte utredningstema lar konsekvensbildet seg oppsummer skjematisk:

Utredningstema	Konsekvenser alternativ 1	Konsekvenser alternativ 2
Jordbruk	Liten negativ	Middels negativ
Skogbruk	Middels negativ	Middels negativ
Friluftsliv	Stort negativ	Stort negativt
Reindrift	Middels negativ	Ikke utredet = alt. 1
Landskap	Middels negativ	Middels negativ
ROS	Liten risiko	Liten risiko
Grunnvann	Liten negativ	Liten negativ
Lokal luftkvalitet/støv	Liten negativ	Liten negativ
Helse	Ingen konsekvens	Ingen konsekvens

Kommunen fant til tross for små påviselige negative konsekvenser for grunnvannet i området at det var nødvendig at vassdragsmyndigheten (NVE) i forbindelse med høringen også gjennomfører en konsesjonspliktavurdering av tiltaket. Slik konsesjon må evt. erverves i forbindelse med reguleringsplanprosessen.

Som nevnt over så har noe av disse konsekvensgradene sammenheng med den skisserte etableringen av fyllittbrudd nord for Trongdøla som lå til grunn i utredningsgrunnlaget. Disse er tatt ut, noe som vil moderere konsekvensbildet av planforslaget for en del tema. De øvrige utredningstemaene lar seg ikke like lett oppsummeres kortfattet og skjematisk og vi viser derfor, for en grundigere beskrivelse av konsekvensgrad og redegjørelse for øvrige utredningstema til konsekvensutredningsrapportene.

Kommunen fant fra konsekvensutredningen at de påviselige konsekvensene av hhv. alternativ 1 og alternativ 2 er moderate både i absolutt forstand, og særlig relativt sett, i lys av det omfang som planen har og den type tiltak det legges til rette for.

Kommunen finner at begge alternativene er fullt ut forsvarlige og at de begrensede negative effektene som er påvist gjennom konsekvensutredningen i denne saken må vektlegges mindre enn øvrige samfunnshensyn.

På bakgrunn av:

1. Begrensede påviselige negative konsekvenser avdekt både for alternativ 1 og alternativ 2,
2. Signal fra grunneiere om at bo- og driveforholdene på Tromsdalen gård og Tromsdalen Østre blir vanskelige og ønskes avviklet dersom alternativ 1 blir realisert,
3. Ønske om dagbruddsdrift iht. alternativ 2 fra drivere av bruddet,
4. Bergfaglig optimalisering for etablering av et stort brudd med en mer riktig form, jf. utredning fra Multiconsult

fant kommunen grunnlag for å legge alternativ 2 til grunn for planforslaget som ble sendt ut til høring og offentlig ettersyn. Alternativ 1 som ikke inkluderer dagbrudd på Tromsdalen gård og Tromsdalen Østre, men underjordsdrift iht. eksisterende avtaler var alternativt forslag.

Medvirkning

Planforslaget ble vedtatt lagt ut til høring og off. ettersyn i medhold av Plan- og bygningslovens § 11-14 av Komité for plan og samfunn den 20.11.2012 (sak 81/12). Kommunen fant det likevel riktig å gjennomføre høringen på et nivå tilsvarende krav for reguleringsplan og sendte ut (jf. PBL § 12-10, annet ledd) plandokumentene til alle registrerte grunneiere og festere, andre registrerte rettighetshavere og naboer. I tillegg ble planforslaget tilsendt SABIMA (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold) som uttalte seg til saken i forbindelse med varsel om oppstart med planprogram på høring, FNF Nord-Trøndelag som er et samarbeidsnettverk for naturvern- og friluftsansjoner på fylkesnivå, Verdal JFF, Tromsdal opplevelser og Naturvernforbundet på både lokalt og regionalt nivå. I tillegg er planforslaget, i tråd med lovkrav jf. PBL § 11-14, naturligvis kunngjort i avisen og gjort tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Høringsperioden ble utvidet med to uker i forhold til lovkravet og satt til åtte uker. Høringsperioden strakk seg fra kunngjøringsdatoen den 1.12.2012 til 26.1.2013.

Underveis er det avholdt en åpen temadag om kommunedelplan Tromsdalen for Kommunestyret i Verdal med informasjon fra både kommunens administrasjon, grunneiere, næringsaktører og interesseorganisasjon. Før politisk andregangsbehandling er det også gjennomført et åpent informasjonsmøte hvor kommunen informerte og det var anledning til å stille spørsmål til kommunen. Problemstillinger løftet frem på møtet var i overveiende grad tilsvarende problemstillinger tidligere fremkommet i forbindelse med høring og off. ettersyn og således allerede kjent for kommunen. Det ble i møtet ellers åpnet for at evt. nye momenter fortsatt kunne tilsendes kommunens saksbehandler. Det er ikke mottatt noen slike henvendelser i etterkant av møtet.

Det kom i løpet av høringsperioden inn uttale fra 21 parter hvorav 4 har kommet med to uttaler slik at antallet mottatte hørings svar er 25. Uttale er mottatt fra:

- Nord-Trøndelag fylkeskommune
- Verdal sportsskytterlag
- Opplysningsvesenets fond
- Forsvarsbygg
- Kommunelege Ragnhild Holmberg Aunsmo
- Norcem
- Verdalskalk AS
- Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag
- Verdalsbruket AS
- Nils Georg Leirset
- Ramsås statsallmenning
- Gerd Leirset, Øyvind Leirset og Inger Åse Leirset
- Audhild Slaggård
- NVE
- Direktoratet for mineralforvaltning
- Sametinget
- Statskog
- Færen Reinbeitedistrikt
- Statens Vegvesen
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
- Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag

I det følgende vil uttalelsene oppsummeres og vurderes i samme rekkefølge som over. Først oppsummeres kjernepunktene i de enkelte uttalelsene før de fortløpende vurderes. Kommunens vurdering står i *kursiv*.

Nord-Trøndelag fylkeskommune (NTFK):

- Viser til utredningen knyttet til geologi, kvalitet og utnyttelse som ut fra forekomstens beskaffenhet, samfunnsnytte, bergmessig drift, kostnader med mer anbefaler dagbruksdrift som hoveddriftsform. På denne bakgrunn mener NTFK at når det åpnes for et større kalksteinsbrudd i området bør dette også gjøres med en god ressursmessig utnyttning og at dagbruksdrift som vist i planen bør kunne aksepteres.
- Peker på at alternativ 2 (høringsforslaget) vil medføre at alt jordbruksareal på eiendommene Tromsdalsgården og Tromsdalen Østre vil forsvinne og ett gårdsbruk vil opphøre. NTFK ser imidlertid klare problemstillinger knyttet til drift av jordbruksarealene som evt. vil bli omgitt av dagbruksdrift og har ingen merknader til at disse eiendommene tas inn i dagbruksområdet.
- Viser til de store friluftsmessige kvalitetene som finnes i Tromsdalen, og at områdene vil få økt visuell forstyrrelse og avstandsstøy og at opplevelses- og oppholdskvalitetene vil bli redusert. Planforslaget vil ha stor negativ konsekvens for friluftslivet i Tromsdalen. NTFK mener likevel at de friluftsmessige interessene i Tromsdalen må vike i avveiningen mot utnyttelse av en så vidt stor,

rein og lett tilgjengelig forekomst av nasjonal betydning. Kalkstein er i dag blant de viktigste industrielle mineralene som brukes.

- Viser til de påviste landskapsmessige konsekvensene som i hovedsak henger sammen de skisserte fyllittbruddene. Utvidelse av kalkbruddet vil holde inngrepet samlet og fremstår ikke like forstyrrende som et inngrep i uberørt terreng. NTFK er klar på at nærmere lokalisering og omfang av fyllittbrudd skal avklares i en eventuelt fremtidig reguleringsplan. Peker ellers på at kalkbruddet må gis en best mulig terrengmessig innpassing og det bør vurderes nærmere hvor langt østover det bør tillates drift i form av dagbrudd.
- Peker på de utfordringer som uttransportering av kalkstein per vogntog vil medføre gitt økningen i produksjon som er skissert og avhengig av videreføringen av dispensasjon for 70 tonn tillatte totalvekt (fra 50 tonn) per vogntog. Anser det som en forutsetning at det anlegges alternativ transportløsning, helst så tidlig som mulig i driftsfasen. Med transportbånd vil de største utfordringene knyttet til transport være løst og peker på at det kan være behov for rekkefølgebestemmelser som sikrer at forsvarlig transportsystem er etablert før større utvidelser av driften. Dette kan ivaretas i reguleringsplan.
- Viser til de omfattende registrerings- og kartleggingsarbeidene som er gjennomført knyttet til naturmangfold. Oppfatter at underjordiske karst- og grottesystemer er mangelfullt undersøkt og anbefaler videre kartlegging. Poengterer at det bør vektlegges å bevare tiliggende karst- og grottesystemer i størst mulig grad ved avgrensning av bruddet med tilstrekkelig buffersoner. Ytterligere nødvendig kartlegging bør gjøres i forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan.
- Peker på at bruddet bør vurderes tatt ut etappevis slik at ikke hele bruddområdet åpnes med en gang. Dette må avklares nærmere i reguleringsplan.
- I forhold til kulturminner sendte NTFK over planen til Riksantikvaren iht. Kulturminnelovens § 8.4 med søknad om dispensasjon (frigivelse). I sin anbefaling konkluderer NTFK at de ikke ser at kulturminnene i Tromsdalen har slik verdi at en innsigelse til planen er naturlig. NTFK anbefaler derfor at Riksantikvaren aksepterer kommunedelplan Tromsdalen og tiltak i denne som berører de omtalte automatisk freda kulturminnene. Dispensasjonen bør gis på betingelse av en arkeologisk undersøkelse av disse for å hente ut ny kunnskap om slike kulturminner i Trøndelag.

Riksantikvaren konkluderer etter en lang og grundig vurdering med at bevaring av gården med dens kulturminner ikke er realistisk med tanke på den aktiviteten som planlegges for i området. En fortsatt drift i kalkbruddet med den utvidelsen som var planlagt også uten åpne dagbrudd på Tromsdalen-eiendommen (alt. 1) ville gjøre kulturminnene enda mindre tilgjengelig for allmennheten enn de allerede er og ytterligere ødelegge deres opprinnelige landskapssammenheng. Det legges også betydelig vekt på at råstoffuttaket har medført at det har gått tapt mange kulturminner med direkte og/eller indirekte tilknytning til de nå omsøkte.

Kulturminnene representerer dermed neppe et komplett bilde av jernaldergården i Tromsdalen og kulturminnenes verneverdi er svekket som følge av dette.

Riksantikvaren finner etter en samlet vurdering at kommunedelplan for Tromsdalen, med unntak av gårdstunet på Tromsdalen, kan godkjennes under forutsetning av at det først foretas en arkeologisk utgravning av de berørte kulturminnene før tiltak etter planen realiseres. Forholdet til evt. automatisk fredete kulturminner i grunnen under gårdsbygningene og på gårdsplassen for gårdstunet på Tromsdalen skal avklares i forbindelse med detaljregulering

I ny uttalelse fra NTFK som redegjør for Riksantikvarens vedtak pekes det på fire kulturminner som ikke er lagt inn i kommunedelplanen og som dermed ikke er tatt med i dispensasjonsvurderingen. Disse må derfor avmerkes som hensynsone d) og gis bestemmelse som er angitt i brevet. Det må også tas inn bestemmelse knyttet til om man under arbeid påtreffer automatisk fredete kulturminner. Her redegjøres også for riktig avmerking i plankartet av kulturminnene som er dispensasjonsbehandlet samt bestemmelse knyttet til disse fastsatt av Riksantikvaren.

Kommunens vurdering: Kommunen finner at NTFK i overveiende grad slutter seg til kommunens vurderinger som ligger til grunn for planforslaget. Når det gjelder de landskapsmessige vurderingene så vil kommunen understreke at de store landskapsmessige virkningene som ble påvist knyttet til de skisserte fyllittbruddene var tungtveiende med i vurderingen om ikke å gå videre med disse nå. Når det båndlegges et såpass stort areal som det gjøres er dette med tanke på muligheten for å finne den mest hensiktsmessige lokaliseringen av et evt. fyllittbrudd, også i forhold til de landskapsmessige virkningene. Den østlige avgrensningen av kalkdagbruddet vil bli vurdert med tanke på terrengmessig tilpassing og føringer knyttet til revegetering og tilbakeføring. Dette vil bli sentrale elementer i kommende detaljregulering og driftsplan som skal utarbeides i samråd med DIRMIN. Kommunen er opptatt av at uttransporteringen av kalksteinen skal skje på en forsvarlig og hensiktsmessig måte. Det er underveis i arbeidet med kommunedelplanen utarbeidet en mulighetsstudie for transportbånd fra Tromsdalen til Ørin. Denne viser at etablering av et slikt tiltak er gjennomførbart, men kostbart. Vedtak av en kommunedelplan for Tromsdalen som åpner for betydelige utvidelser av bergverksvirksomheten anses som en forutsetning for at dette skal være realiserbart. Kommunen ser gjerne at arbeidet med transportbånd kommer i gang før uttaket kommer opp i 2,5 mill. tonn per år og stiller derfor nå i bestemmelsene krav om rekkefølgebestemmelse i kommende reguleringsplan for kalkbruddet knyttet til oppstart av regulering for transportbånd.

Dokumenterte grotte kvaliteter som Benkebergssystemet og Kvernhusbekksystemet er etter kommunens oppfatning godt ivaretatt gjennom planforslaget og de buffersonene som er innarbeidet. Når det gjelder underjordiske karstforekomster og grotter er det tatt inn bestemmelse som sikrer at dersom det avdekkes sedimentfylte grotter under driften skal disse undersøkes og dokumenteres før de evt. ødelegges. Dette er i tråd med anbefalinger fra konsekvensutredningen. For øvrig mener kommunen at det i denne sammenhengen må aksepteres at enkelte karstforekomster evt. blir ødelagt i forbindelse med driften i bruddet.

For å ivareta hensynet som NTFK etterlyser «utvides» bestemmelsen vedrørende sedimentfylte grotter til å inkludere krav om undersøkelse med tanke på karstforekomster og grotter for drift igangsettes. Forholdet til etappevis drift avklares nærmere gjennom reguleringsplan og driftsplan bl.a. sett i lys av Minerallovens § 41 som pålegger at drift på mineralforekomster skal skje på en bergfaglig forsvarlig måte.

I forhold til kulturminner så anføres at de fire kulturminnene som ikke er dispensasjonsbehandlet ligger ved/i retning Kaldvassmyra på den andre siden av Tromsdalselva. Disse vil derfor ikke bli berørt av en evt. utvidelse av bruddet. For øvrig tas påleggene om riktig avmerking i plankart og innarbeidelse av planbestemmelser til etterretning, herunder bl.a. krav om avklaring av evt. automatisk fredete kulturminner i grunnen under gårdsbygningene og gårdstunet på Tromsdalen gård i forbindelse med regulering.

Verdal sportsskytterlag:

- Verdal sportsskytterlag har ingen merknader til planforslaget. Ber kommunen likevel merke seg at de tar høyde for at de ikke får noen restriksjoner på bruken av baneanlegget og forutsetter at ingen bygningsmasse blir lokalisert nærmere deres anlegg enn de er i dag. Baneanleggene er lokalisert i Tromsdalen for å skåne allmennheten for skytestøy.

Kommunens vurdering: Planforslaget legger ingen begrensninger på bruken av skytebaneanlegget. Planforslaget legger heller ikke eksplisitt til rette for ny bygningsmasse nærmere anlegget, men området som er avsatt til råstoffutvinning skal benyttes til bebyggelse nødvendig for driften i bruddet. Området for råstoffutvinning utvides også i retning skytebanen. Kommunen er ikke kjent med eksakt hvor administrasjonsbygg, arbeidsbrakker med mer blir plassert.

Opplysningsvesenets fond:

- Har ingen merknader til planen.

Forsvarsbygg:

- Peker på at en viktig del av evt. detaljreguleringsarbeid for fyllittuttak vil være å avklare nødvendig avstand mellom Forsvarets fjellanlegg og området for råstoffutvinning. Forsvarsbygg vil kunne bistå med nødvendig informasjon i dette arbeidet.

Kommunens vurdering: Forsvarsbygg vil involveres som høringspart i forbindelse med evt. regulering for fyllittuttak og kan trygge tilstrekkelig avstand gjennom tidlig medvirkning, eks. til varsel om oppstart av regulering.

Kommunelege Ragnhild Holmberg Aunsmo:

- Har fra et samfunnsmedisinsk perspektiv ingen påpekninger til saken

Norcem:

- Peker på at kalksteinsforekomsten i Tromsdalen representerer det vesentligste framtidige ressursgrunnlaget for sin virksomhet i Norge/ sementproduksjon i Norge. Norcem Brevik henter allerede i dag en vesentlig del av sitt råmateriale i

Verdal, og dette forventes å øke fremover. Både på kort og mellomlang sikt antar Norcem at sementforbruket vil øke, både i Norge og utenfor vår region. Betongforbruket er nært knyttet til myndighetenes planer innen samferdsel og regional utvikling, samt tilpasning til et stadig tøffere klima med behov for robuste bygg og anlegg.

Norcem har et langsiktig perspektiv på sin tilstedeværelse i Verdal. Planlegger nå sammen med Verdalskalk for etablering av framtidig transportløsning (transportbånd) mellom Tromsdalen og havneområdet. Dette prosjektet henger nøye sammen med kommunedelplan Tromsdalen, og så snart denne planen er ferdig vil de ferdigstille det nødvendige materialet for en framtidig transportløsning.

I forhold til bærekraftig utnyttelse av mineralressursene skriver Norcem at en samdrift mellom dem og Verdalskalk vil sikre 100% utnyttelse av materialet. Mellomlagre av kalkstein av sementkvalitet som i dag er lagret i Tromsdalen, vil over noen år bli benyttet av Norcem, og tilsvarende lagre vil ikke bli bygd opp igjen i framtida.

- Norcem støtter planforslaget som legger alternativ 2 til grunn som det eneste realistiske alternativet sett med deres øyne. Alternativ 2 gir en langsiktig og forutsigbar tilgang til råmaterialer som innenfor akseptable investeringer og driftskostnader gir grunnlag for en industriutvikling og satsing.
- Norcem aksepterer at det ikke etableres område for uttak av fyllitt gjennom denne planen og vil arbeide videre med grundig utredning av prøvedrift og permanent drift på fyllitt i Tromsdalen etter at planen er godkjent.
- Peker på viktigheten av at verdifulle områder for kalksteinsproduksjon båndlegges i så liten grad som mulig, bl.a. ved at infrastruktur og faste anlegg ikke planlegges og etableres på en måte som båndlegger og hindrer tilgang til gode kalksteinsressurser.
- Mener at buffersoner mot vassdrag er mer omfattende enn nødvendig slik de er i foreliggende planforslag. Norcem mener 20 meter vil være tilfredsstillende samtidig som driften mellom 20 meter og 100 meter fra vassdrag underlegges et strengere oppfølgingsregime for å ivareta vassdrag og naturverdier.

Kommunens vurdering: Kommunen ser positivt på Norcems langsiktige perspektiv i Verdal og er enig i betydningen av bærekraftig ressursutnyttelse og en framtidig hensiktsmessig transportløsning mellom Tromsdalen og Ørin. Kommunen ønsker heller ikke uhensiktsmessig båndlegging av områder som er verdifulle for kalksteinsproduksjon og det legges heller ikke til rette for infrastruktur eller anlegg til hinder for dette gjennom planen. Når det gjelder buffersoner mot vassdrag mener kommunen at buffersonene i planforslaget er formålstjenlig avpasset i forhold til de ulike verdier som skal ivaretas og næringens behov for råstofftilgang.

Verdalskalk AS:

- Mener forslaget til kommuneplan har en god balanse mellom behovet for å ta vare på viktige naturområder og gi langsiktige rammevilkår både for kalkvirksomheten og samfunnet for øvrig.
- Støtter rådmannens forslag om å legge alternativ 2 til grunn da dette gjør at forekomsten kan driftes på en måte som gir minst mulig utslipp og best mulig utnyttelse av en ikke fornybar ressurs, planens omfang gir rom for utvidelser og videreutvikling i ønsket retning ved bl.a. å muliggjøre tunge investeringer i bedre logistikk-løsninger, samfunnets behov for kalkstein fra Tromsdalen blir ivaretatt i et langt tidsperspektiv, og de viktigste naturverdiene innenfor planområdet blir bevart.
- Peker på at tidligere avgrensning av område for dagbruddsdrift i øst og sørøst har blitt noe unøyaktige på grunn av unøyaktig kartgrunnlag og bergartsgrense. Grensen for dagbrudd bør korrigeres iht. vedlagt skisse, noe som vil medføre at grensen flyttes litt østover i den nordlige delen av bruddet og ganske mye vestover i den sørlige delen. I tillegg bør plankartet justeres slik at «innhuket» i sørøst unngås. Dette henger sammen med tidligere planer om underjordsdrift sør for dette punktet. En justering østover mot bergartsgrensen vil gi en mer fornuftig utforming av bruddet.
- Hevder buffersonene slik de er tegnet i dag båndlegger ca. 10 % av kalksteinsvolumet som ligger innenfor planen.
- Mener (1) hele kalkforekomsten i Tromsdalen burde vært avmerket for synliggjøring i plankartet, (2) ønsker seg en tydeliggjøring av hva som menes med sedimentfylte grotter, (3) er usikker på hvilken kjemisk påvirkning det siktes til i forbindelse med avrenning fra deponiet, (4)peker på at begrepet «rense» bør erstattes med «begrense» i forhold til avrenning fra bruddet som uansett vil være regulert gjennom utslippstillatelse og forskrift, (5) mener det er lite realistisk at brytningen kan gjennomføres uten at vannførende ganger fra tid til annen blir berørt, men erfaringer tilsier at det er fullt mulig å tette slike sprekker med injisering av sement, (6) flere av planbestemmelsene forventes å inngå i driftsplanen for bruddet, (7) dersom fritidsbolig innløses forventes at krav om skjermingsvoll faller bort og at skjermingssone justeres, (8) ønsker at skjermingssone i nord reduseres ned til 100 meter og at det etableres skjermingsvoll med avdekningsmasser fra bruddet.

Kommunens vurdering: Kommunen mener det vil være riktig å justere grensen for dagbrudd iht. mer nøyaktige kartlegginger av bergartsgrensen slik at en unngår dagbruddsdrift på arealer med stor overdekning av grønnstein som evt. må fjernes. Kommunen har heller ingen planfaglige innvendinger mot en justering slik at «innhuket» fjernes da det her ikke er påvist andre kvaliteter som vil bli påvirket av en slik justering. Dette betyr at det mot øst omdisponeres ca. 48 daa fra dagbruddsdrift til underjordsdrift og 52 daa fra underjorddrift til dagbrudd. I sørøst på eiendommen Tromsdalen østre blir ca. 14 daa omdisponert fra dagbruddsdrift til underjordisk. Totalt vil dette bety endret driftsform på ca. 10 daa mer til underjorddrift kontra dagbrudd. Dette anses ikke som en vesentlig endring av planforslaget.

I tillegg tas inn bestemmelse som sikrer at driftsform endres fra dagbruksdrift til underjordisk drift ved overgangen mellom kalkstein og grønnstein i øst. Dette anses som hensiktsmessig da den nøyaktige grensen mellom bergarten e også kan variere noe mellom koordinatfestede punkter langs bergartsgrensen som ligger til grunn for grensedragningen.

For at et område skal avmerkes i plankartet må det gis et eget planformål eller avsettes som hensynssone. Hvilke kriterier som kan ligge til grunn for slikt formål eller sone fastlegges gjennom Plan- og bygningslovens §§ 11-7 og 11-8. En kan ikke se at det her er hjemmel for slik avmerking som Verdalskalk AS etterspør. Når det gjelder «sedimentfylte grotter» så vil ethvert jord- eller sedimentfylt hulrom være et potensielt depot for kvartærgeologiske fossiler av stor interesse. Noen ytterligere avgrensninger av evt. grotter på dette nivået synes ikke hensiktsmessig. Kommunen er heller ikke av den oppfatning at de deponerte massene vil utgjøre noen betydelig kjemisk forurensningsfare. Poenget med «kjemisk påvirkning» i denne bestemmelsen er intensjon om å fange opp evt. utslipp som følge av uhell e.l. med anleggsmaskiner før dette når Stamnmyra eller Kvernhusbekken. Kommunen er enig i at «rense» må erstattes med «begrense» i bestemmelsene pkt. 2.4.2. Dersom fritidsbolig innløses ser ikke kommunen behov for ekstra buffersone her og buffersonen kan etter kommunens vurdering justeres til å være lik 100 meter langs hele strekningen mot Tromsdalselva. Da vil det heller ikke være behov for egen skjermingsvoll mot dette området. Kommunen mener at skjermingssonen mot nord er trukket hensiktsmessig ut fra hensynet til Kvernhusbekken, friluftsliv, landskap og er fornuftig balansert opp mot hensynet til næringsverdiene. Kommunen ser ikke grunn til å endre planforslaget på dette punktet.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag:

- Peker innledningsvis på at de mener Verdal kommune har nådd et veiskille i forhold til å ta stilling til om en ønsker et industrialisert Tromsdalen, eller et natur- og friluftsområde med verdi for verdalinger flest. Hevder at en kommunedelplan skal gi uttrykk for innbyggernes ønsker for en avgrenset del av en kommune, og at det ikke uventet at industriperspektivet er favorisert i planforslaget. For øvrig deles uttalelsen opp i elleve underpunkt, hhv:
- 1. Historikk: Gir en gjennomgang av planer og planarbeid knyttet til Tromsdalen og utnyttelse av kalksteinsressursen fra år 2000 og frem til nå slik Naturvernforbundet har opplevd det.
- 2. Medvirkning: Mener at saken ikke har fått den grad av medvirkning som burde kunne forventes. Det burde ha vært laget et sammendrag på ca. 20 sider som på en lettfattelig måte beskriver de viktigste temaene. Mener at referansegruppen ikke har blitt tilstrekkelig involvert til å få god medvirkning i saken. Kommunen burde ha arrangert et folkemøte eller åpen befaring der innbyggerne fikk mulighet til å bli informert og komme med synspunkter.

- 3. Tidshorisont: Naturvernforbundet mener at 100 år er et tidsperspektiv som langt overgår det som er hensiktsmessig i all offentlig arealplanlegging. Dette også sett i lys av at en ikke vet hva Verdals innbyggere om 100 år vil ønske å benytte Tromsdalen til, f.eks. friluftsliv eller hyttebygging. Tidshorisonten må settes ned fra 100 til 40 år.
- 4. Utvidelse av kalksteinsbruddet: Krever at det må innarbeides bestemmelser om rekkefølger for utvidelser av dagbrudd og at det må utvinnes 150 mill. tonn underjordisk før utvidelser av dagbrudd tillates. Mener det er usannsynlig at bedriften vil kunne klare å ta ut alt som ligger innenfor formålsgrensen i løpet av 100 år og forventer at revidert plan kun legger opp til utvidelser av kalkbrudd som står i forhold til realistisk produksjon i løpet av tidshorisonten. Viser ellers til rapport utarbeidet av StudConsult AS på oppdrag fra Tromsdalens venner som viser at markedene for brentkalk går usikre tider i møte og sementmarkedet i Europa er modent (ikke i vekst). Dersom disse forventningene slår til og virksomhetene må legge ned vil kommunedelplanarbeidet fra 2012 etterlate særdeles stygge arr. Mener at StudConsult rapporten må legges frem som en del av konsekvensutredningen, alternativt at det utarbeides en ny, uavhengig rapport som foretar en kritisk analyse av fremtidig marked for kalkstein fra Tromsdalen.
- 5. Åpning for ny industri i område med store naturverdier: Frykter at båndleggingen av område for mulig fremtidig fyllittuttak tolkes som en intensjonserklæring om at kommunen skal legge til rette for industrietablering i området og godtar ikke at kommunedelplanen hopper bukk over konsekvensutredninger og baner vei for ny tungindustri i naturområder som til nå ikke har hatt slik bruk og krever derfor at denne båndleggingen skrinlegges.
- 6. Transport: Mener utredning av transportbånd burde ha vært en del av konsekvensutredningene i forbindelse med kommunedelplanen.
- 7. Biologisk mangfold: Uttrykker bekymring for Kaldvassmyra og ønsker mulighet for å forby kalktransport på Svendsenvegen i perioder dersom overvåkning skulle avdekke negativ effekt av kalkstøv. Savner påbud om aktiv skogplanting for opprettholdelse av vegetasjonsbeltet rundt Kaldvassmyra. Mener det er for mange usikkerhetsmoment i forhold til støvspreidningsberegningen som er gjennomført da det ikke er noen sammenheng mellom grenseverdier satt i forhold til menneskelig helse og effekter på ulike naturtyper. Mener derfor at konsekvensutredningen må utvides med egen utredning for om kalkstøv kan skade vegetasjonen på Kaldvassmyra. Mener utredningene må utvides til å omfatte vilt og rovdyr og evt. også insekter.

- 8. Elver, bekker og grunnvann: Mener dype kalksteinsbrudd vil bety stor risiko for senkning av grunnvannstand og etterlyser en utredning i forhold til hvordan omgivelsene evt. vil påvirkes av lavere grunnvann. Mener at rapporten om grunnvann i konsekvensutredningen har flere åpenbare svakhetspunkt og viser bl.a. til www.vann-nett.no hvor Trongdøla er klassifisert til å ha moderat økologisk tilstand – hvilket ikke anses å stemme overens med rapportens konklusjon. Mener rapporten om grunnvann må forbedres.
- 9. Friluftsliv: Peker på at området i dag er mye brukt som nærturområde for innbyggere i sentrale deler av Verdal. Savner en diskusjon om Tromsdalens rolle for å få ut personer som er lite aktive. Tilkjenner Tromsdalen «marka-kvaliteter» som gir bolyst i kommunen og mener konsekvensutredningen må ta for seg innbyggerne sine behov for gode nærturområder over et like langt tidsspenn som tidshorisonten i planen for øvrig.
- 10. Energi, klima og luftforurensning: Peker på de utfordringer verden står overfor i forbindelse med CO₂-utslipp og mener denne burde vært behandlet i forbindelse med kommunedelplanen da brenning av kalk medfører utslipp av CO₂. Naturvernforbundet forlanger derfor at utredningene suppleres med vurderinger knyttet til de enorme utslippene av klimagasser og giftgasser som videreføring av kalkstein medfører. Videre bør Verdal kommune kreve full rensing av kvikksølvutslipp før det overhodet kommer på tale å legge til rette for utvidelser hos Norfrakalk.
- 11. Konklusjon: Mener forekomsten tåler lagring godt og at politikerne ikke skal forhaste seg med tanke på å benytte forekomsten som «grunnstein» for næringsaktivitet. Peker på utfordringer i forhold til utslipp og at å la være å utvide arealene til dagbrudd vil være til beste for innbyggernes ve og vel. Mener dagens regulering, evt. sammen med det som i kommunedelplanen er avsatt til underjordsdrift vil være mer enn tilstrekkelig for fortsatt drift i de neste 40 årene.

Kommunens vurdering: 1. Kommunen er enig i at man nå skal ta stilling til hvordan utviklingen i Tromsdalen skal være i fremtiden. Skal det satses på bergverksdriften og la denne utvides, og evt. på hvilke vilkår og under hvilke forutsetninger, eller skal Tromsdalen prioriteres som natur- og friluftsområde.

2. I forhold til referansegruppen og bruk av denne, så ble gruppen opprettet som følge av et innspill til melding om oppstart med planprogram på høring. Referansegruppen var tenkt som et «administrasjonens verktøy» gjennom planprosessen. Gruppen har blitt involvert ved en anledning, da bestillingen for konsekvensutredninger skulle fastsettes. Ut over dette har ikke administrasjonen funnet det påkrevd å involvere referansegruppen – og kan i ettertid heller ikke se når referansegruppen burde blitt involvert. Verken revisjonsgjennomgang av rapporter eller planutforming er arbeid som synes hensiktsmessig styrt gjennom en slik gruppe. Rapporter har underveis blitt utlevert til alle som har etterspurt disse.

Når det gjelder åpent folkemøte var dette noe som man ved oppstart ikke kunne utelukke ville være hensiktsmessig når planprosessen kom frem til off. ettersyn. Av denne grunn ble det tatt med i «tidsplan for gjennomføring» i planprogrammet som ble vedtatt i februar 2011. Folkemøter er i henhold til administrasjonens vurdering en hensiktsmessig arena for kommunen til å informere berørte parter om virkninger som ikke er tydelig lesbare ut fra plandokumentene, og når dette angår mange som kan informeres samtidig. Eller evt. i tilknytning til kommuneplaner som kun legger lovkravet iht. PBL § 11-14 til grunn for gjennomføring av høring og off. ettersyn. Når det gjelder kommunedelplan Tromsdalen så mente administrasjonen at planens konsekvenser kom tydelig frem gjennom planmaterialet som ble utsendt til alle registrerte grunneiere, festere, andre rettighetshavere og naboer og andre aktører tilsvarende krav til behandling av reguleringsplaner jf. PBL § 12-10, andre ledd. Dette understøttes så langt vi kan se av at det knapt har vært henvendelser gjennom den åtte uker lange høringsperioden med spørsmål knyttet til planen. Befolkningens mulighet for medvirkning skulle således være vel ivaretatt.

Underveis er det for øvrig avholdt en åpen temadag om kommunedelplan Tromsdalen for Kommunestyret i Verdal med informasjon fra både kommunens administrasjon, grunneiere, næringsaktører og interesseorganisasjon. Før politisk andregangsbehandling er det også gjennomført et åpent informasjonsmøte hvor administrasjonen gjorde rede for konsekvensutredningen, planforslaget, mottatte høringsinnspill og noen sentrale endringer i planforslaget på bakgrunn av disse. Det ble også redegjort for vurderinger knyttet til naturmangfold generelt og i forbindelse med kommunedelplan Tromsdalen spesielt. Det var her også anledning til å stille spørsmål til kommunen.

3. Kommunen vil understreke at kommunedelplan Tromsdalen har en ordinær planhorisont iht. Plan- og bygningsloven, dvs. 4-12, evt. 20 år. I praksis betyr dette at kommunedelplanen blir tatt opp til revisjon når det blir vurdert som nødvendig. Det som av og til forveksles med planhorisont i denne saken, er den antatte driftshorizonten for bergverksdriften som den planavklarte råvareressursen muliggjør. Denne planavklarte råvareressursen vil i fremtiden bl.a. trolig tjene som det vesentligste ressursgrunnlaget for sementproduksjon i Norge og gir mulighet for gjennomføring av tunge investeringer i en mer hensiktsmessig og miljømessig bedre logistikk-løsning for transport av kalkstein fra Tromsdalen og ned til havna. Planhorisont er ikke en relevant rammebetingelse for varighet eller bestemmende for dimensjonering av tiltak eller virksomheter en plan legger til rette for. Nærmest enhver bedriftsetablering eller utvidelse må tenke lenger enn normal planhorisont iht. Plan- og bygningsloven når grunnlaget for investeringer og prosjektering fastlegges. For eksempel er planlagte utvidelser ved Gardermoen basert på prognoser for flytrafikk nærmere 60 år frem i tid.

4. Det er ellers selvfølgelig riktig at en ikke kan si noe om hva Verdals innbyggere om 100 år ville ha ønsket for Tromsdalen. Dette kan likevel ikke anføres som grunnlag for ikke å gjøre valg og prioriteringer nå. En lang tidshorisont vil bidra til å sikre ressursgrunnlaget for lang tid fremover, bl.a. med tanke på sementproduksjon – et produkt som vil være viktig også i all overskuelig fremtid – og muliggjøre store investeringer i bedre og mer miljøvennlig logistikk-løsning i form av transportbånd – en løsning som vil være til beste for alle, særlig på lang sikt.

Kommunen vil ikke utelukke at krav om rekkefølger og etappevis drift kan være hensiktsmessig. Hvorvidt dette representerer en hensiktsmessig driftsmåte i Tromsdalen, og evt. hvordan slik drift skal legges opp bør etter kommunens oppfatning avklares i forbindelse med regulerings- og driftsplan som skal utarbeides i samråd med DIRMIN. Det er ikke gitt at etappevis drift nødvendigvis vil gi den mest bergfaglige forsvarlige utnyttelsen av forekomsten som består av ulike kvaliteter til ulike markeder. Dersom påbegynt etappe hovedsakelig består av en kvalitet kan det nødvendiggjøre store mellomlager av denne for å sikre tilgang til nødvendige mengder av en annen kvalitet. Når det gjelder rapporten fra StudConsult er denne nærmere kommentert under. For øvrig vises også til Minerallovens §§ 48, 50 og 51 jf. Forskrift til Mineralloven kap. 2 om opprydding og sikring. Bestemmelsene her pålegger driver av mineralforekomster å sørge for forsvarlig opprydding av området mens arbeidene pågår og etter at disse er avsluttet. I dette inngår flere ting som eks. gjenfylling og tilsåing, men også fjerning av utsyr med mer. Driver må sørge for å stille økonomisk sikkerhet med sikre midler (kan ikke inngå i konkursboet ved evt. konkurs hos driver) for gjennomføring av slike tiltak. For virksomheter som allerede var i drift ved lovens ikrafttredelse er fristen for å ha sikre midler på plass satt til innen utgangen av 2014.

5. Båndleggingen av et stort område for mulig fremtidig etablering av fyllittuttak er med bakgrunn i en formodning om at en slik etablering kan være ønsket, hensiktsmessig og mulig å få til uten for store konsekvenser for miljø og samfunn. Dette betinger imidlertid som det fremkommer av plandokumentene et mer gjennomarbeidet prosjekt enn det som forelå ved denne planprosessen og det må videre gjennomføres en konsekvensutredning som belyser de virkningene en slik etablering vil medføre.

6. Formålet med kommunedelplanen er å avklare de geografiske rammevilkårene for bergverksdrift i Tromsdalen på lang sikt. Videre å synliggjøre de store naturverdiene som finnes i området og i så stor grad som mulig styre utvidelsene av bergverksdriften utenom disse. Dette mener kommunen å ha lyktes meget godt med. I forhold til uttransporteringen av kalkstein mener kommunen dette henger sammen med videre reguleringsplaner for bergverksdrift som vil gå nærmere inn på de ulike betingelser som bør legges for driften i lys av utvidelsestakt og omfang. Kommunen vurderer likevel at det bør etableres rekkefølgebestemmelse knyttet til prosess for transportbånd til reguleringsplanen. Etablering av slik bestemmelse er sikret gjennom ny bestemmelse til denne planen. For øvrig er det allerede gjennomført en mulighetsstudie av transportbånd fra Tromsdalen til havna som utreder dette på en overordnet måte. Nærmere konsekvensutredninger vil skje gjennom egen reguleringsplan. Kommunedelplanen er en første og viktig premiss for at gjennomføring av transportbåndløsningen skal være mulig.

7. Det legges i planforslaget ikke opp til uttransportering av kalkstein langs Svendsenvegen. Dette er heller ikke veien som brukes per i dag, og det foreligger heller ingen planer for å benytte denne veien til dette formålet så langt kommunen kjenner til. Et forbud mot slik trafikk her synes således unødvendig. Når det gjelder støvspredding fra dagbruddet til Kaldvassmyra så er dette beregnet til å være i både maksimale døgn- og årsmiddelverdier lik 10 µg(µg = mikrogram = tusendels gram) per kubikkmeter bakkenære luft.

Dette er et worst-case scenario som heller ikke fanger opp skjermingseffekten av vegetasjon. Vitenskapsmuseet viser i sin rapport til kjente effekter fra terrengkalking med mengder lik 2 tonn/hektar. Det er i planforslaget satt av hensynssoner som skjermingsbelte mot Kaldvassmyra og andre viktige naturtyper. For øvrig er det generelt pålegg om planting ved hogst i LNFR-områder og kommunen ser således ikke noe grunnlag for å pålegge et slikt påbud om planting gjennom planbestemmelsene. Det er ellers observert flere rovdyr i Tromsdalen opp gjennom årene. Gitt den allerede høye inngrepsituasjonen i området er dette utvilsomt snakk om dyr som ikke oppholder seg i området over lengre tid. Det er i planprosessen ikke vektlagt som avgjørende at området av og til benyttes av rovdyr. Det er heller ikke annet vilts bruk av området der en eks. er godt kjent med at hjortevilt er godt tilpasningsdyktige i forhold til menneskelige inngrep og bruk av naturen. Insekter er ikke eksplisitt kartlagt og en er ikke kjent med forhold som skulle tilsi at området som tas i bruk til bergverksdrift er rikere på dette enn andre deler av Tromsdalen eller utmarka i kommunen for øvrig.

8. I forhold til grunnvann er mulige konsekvenser for dette vurdert og funnet til å være små. Dette er en vurdering som NVE heller ikke finner grunn til å betvile og vurderer tiltaket som sådan til ikke å falle inn under konsesjonspliktkravet. Et mulig unntak er dersom driften i bruddet avskjærer underjordiske vannførende ganger. For å hindre dette er det stilt som krav at det i forbindelse med reguleringsplanlegging skal utarbeides tiltaksplan for å forhindre at slik avskjæring skjer og evt. tetting dersom det likevel skulle skje. Det er også innarbeidet egne bestemmelser som sikrer at mulige konsekvenser for grunnvann skal vurderes nærmere for endelig å avklare evt. konsesjonsplikt, og etablering av grunnvannstasjon(er) for overvåking av evt. grunnvannsvariasjoner. Dette er i tråd med anbefalinger fra NVE. I forhold til tilstanden i Trongdøla så er denne satt lik moderat i vann-nett.no, på grunn av forhøyede målinger av jern. I snitt 104 mg/l mens grenseverdien for god økologisk tilstand er 100mg/l. Det forhøyede jerninnholdet kan meget godt skyldes naturlige forhold. Trongdøla renner nært og stedvis over bergarten fyllitt som bl.a. inneholder jern i tillegg til kvarts (silisium) og aluminium. Det er også kjent at det har vært drevet jernutvinning i stor skala i Tromsdalen i tidligere tider. NIVA sin vurdering i forbindelse med kommunedelplanarbeidet konkluderer med at kvaliteten her er lik naturtilstand – hvilket er den beste klassifiseringen som er oppnåelig.

9. Kommunen erkjenner at Tromsdalen brukes mye til friluftsmål bl.a. i regi av Tromsdal opplevelser. Det finnes ulike former for friluftsliv og de fleste av disse kan etter kommunens vurdering videreføres selv om planforslaget skulle bli vedtatt. Den store konsekvensgraden påvist i forbindelse med utredningen av friluftsliv henger først og fremst sammen med åpningen av et nytt landskapsrom som fyllittbruddene ville medført slik de var skissert i utredningsgrunnlaget. Fyllittbruddene er ikke videreført i planforslaget, bl.a. på grunn av konsekvensene for friluftslivet. Den delen av friluftsliv som går på å «nyte skogens ro» er for en stor del umuliggjort allerede gjennom eksisterende aktivitet. Friluftsliv knyttet til grotter, botanikk o.a. vil ikke påvirkes negativt i påviselig grad gjennom planforslaget.

10. Når det gjelder utslipp av CO₂ og andre miljøfarlige stoffer i forbindelse med videreforedling av kalkstein på Ørin så legger kommunen til grunn at disse utslippene til enhver tid er i henhold til de krav og tillatelser som er gitt av forurensningsmyndighetene. Når det gjelder evt. utvidelse med flere ovner til fremstilling av brentkalk så er ikke kommunen kjent med slike planer. Dersom slike planer blir aktualisert vil kommunen behandle disse på vanlig måte. Da vil også forurensningsmyndighetene gjøre vurderinger og fatte vedtak om hvilket utslipps- og/eller renseregime som evt. vil være aktuelt å pålegge bedriften.

11. Administrasjonen har ingen vurdering av hva Naturvernforbundet mener vil være de riktige politiske beslutningene i denne saken.

Vedlegg til uttalelse fra Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag:

- Naturvernforbundet har tatt kontakt med Miljøverndepartementet med spørsmål om hva som er naturlig planhorisont ved kommunal areal- og samfunnsplanlegging, og hjemmel for dette i samsvar med Plan- og bygningsloven.

Miljøverndepartementet svarer at det er opp til kommunen å fastsette planhorisonten, ut fra hva den enkelte kommune finner hensiktsmessig i forhold til de utfordringene kommunen står overfor. De peker videre på at en planhorisont på 10-12 år er vanlig praksis, men at det ofte vil være fornuftig å ta langsiktige og strategiske grep på arealbruken langt utover denne perioden. Det bør være samsvar mellom arealer avsatt i juridisk bindende arealdel og behovet for ulike formål i planperioden.

Kommunens vurdering: Det vises til kommunens vurdering til pkt. 3 over. For øvrig anføres at siste setning i svarbrev fra Miljøverndepartementet etter kommunens vurdering ikke er overførbar på enkelttiltak som eks. bergverksvirksomheten i Tromsdalen isolert sett. For det første kan en slik tolkning medføre et hyppig behov for planrevisjoner med utvidelser, noe som har vært sterkt kritisert tidligere, bl.a. med bakgrunn i manglende forutsigbarhet for omgivelsene. Dernest har som tidligere nevnt langt de fleste bedrifter av noe størrelse behov for å se betydelig lenger frem i tid enn en normal planhorisont, særlig i forhold til valg knyttet til store investeringer. Slik kommunen forstår Miljøverndepartementet på dette punktet, peker de på at det bør tilstrebes en tilstrekkelig, men ikke overflødig tilrettelegging for ulike arealformål slik at behovet for eksempelvis både fritidsboliger, boliger, næring, off. formål med mer er ivaretatt på en adekvat måte i kommuneplanperioden.

StudConsultrappen:

- Tromsdalens venner har underveis i planprosessen bestilt en utredning av usikkerheten knyttet til CO₂-håndtering i tilknytning til kalkindustrien i Verdal. Tromsdalens venner har ikke gitt noen høringsuttalelse til planforslaget, men rapporten er omtalt i høringsuttalelsen til Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, bl.a. med beklagelse over at rapporten ikke er tatt inn i konsekvensutredningen til tross for at oppdragsgiveren ba om det.

- Oppsummert kan en si at StudConsultrapporten tegner et dystert bilde av framtidsutsiktene for kalkindustrien generelt. Dette skyldes i hovedsak to forhold: 1) økte kostnader forbundet med CO₂-håndtering og 2) stabil eller synkende etterspørsel i viktige markeder.

Kommunens vurdering: Kommunen har hele tiden vært klar på at denne rapporten ville bli behandlet som en del av høringsuttalelsene til kommunedelplanen og behandles således her. Rapporten er omfattende, og det er ikke her rom for å gå inn i alle rapportens enkeltdeler. For et utfyllende bilde av rapporten kan denne leses i sin helhet.

Kommunen ser også at nye krav knyttet til CO₂-utslipp vil medføre strengere regler for de delene av kalkindustrien som slipper ut CO₂. Dette er krav som vil gjelde alle bedrifter underlagt EUs kvotesystem. StudConsultrapporten ser ut til å ta for gitt at virkningene vil slå likt ut for alle, uten komparative fortrinn for de virksomhetene innenfor industrien som driver mest miljøvennlig. Vi kan ikke se at det er argumentert for at det er slik virkningene nødvendigvis vil gjøre seg gjeldende, og heller ikke hvorfor det evt. skulle virke slik, uten fortrinn for de beste per i dag. Det er således ingen analyse i rapporten som viser hvordan kalkindustrien i Verdal står seg sammenlignet med andre aktører i kalkindustrien i forhold til utslipp og evne til å implementere nytt regelverk. Rapporten synliggjør derfor ikke hvordan nytt regelverk vil slå ut for kalkindustrien i Verdal sammenlignet med kalkindustrien i resten av Europa. Således kan det heller ikke utelukkes at kalkindustrien i Verdal vil komme konkurransemessig relativt styrket ut av implementeringen av et nytt CO₂-regime.

Rapporten synes utelukkende å legge et «worst case» scenario til grunn for analysen uten noen nærmere redegjørelse for andre mulige utfall eller begrunnelse for hvorfor «worst case» nødvendigvis vil gjøre seg gjeldende og må legges til grunn.

Kommunen finner det også påfallende at forfatterne av rapporten ikke har tatt kontakt med aktørene rapporten omhandler for å trekke deres syn på virkningene av nytt utslippsregelverk på bedriftsutsiktene med i analysen. Dette ville formodentlig vært et nyanserende kildetilfang hvis fravær synes som en åpenbar svakhet.

Kommunen ville ellers også trodd at finanskrisen burde ha vært et naturlig element å trekke med i analysen når en eks. ser på Europas (og verdens) produksjon av sement i perioden 2000-2010 og finner en nedgang på slutten av tiåret. Dette er derimot ikke nevnt når det konkluderes med en fallende tendens i etterspørsel i Europa basert på en kurve som er oppadgående til 2007, men fallende fra 2007 til 2010. Prognosesenteret har på oppdrag fra byggutengrenser.no laget en analyse av sement- og betongforbruket i Norge frem mot 2020. (Aktualisert som informasjonsgrunnlag her av Norcem). Her vises sementforbruket i et lengre tidsperspektiv fra 1945 og fremover. Mens tendensen fra 1945 til 1978 kan karakteriseres som jevnt stigende er den mer preget av opp- og nedganger i perioden 1978-2009. For øvrig er status i Norge per 2011 tilbake til ca. 2007-nivå og prognosen tilsier videre kraftig vekst i sementforbruket frem mot 2020.

Kommunen finner med bakgrunn i dette at det er vanskelig å si noe 100% sikkert om hvordan fremtiden vil fortone seg for kalkindustrien i Verdal, men finner ut fra overnevnte ikke grunn til å legge avgjørende vekt på StudConsultrapporten.

Værdalsbruket AS:

- Mener kommunen har utarbeidet et særdeles grundig forslag til kommuendelplan for Tromsdalen, og kan vanskelig se for seg relevante forhold som ikke er belyst i utredningsarbeidet.
- Mener hele kalkforekomsten burde vært synliggjort, også utenfor grensene til foreslått bruddområde slik at en ikke hindrer fremtidig utnyttelse av kalksteinsressursen.
- Mener buffersonene slik de er foreslått i planforslaget er større enn hva som er nødvendig basert på erfaringene med dagens buffersone mot Trongdøla.

Kommunens vurdering: For at et område skal avmerkes i plankartet må det gis et eget planformål eller avsettes som hensynssone. Hvilke kriterier som kan ligge til grunn for slik formål eller soner fastlegges gjennom Plan- og bygningslovens §§ 11-7 og 11-8. En kan ikke se at det her er hjemmel for slik avmerking som Værdalsbruket etterspør. For øvrig mener kommunen at planforslagets buffersoner (LNFR-formål) er godt balanserte og tilpasset i forhold til de ulike hensyn som skal ivaretas.

Nils Georg Leirset:

- 1.1 Er kritisk til planprosessens balanse, belysning og åpenhet med bakgrunn i intervju med saksbehandler i lokalavisa tidlig i planprosessen, mener behandlingen har vært ensidig i favør av industriens ønsker og finner det forkastelig at det ikke arrangeres et åpent offentlig debattmøte om saken. Ber om at slikt debattmøte arrangeres og at høringsfristen forlenges.
- 1.2 Peker på den store belastningen som saken har vært for dem på det personlige planet.
- 1.3 Mener med bakgrunn i tidligere reguleringsprosesser som skulle være tilstrekkelig for et lengre tidsrom enn det har tatt før ny planprosess igangsettes at det ikke er grunn til å tro på det som serveres i form av en enormt omfangsrik konsekvensutredning. Mener snarere å ha grunnlag for å tro at konsekvensutredningene og foreliggende plan heller er et bevisst og velregissert forsøk på massivt lureri, trolig fra bedrift og kommune i samarbeid.
- 1.4 Er kritisk til at planforslaget ikke samtidig inneholder transportbånd, utvidelser på havna og utvidelser på NorFraKalk. Mener det lokale beslutningsapparatet blir lurt til å følge en prosedyre og rekkefølge som tiltakshaver tjener enormt på, men ser heller ikke bort fra at det i virkeligheten er samkommunen som er drivende part og som legger opp det snedige løpet også her. Mener en utvidelse av kalkbruddet uten garanti for at tunnel og transportbånd blir bygd er «vanvidd».

- 1.5 Mener at kommunedelplanen ikke vil bidra til bærekraftig vekst i kommunen da de ikke kan se at planen vil medføre nye arbeidsplasser. Om det skulle bli et fåtall nye arbeidsplasser som følge av planen vil disse neppe være bærekraftige verken i økonomisk eller miljømessig forstand.
- 1.6 Mener kommunen hadde anledning til å kreve inntekter fra kalkuttaket ved konsesjonsbehandlingen for flere 10-år siden. Nå har kommunen ingen inntekter av kalkuttaket, hvilket er ytterst beklagelig. Framtidas generasjoner vil kunne felle en hard dom over dette forholdet.
- 1.7 Peker med henvisning til StudConsultrapporten på usikkerheten i kalkmarkedet i tiden fremover. Hva skjer ved et evt. opphør av virksomheten?
- 1.8 Mener det ikke er noe reelt grunnlag for planen nå. Det vil ta tid før produksjonen når de 2,5 mill. tonn per år som er angitt som produksjonsmengde for når etablering av transporttunell er lønnsomt. Det er iht. til opplysninger fra Per Brevik på oppstartsmøtet heller ikke aktuelt å starte anlegg for en sementfabrikk innenfor en vanlig kommuneplanperiode. Setter tidspunktet for planen i sammenheng med at det vil være lettere for bedriften å få forhandlet frem gunstige avtaler for seg selv tidligst mulig.
- 1.9. Tviler på at det vil bli etablert noen sementfabrikk i Verdal, men at fabrikkene i Brevik i stedet vil drives videre med kalkstein skipet ut fra Verdal. I så tilfelle mener Leirset at politikerne aksepterer å gi bort en stor og naturskjønn dal uten noe vederlag i det hele tatt.
- 1.10 Stiller spørsmål ved om vedtatt kommunedelplan kan reverseres. Mener saksgangen har blandet to behandlingsnivåer og at bedriften vil forvente et positivt svar i og med at de har finansiert konsekvensutredningen. Angir at det dårligste for dem vil være å fortsatt bli boende med utvidelser av dagbruddene omkring dem – planen gir da driver gode kort for å presse dem vekk.
- 1.11 Peker på usikkerhet i forhold til fremtidig marked og konkurranseforhold for kalkvirksomheten i Tromsdalen, jf. StudConsultrapporten.
- 1.12 Mener at utredning av konsekvenser for dyrelivet må være avglemt. Det er observert ulike arter rovdyr i Tromsdalen i tillegg til hare og skogsfugl. I tillegg er det en del hjortevilt i området og som trekker gjennom området. Mener det soleklart må lages en rapport med kartlegging av dyrelivet i Tromsdalen og konsekvenser for dette av planen.
- 2. Har et generelt inntrykk av at rapportene som er utført i alt for stor grad støtter bedriftens syn, at de ikke har nøytrale/objektive uttalelser. Mener også å ha funnet mange alvorlige og store feil.

- 2.2 Peker på den samme unøyaktigheten i grensedragningen mellom kalkstein og grønnstein som tidligere er påpekt av Verdalskalk AS.
- I det videre pekes på en rekke forhold knyttet til flere konsekvensutredningsrapporter som Leirset mener er preget av feil enten det gjelder CO₂, beregninger av kostnader knyttet til underjordsdrift, mangelfull kartlegging av grotter, tonnasjeberegning av gjenstående ressurser i dagens brudd og fravær av transportbåndvurderinger knyttet til 0-alternativet, beregning av antall daa dyrkamark og verdisetting på beiteareal, fravær av fokus på økt potensiale for naturbasert reiseliv ved gjennomføring av 0-alternativet, mener det offentlige lures til å måtte hjelpe med finansiering av transporttunnel, samt flere svakheter ved ROS-analysen og grunnvannsrapporten i tillegg til rapportene vedrørende landskapsbilde, lokal luftkvalitet og spredning av støv og rapport om støyutbredelse.
- Oppsummert mener Leirset at kommunen kunne valgt et annet spor og anbefaler at kommunen går inn for 0-alternativet – ingen utvidelser av eksisterende dagbrudd i Tromsdalen.

Supplerende uttale fra Nils Georg Leirset:

- 1. I en supplerende uttalelse redegjøres for gårdens rettigheter på omkringliggende areal, Tromsdalsskogen og Tromsdal allmenning. Dette er beite og slåtterettigheter som anføres å være av stor verdi og evt. vanskelig å erstatte. Gården har også rett til gratis småviltjakt på den omkringliggende Tromsdalsskogen.
- 2. Redegjør for en del av gårdens kjente historie og anmoder kommunen til, i samarbeid med dem, å utarbeide en samlet gjennomgang av gårdens og områdets historie fra de tidligste tider og frem til i dag.
- 3. Peker på store naboulempen dersom utvidelsen godkjennes. Disse vil overskride tålegrensa på gården og de konkluderer således med at de i så tilfelle ikke lenger kan bo på gården. I tillegg vedlegges en oversikt over egne målinger/opplevelser av støy samt bilder som dokumenterer ikke akseptabelt støvnedfall på gården.

Kommunens vurdering: Kommunen mener planprosessen har vært balansert og åpen og belyst de forhold som er funnet relevante. Når det gjelder intervju med lokalavisa tidlig i planfasen så har saksbehandler og Leirset diskutert dette tidligere og saksbehandler har da fått inntrykk av at dette var avklart og greit. Når det gjelder folkemøte så er dette vurdert tidligere i forbindelse med uttalelsen til Naturvernforbundet. Leirset etterspør for så vidt et debattmøte. Et slikt møteforum har aldri vært signalisert fra administrasjonen og administrasjonen har heller ingen rolle i en slik debatt av mer politisk karakter. Kommunen har ellers forståelse for at planer om utvidelser av bergverksdriften er en betydelig belastning for familien.

I forhold til transportbånd så er det som nevnt i vurderingen knyttet til uttalelsen fra Nord-Trøndelag fylkeskommune utarbeidet en mulighetsstudie av dette. Kommunen er også interessert i å få slik alternativ transportløsning på plass så raskt som mulig og har tatt inn krav om rekkefølgebestemmelse knyttet til når reguleringsprosess for dette skal startes opp.

Kommunen avviser ellers at den hadde mulighet for å kreve noen form for konsesjonsavgift i forbindelse med tidligere konsesjonsbehandling etter den gang gjeldende Kalksteinsloven da det ikke var noen lovhjemmel for dette. Slik lovhjemmel er heller ikke inntatt i ny Minerallov. Da som nå var det Direktoratet for Mineralforvaltning som var konsesjonsmyndighet.

StudConsultrappen er kommentert over.

Utredningene har ikke utelatt dyreliv ved en forglemmelse. Dette er utelatt nå med bakgrunn i eksisterende kunnskap som anses god og vurderinger i forhold til beslutningsrelevans for planvedtaket.

Justering av formålsgrænse mellom område som avsettes til dagbruddsdrift og underjordsdrift iht. bergartsgrensen mellom kalkstein og grønnstein er kommentert over knyttet til uttalelsen fra Verdalskalk AS. For øvrig tas de ulike kritiske innvendinger til konsekvensutredningen til orientering. Kommunen mener likevel at konsekvensutredningen er god og dekkende for de ulike tema. Dette understøttes også av de fleste høringsuttalelsene som omtaler utredningen som omfattende og grundig. I forhold til de ulike rettigheter gården har så tas dette til orientering. Evt. samarbeid om en gjennomgang av gårdshistorie er ikke et forhold som avklares i forbindelse med plan. For en nærmere avklaring av dette kan kommunen kontaktes på selvstendig grunnlag.

Ramsås statsallmenning:

- Peger på at det er et lite område innenfor Ramsåsen hvor maksimal døgnmiddelkonsentrasjon av kalkstøv er beregnet til $50\mu\text{g}/\text{m}^3$. Det er kjent at kalkstøvutslipp kan føre til voksterfeil hos grantrær på grunn av bormangel. Understreker derfor betydningen av at alle nødvendige tiltak blir gjort for å redusere utslippene av kalkstøv og at skog i randsonen til dagbruddene får stå som skjerming for å redusere spredningen av støvet over større områder.
- Peger på at et fremtidig uttak av fyllitt vil kunne få direkte betydning for arealene i Ramsås statsallmenning og dermed uttak av tømmer til allmenningens bruksberettigede.

Kommunens vurdering: Det er satt av skjermingssoner med vegetasjon langs bruddkanten mot det området som ligger innenfor Ramsåsen, og som kan få maksimal døgnmiddelkonsentrasjon lik $50\mu\text{g}/\text{m}^3$. Videre er området mellom bruddområdet og Ramsåsen LNFR-areal hvor evt. hogst er underlagt et generelt pålegg om oppfølgende tilplanting. Vi understreker ellers at $50\mu\text{g}/\text{m}^3$ her er maksimale døgnmiddelkonsentrasjon mens maksimale årsmiddelkonsentrasjon er godt under dette.

Dette er et «worst case» scenario som ikke fanger opp virkningen av vegetasjon som skjerming.

Når det gjelder evt. fremtidig etablering av uttak for fyllitt så er området som er båndlagt for dette i stor grad samsvarende med bergartsgrensen uten særlige andre avgrensninger nå. Når det gjelder de områdene som er båndlagt innenfor Statsskog sin eiendom i Ramsåsen så er disse såpass nære Kaldvassmyra naturreservat og det foreslåtte Ramsåsen naturreservat at et evt. fyllittuttak her anses som meget usannsynlig. Det samme gjelder følgelig evt. konsekvenser for bruksberettigedes anledning for uttak av tømmer.

Gerd K. Leirset, Inger Åse Leirset og Øyvind Leirset:

- Overnevnte eier fritidshus ved Tromsdalselva og er bekymret for de virkningene kommunedelplanen vil ha for deres bruk av området. Mener kommunedelplanen legger opp til ødeleggelse av de områdene som de benytter og er glade i. Mener at de områdene som de primært benytter ikke er preget av eksisterende dagbrudd og at landskapsvirkningene blir mer omfattende enn hva som angis i utredningen. Finner liten trøst i at det er mange andre fine naturområder i Verdal.
- Mener omfanget av planen er voldsomt og har illustrert dette ved å markere et område på Verdalsøra som er tilsvarende stort. Finner ikke hytta omtalt i rapport om støy for alternativ 2 og mener det ikke er grunnlag for å vurdere vibrasjoner for hytta. Peker på at ny veiadkomst vil være lang og vedlikehold og brøyting av denne vil være kostbart og lite praktisk gjennomførbart for dem. Frykter også for bruken av Tromsdalselva som vannkilde.
- Mener det ikke er dokumentert grunnlag for å gjennomføre planen nå og mener dagens brudd fortsatt har store forekomster som kan utnyttes. Behovet for en utvidelse vurderes å ligge langt frem i tid. Angir for øvrig å mene at kommunen legger an en «bit for bit» strategi hvor konsekvensgraden minimaliseres med referanse til allerede eksisterende inngrep.
- Peker på flere momenter fra utredningen som de mener er feil, bl.a. en illustrasjon i landskapsrapporten som feilaktig viser fyllittbrudd i Ramsåsen i stedet for i lia opp mot Kvindfjellet. Etterlyser en terrengmodell av tiltaket. Peker ellers på forhold knyttet til rapportene for friluftsliv, landbruk, vannkvalitet, grunnvann og for støvspredding til Kaldvassmyra. Avslutningsvis mener de sakens dokumenter i stor grad preges av språklig villedning og tåkelegging. Forslår at kommunedelplan for Tromsdalen ikke vedtas.

Kommunens vurdering: Kommunen har forståelse for de bekymringer som gis uttrykk for i uttalelsen. Det er liten tvil om at området vil endres i meget stor grad dersom tiltakene planen legger til rette for realiseres. Dette vil igjen, naturlig nok, øve stor virkning på opplevelsene knyttet til å være på hytta og øvrig bruk av området.

Når det gjelder veiadkomst, rett til dette og ansvar i forhold til vedlikehold og brøyting så anses dette som privatrettslige forhold som ikke styres gjennom plan. Dersom eksisterende adkomst over 254/1 opphører gjennom avtale mellom grunneier og

Verdalskalk AS kan avtalen, dersom den forutsetter at fritidseiendommen består, også inkludere forhold knyttet til tapt rettighet for veiadkomst og evt. erstatning for dette. Når det gjelder støy så viser støykart for fremtidig situasjon at beregnede støyverdier ved fritidseiendommen vil ligge innenfor kravene slik de er per i dag. Det er ellers forutsatt i bestemmelsene at grenseverdier for støy skal overholdes. I forhold til vibrasjoner vurderer kommunen at dette vil være tilsvarende den situasjon som per i dag måles ved våningshuset på Tromsdal gård. Dvs. merkbare rystelser, men som er godt innenfor tålegrensene for byggverk. Konsekvensene for grunnvann er vurdert og funnet til å være små. Denne vurderingen betviles heller ikke av fagmyndigheten NVE som vurderer at tiltaket ikke er konsesjonspliktig i utgangspunktet. Likevel er en ikke garantert mot utilsiktede hendelser som kan påvirke grunnvannet. Det er derfor, etter råd fra NVE, tatt inn bestemmelse som sikrer en enda grundigere vurdering av mulige konsekvenser for grunnvann for å avklare konsesjonsplikt iht. Vannressurslovens bestemmelser. Det er også stilt krav om etablering av grunnvannsstasjon(er) for overvåkning av variasjoner i grunnvannet. Når det gjelder buffersoner og faren for å avskjære vannførende underjordiske ganger så mener vi dette er godt ivaretatt gjennom planforslaget.

Kommunen kjenner seg ikke igjen i den påståtte «bit for bit» strategien som angis i uttalelsen. Riktignok tas ett skritt om gangen hvor de overordnede premissene (kommunedelplanen) avklares først. En «bit for bit» strategi hvor en nærmest snikgjennomfører tiltak gjennom å vise til allerede eksisterende inngrep, og at nye inngrep ikke vil endre det totale inngrepsbildet, kan neppe anvendes på kommunedelplanen. Kommunedelplanen legger til rette for et stort premissgivende arealinngrep og signaliserer muligheten for flere, eks. fyllittbrudd.

Det er selvfølgelig beklagelig med feil i utredningsrapportene. Fyllittbruddet er i rapporten tegnet inn i Ramsåsen. Dette skulle selvfølgelig vært avdekt ved revisjonsgjennomgangen, men ble det ikke. Når det er sagt så vil ikke denne feilplasseringen medføre noen konsekvenser da fyllittbrudd ikke er videreført i planforslaget. Om det var det måtte vi bedt om en ny illustrasjon der det var riktig inntegnet. Og for ordens skyld: det er selvfølgelig ikke aktuelt med noe fyllittbrudd i Ramsåsen der også berggrunnen består av kalkstein og grønnstein.

Når det gjelder støvspreddningsberegningen til Kaldvassmyra så minner vi om at $10\mu\text{g}/\text{m}^3$ er et «worst case» scenario hvor effekten av skjermingssoner (vegetasjon) ikke er fanget opp i modellen. Det er planfestet skjermingssoner i form av hensynssone langs store deler av bruddkanten og rundt Kaldvassmyra samt at det mot Tromsdalsvegen skal etableres skjermingsvoll som skal tilplantes. Dette vil formodentlig redusere støvspreddningen. Videre er der en god del skog mellom bruddkant og Kaldvassmyra og avstanden mellom disse er på 1,5-2 km. Dette vil også formodentlig fange opp mye av støvspreddningen. Videre så følger vi opp anbefalingene til Vitenskapsmuseet om etablering av fastruter for overvåkning så langt vi kan. Dette kan ikke kommunen pålegge direkte da det forutsetter tillatelse fra vernemyndighet og kapasitet/interesse hos fagfolk ved eks. Vitenskapsmuseet til å gjennomføre overvåkingen. Bestemmelsene slår derfor fast at «det skal tas sikte på» slik etablering. I forhold til sammenligningen med målt støvnedfall på Tromsdalen gård så vil vi anføre at det ikke fremkommer fra målingene som er gjennomført ved gården hvilken måleparamter som legges til grunn. I støvspreddningsberegningen er dette støv som PM_{10} , dvs. støvpartikler med diameter på

10 µm og mindre. Dette er svevestøv som lett blir spredt av vinden. Kommunen vil ikke utelukke at det blant de 2g/m² per 30 døgn som er målt på Tromsdalen gård (gjeldende grenseverdi er 5g/m² per 30 døgn) også er støvpartikler større enn 10 µm og at 10,2 µg/m³ i støvspreidningsberegningen ikke nødvendigvis tilsvarer de målte 2g/m². Ellers vil det nok også være slik at det på grunn av betydelig kortere avstand mellom bruddet og Tromsdalen gård enn mellom bruddet og Kaldvassmyra vil være betydelig mer sannsynlig med realisering av «worst case» scenarioet for Tromsdalen gård enn på Kaldvassmyra. Dette også på grunn av all vegetasjonen i mellom bruddet og Kaldvassmyra. For øvrig stilles det krav om fremtidig rekkefølgebestemmelse for når reguleringsplan for transportbånd skal igangsettes. Når dette er på plass vil støvspreidningsproblematikken til Kaldvassmyra reduseres ytterligere.

Audhild Slapgård:

- Peker på at rettigheter knyttet til tømmerdrift i Tromsdal Statsallmenning vil forsvinne. Dette er en rettighet som sikrer rettighetshaverne anledning til enhver tid å ta ut tømmer for vedlikehold og nybygging av driftsbygninger. Dette tapet vil derfor medføre en betydelig negativ økonomisk virkning.
- Mener Verdal kommune som landbrukskommune burde legge mer vekt på landbruket og matproduksjon enn det som er tilfellet per i dag. Den foreliggende planen har ingen positive sider for landbruksnæringen, men vil virke ødeleggende på en del av driftsgrunnlaget for gården til Slapgård.
- Mener det der feil at forholdet knyttet til bortfall av allmenningsretter bare er av privatrettslig art. Mener at det faktum at grunnen rettigheten står på blir omregulert til massetak burde vært konsekvensutredet og hensyntatt i vurderingen av utvidelsen av kalkbruddet.
- Peker på at de to landbrukseiendommene Sveet (Tromsdalen Østre) og Tromsdal gård blir uten verdi i landbrukssammenheng, og at de som eiere i praksis fratras rettighetene til å drive egne landbrukseiendommer.

Kommunens vurdering: Kommunen vurderer at bortfallet av bruksrettigheter i statsallmenningen er et privatrettslig forhold mellom de bruksberettigede og Statskog. Kompensasjon for tapte rettigheter fastsettes formodentlig i et erstatningsoppgjør hvor verdien av bruksretten beregnes og kompenseres økonomisk. Den nøyaktige virkningen av at grunnen hvor rettigheten står blir omregulert vil trolig være subjektiv i forhold til de enkeltes behov for tømmer til nybygg og vedlikehold. Tilgangen til tømmer vil vel også være avhengig av andelen skog som er hogstmoden, et forhold som trolig varierer over lengre perioder.

Begge de to nevnte landbrukseiendommene er i planforslaget angitt som fremtidig dagbruddsareal. Dette er iht. til enighet med grunneierne som vurderte driftsulempene ved alternativ 1 som for store til å kunne videreføre landbruksdrift.

Det er ellers riktig at kommunedelplanen ikke tilrettelegger for landbrukstiltak eller matproduksjon. Dette er verdier som kommunen mener her må vike i forhold til utnyttelsen av berggrunnsressursen.

NVE:

- I forhold til vassdrag og grunnvann anbefaler NVE at buffersonen utvides til 200 meter da de ikke kan se at dette vil være til hinder for evt. nødvendig behov for injisering. NVE mener også at en utvidelse av buffersonen til 200 meter vil være av svært liten betydning med tanke på reduksjon av antall tonn utvinnbare malmbeforekomster. En slik økning i avstand vil etter NVE sitt syn gi større trygghet mot utdrenering av grunnvann, avskjæring av vannveier og vil, særlig for Kvernhusbekken sin del, bidra til at vassdraget oppfattes mer urørt ved at bruddet blir bedre skjermet. Kan ikke se at deres anbefaling av at det etableres en eller flere grunnvannstasjoner for å overvåke grunnvannstanden og at det ble innarbeidet rekkefølgebestemmelser for dette er innarbeidet i planforslaget.
- Vedrørende konsesjonsplikt og grunnvann finner NVE at planforslaget ikke har til hensikt å påvirke grunnvannsnivået. En evt. slik påvirkning vil skje som en uheldig konsekvens av tiltaket gjennom punktering av magasinet. Hvorvidt tiltaket vil kunne medføre såpass store konsekvenser at det er å anse som konsesjonspliktig må etter deres vurdering fremkommer etter en nærmere vurdering i forbindelse med detaljregulering.
- I forhold til veganlegg og transport mener NVE (i forhold til samleveg internt i anlegget) at en må krysse Trongdøla i form av bru og ikke kulvert. Videre mener de transportbånd burde vært konsekvensutredet i forbindelse med kommunedelplanen.
- Når det gjelder risiko- og sårbarhet peker NVE på at ROS-analysen anbefaler at en i en senere planfase gjennomfører flomsoneberegninger som grunnlag for arealdisponeringen. NVE savner for øvrig en mer detaljert vurdering av avrenningsforholdene som antas å endres som følge av nye store åpne flater. Dette må vurderes nærmere i senere detaljregulering, men hjemles juridisk nå ved at det tas inn som rekkefølgebestemmelse til planen.
- Peker på at det hadde vært ønskelig om utvidelsen kunne vært drevet fra dagens bruddflater og videre innover og nedover slik at en unngår «å bore litt her og knuse litt der». Er dog klar over at bestemmelser i ny Minerallov reduserer faren for dette.
- Antar at bruddet vil bli fylt med vann etter endt uttak og vil fremstå som en kunstig innsjø. Forutsetter at de til enhver tid gjeldende forskrifter og krav om sikkerhet forbundet med oppdemning av vann etterfølges. Det må vurderes om utløpsterskelen/fjellterskelen er solid nok til å holde på vanntrykket. Konsekvensene ved et evt. brudd må også vurderes og beskrives nærmere.

Kommunens vurdering: Kommunen finner at NVE nok har lagt en feiloppfatning til grunn i forhold til kommunens begrunnelse for å redusere avstanden mellom bruddkant og vassdrag. Vi reduserer ikke avstanden ut fra et mulig behov for å tette med injeksjonsmasse, men fordi vi mener det er forsvarlig, også på grunn av muligheten for å tette med injeksjonsmasse slik at sprengninger ikke medfører alvorlig drenerende

sprekker. Det er i planforslaget stilt krav om at det ved reguleringsplanlegging skal utarbeides tiltaksplan for å forhindre slik avskjæring og mulige avbøtende tiltak om det skulle skje. Videre er det slik at arealet mellom bruddkant og vassdrag lett blir et slags «ingenmannsland» som ikke er drivverdig verken i landbruks- eller skogbruksøyemed. Når NVE skriver at en økning til 200 meter brede buffersoner vil være av svært liten betydning med tanke på reduksjon av antall tonn utvinnbare masser så er vi usikre på hvilke vurderinger som ligger til grunn for denne påstanden. En økning fra dagens buffersoner til en på 200 meter fra vassdragene vil anslagsvis båndlegge ytterligere 160-200 mill. tonn kalkstein i tillegg til den som er båndlagt av buffersonen i planforslaget. 160-200 mill. tonn kalkstein vil ha en verdi for grunneierne på 400-600 mill. kr. Når det gjelder salgsverdi så lå gjennomsnittsprisen per tonn på 114 kr i 2010 (0-alternativ rapporten). Multipliserer vi dette med overstående estimat finner vi at en økning i buffersonen båndlegger kalkstein til en verdi av 18,2-22,8 mrd. kroner. Dersom fremtidig effektivisering reduserer lokale kostnader til 25% av dagens (perioden 1991-2010) vil bedriften ende opp på 18 mill. kr. per mill. tonn hvorav nesten halvparten vil være bergleie og havneavgift. Dette betyr at en økning i buffersonene som skissert vil redusere lokale «inntekter» med 2,9-3,6 mrd. kroner. Kommunen kjenner seg derfor ikke igjen i beskrivelsen av at en økning i buffersonen vil være av svært liten betydning. For øvrig er planforslagets buffersoner i tråd med anbefaling i oppdatert grunnvannsrapport med revidert vurdering av buffersonedimensjonering. Denne oppdateringen ble bestilt da den opprinnelige tilråding på 200 meter var av generell karakter hentet fra enkelte uttalelser fra Norsk Grotteforbund, og ikke en konkret vurdering av forholdene spesifikt i Tromsdalen.

Mot Kvernhusbekken er buffergrensen trukket langs et høydedrag nettopp for å bidra til å skjerme områdene bak mot visuelle virkninger og støv og støy. Bak denne grensedragningen ligger en grundig vurdering med befarung i felten. Å trekke bruddkanten lenger frem og ned vil etter vår vurdering ikke bidra nevneverdig i forhold til å ivareta bekkens eller områdets kvaliteter.

NVE sin anbefaling om etablering av en eller flere grunnvannstasjoner er utelatt ved en feil og blir tatt inn igjen gjennom bestemmelse som sikrer at slik etablering skal skje i forbindelse med detaljregulering.

Det stilles i bestemmelsene krav om en mer detaljert utredning i forhold til sannsynlige konsekvenser for grunnvann slik at konsesjonsplikt kan avklares nærmere.

Planforslaget legger ikke opp til noen kryssing av Trongdøla. Dersom eksisterende fritidsbolig på 254/1 blir opprettholdt må det etableres ny adkomstvei med bru over Tromsdalselva. Kulvert er ikke aktuelt. En utredning av transportbånd på overordnet nivå i forbindelse med kommunedelplanen er etterspurt av flere. Kommunen har i utgangspunktet vurdert dette som et selvstendig prosjekt hvis realisering er forutsatt et planvedtak som åpner for betydelige utvidelser av utvinningsarealet i Tromsdalen. Bedriftene Verdalskalk AS og Norcem har underveis i planprosessen fått utarbeidet en mulighetsstudie av transportbåndløsning som etter kommunens oppfatning tilfredsstillende kravene til en slik overordnet vurdering. Denne viser at løsningen er realiserbar. Det er videre tatt inn krav i bestemmelsene om rekkefølgebestemmelse for igangsetting av reguleringsplan for transportbånd i fremtidig reguleringsplan for kalkbruddet.

Når det gjelder gjennomføring av flomsoneberegning så gjelder anbefalingen fra ROS-analysen den potensielle risikoen for at bruddområdet blir påvirket av flom i vassdragene. Iht. e-post korrespondanse med NVE så anser de da dette mer som en driftsteknisk sak som de ikke har særlige synspunkter på. For øvrig anser kommunen det som svært lite sannsynlig at bruddet vil være flomutsatt, både i forhold til naturlig terreng, men også, i verste fall, det planfestede kravet om etablering av voll mot Tromsdalsvegen. Avrenningsforholdene som følge av nye store åpne flater skal utredes nærmere i forbindelse med regulering, og det tas inn bestemmelse om dette nå.

Iht. til Minerallovens § 41 skal drift på mineralforekomster skje på en bergfaglig forsvarlig måte. En kan vanskelig forestille seg at «å bore litt her og knuse litt der» oppfyller denne lovbestemmelsen. For øvrig sikrer Minerallovens §§ 50 og 51plikten til og dekningen av opprydding og sikring etter endt drift.

Det tas inn bestemmelse om at utforming av brudd gjennom regulering og driftsplan må sørge for at gjenstående terskel er tilstrekkelig dimensjonert i forhold til en evt. fremtidig oppfylling av bruddet med vann.

Direktoratet for mineralforvaltning:

- Gjør regning med å motta saken for ny uttalelse hvis politisk andregangsbehandling skulle resultere i et forslag som skiller seg vesentlig fra alternativ 2.
- Er positive til planforslaget som peker svært langt frem i tid, og legger dermed til rette for sikker tilgang på et råstoff som samfunnet har stort behov for. Er særlig opptatt av at den langsiktige samfunnsnyten ved kalksteinsproduksjonen i Tromsdalen er belyst på betryggende vis.
- Det er avgjørende for direktoratets holdning at planforslaget legger til rette for høyest mulig grad av dagbruddsdrift. Ville vurdert å ha innsigelse til et planforslag med en større andel underjorddrift. Har tro på grepet med båndlegging for planlegging av fyllittuttak. Ser ikke funksjonen ved en hensynssone for grøntstruktur på østsiden av bruddet da dette landskapet vil være naturområde i overskuelig fremtid.

Kommunens vurdering: Kommunen tar til etterretning at direktoratet ønsker et evt. vesentlig endret planforslag oversendt for uttale. Kommunen er ellers godt fornøyd med at direktoratet er positive til planforslaget. Når det gjelder hensynssonen mot øst mener kommunen det er viktig å etterstrebe og synliggjøre et vegetasjonsbelte som skjerm, både mot støvflukt til og visuelle virkninger fra viktige naturområder.

Sametinget:

- Er i forhold til reindrift fornøyd med at utredningen som er laget i for reindrift også inkluderer andre tiltak innenfor det samme reinbeitedistriktet. Utredningen viser at områdene innenfor reinbeitedistriktet er under betydelig press. Mener ellers at det burde vært vurdert flere muligheter i forhold til avbøtende tiltak, eks. båndlegging av areal til erstatning for tapte beiteområder.

- Det må tas inn en bestemmelse som sikrer at det hentes inn uttalelse fra kulturminnemyndighetene i forbindelse med evt. søknad om dispensasjon fra LNFR-formålet.

Kommunens vurdering: Kommunen er fornøyd med at Sametinget finner utredningen av reindrifftilfredsstillende. Når det gjelder det å båndlegge nytt areal som erstatning for arealet som går tapt i Tromsdalen så anser kommunen dette som lite aktuelt. Arealet i Tromsdalen er primært vurdert som reserveareal som kanskje tas i bruk når fjellbeitet er låst, dvs. nediset. Det er vanskelig å peke på og båndlegge et areal som reinen vil benytte som erstatning for arealet som går tapt i Tromsdalen, og som evt. ikke er tilstrekkelig sikret gjennom dagens regelverk. Å båndlegge et areal som i dekar tilsvarende det arealet som blir omdisponert i Tromsdalen, men som reinen i praksis aldri eller svært sjelden vil benytte synes lite hensiktsmessig og vil bidra til øke potensialet for fremtidige konflikter mellom reindriftnæringen og andre interesser.

Bestemmelse som angitt vedrørende evt. dispensasjon fra LNFR-formålet tas inn i planforslaget.

Statskog:

- Er av den oppfatning at det er gjort et meget godt forarbeid i å analysere og vurdere mulige positive og negative sider ved utvidelsen av kalkbruddet. På Statskog er det Tromsdal statsallmenning som blir berørt, hvor ca. halvparten av statsallmenningen blir tatt i bruk til drift og deponi. Statskog stiller seg positiv til den økte arealbruken.
- Mener buffersonen mot Kvernhusbekken kan gjøres mindre. Ved å redusere denne fra ca. 130 meter til 100 meter frigjøres ca. 10 mill. tonn kalkstein for produksjon. Dette er av økonomisk betydning. Atkomsten til deponiområdet på Piksteinsmyra må også kunne benyttes som atkomst til bakenforliggende skogarealer og utnyttelse av tømmer. Så langt det er mulig bør en prøve å fylle opp deponiet og avslutte med tilplanting etter hvert.
- Ønsker at hele forekomsten avmerkes som hensynssone for å sikre den for mulig fremtidig utnyttelse. Statskog er av den oppfatning at forekomsten må utvikles og utnyttes til næringsformål.

Kommunens vurdering: Buffersoneavgrensningen mot Kvernhusbekken er trukket langs et høydedrag som bidrar til å redusere de visuelle virkningene av bruddet ved f.eks. Kvernhusbekken og videre nordover. Avstanden bidrar også til at man er på «den sikre siden» i forhold til Kvernhusbekkgrotten og sprengningsvibrasjoner. Kommunen mener avstanden er fornuftig trukket og godt balanserer de ulike verdier og kvaliteter som skal ivaretas. Kommunen kan ikke se at det er lovhjemmel for å avmerke hele forekomsten som hensynssone jf. PBL § 11-8 i uoverskuelig fremtid uten andre mål for øyet enn å synliggjøre ressursen for å hindre annen etablering. Evt. båndlegging vil kun gjelde for fire år med mulig forlengelse på fire år. Det anses ikke aktuelt å ta i bruk ytterligere areal for kalkuttak enn den som ligger innenfor kommunedelplanen innenfor tidsrammene som båndleggingsbestemmelsen åpner for. Dette er derfor ikke aktuelt.

Feren Reinbeitedistrikt:

- Mener at kommunedelplan Tromsdalen må vente til at felles konsekvensutredning for Feren Reinbeitedistrikt i Innherred samkommune, Stjørdal og Meråker er ferdigstilt. Videre at Innherred samkommune må få fortgang på denne utredningen.

Kommunens vurdering: Kommunen finner at det ikke er aktuelt å avvente den felles konsekvensutredningen for alle fire kommunene før kommunedelplanen kan vedtas. Selv om denne utredningen er en viktig oppgave er det ennå for tidlig å si noe om når den vil kunne ferdigstilles. Videre mener kommunen at foreliggende konsekvensutredning for reindrift er godt dekkende for de virkninger planen kan få, også sett i lys av det samlede inngrepsbildet i reinbeitedistriktet.

Statens vegvesen:

- Kommenterer at en økning av kalksteinsuttak fra 1 mill. tonn per år til 4. mill tonn per år vil øke trafikkmengden betydelig. Verdalskalk AS har fått innvilget dispensasjon for å kjøre på vegnettet med totalvekt på 70 tonn. Denne dispensasjonen gjelder kun ut 2013.
- Situasjonen på vegnettet som følge av økt uttak gjør at Vegvesenet mener transportbånd kan bli nødvendig før uttaksmengden når 2,5 mill. tonn.
- Har ingen innvendinger mot planlagt omlegging av fv. 155, men forventer å bli kontaktet før reguleringsplanarbeidet settes i gang. De vil da ha uttalelser som gjelder utformingen av vegen.
- Vil komme tilbake til ulike trafiksikkerhetstiltak på strekningen Tromsdalen – Ørin i forbindelse med søknad om utvidet uttak. I den sammenheng vil det bli sett på evt. muligheter for samfinansiering av ulike typer tiltak, eks. gang- og sykkelveg. Ved uttak over dagens 1 mill. tonn per år må Vegvesenet kontaktes for å vurdere tiltak som følge av dette på vegnettet.

Kommunens vurdering: Kommunen er klar over at en økning til 4 mill. tonn per år evt. vil medføre en betydelig økning i trafikk på strekningen mellom Tromsdalen og Ørin. Dette er hovedårsaken til at det nå etableres planbestemmelse som sikrer innarbeidelse av rekkefølgebestemmelse for oppstart regulering av transportbånd ved detaljregulering av massetaket. Kommunen anser det som ønskelig at et slikt transportbånd kommer på plass så raskt som mulig og gjerne i god tid før produksjonen når 2,5 mill. tonn. Dispensasjonen for å kjøre med totalvekt 70 tonn er dessuten forlenget til å gjelde ut 2016. Statens vegvesen vil være en naturlig høringspart i forbindelse med tiltak og reguleringsplanlegging knyttet til virksomheten i Tromsdalen, særlig med tanke på behovet for tiltak langs strekningen i trafiksikkerhetsøyemed.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag:

- Områdestyret ser at Tromsdalen har store verdier, både natur- og ressursmessig. For reindriften er Tromsdalen et viktig seint vinterbeite, spesielt når fjellbeitene iser ned. I tillegg ligger Tromsdalen i kalvingsområde og er viktig for reinens trekk til kalvingslandet.
- Områdestyret ser i denne saken at den samfunnsmessige gevinsten er større enn de negative konsekvensene for reindriften og går ikke i mot en ytterligere utvidelse av Tromsdalen. Områdestyret forutsetter at planlegging av eventuell videre utvidelse av kalk- og fyllittuttak tar mest mulig hensyn til reindriften. Det vil si avslutning og revegetering av områder for dagbrudd. Videre uttak må foretas i størst mulig grad med underjordisk drift. I tillegg må uttransport skje ved bruk av tunnel ned til kaiområdet.

Kommunens vurdering: Kommunen ser positivt på at områdestyret vurderer den samfunnsmessige gevinsten av tiltaket slik de gjør. I den grad det er mulig/forsvarlig vil hensyn til reindriften vektlegges i det videre planarbeid, og der hvor det er mulig og driftsplan legger opp til det skal utdrevne områder avsluttes og revegeteres. Det legges imidlertid opp til betydelige utvidelser av dagbrudd gjennom plan. Også evt. fremtidig uttak av fyllitt vil skje i form av dagbrudd. Kommunen ser gjerne at det raskest mulig etableres alternativ logistikk-løsning i form av transporttunell fra Tromsdalen og ned til Ørin.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag:

- Slår fast at det er liten tvil om at utnyttelse av mineralressursene i Tromsdalen kan gi betydelige næringsmessige konsekvenser av nasjonal og regional betydning. Dette må veies opp mot mulige ulemper knyttet til landbruksinteresser, friluftsliv, verneverdier og ulemper knyttet til transport av betydelige mengder masse. Fylkesmannen vil i hovedsak si seg tilfreds med de fremlagte konsekvensutredninger.
- **Landbruksavdelingen:** Har forståelse for deler av argumentasjonen som ligger bak kommunens valg av alternativ 2 som planforslaget det i utgangspunktet jobbes videre med, men er likevel kritisk til at hele området legges ut for råstoffutvinning fra samme tidspunkt. Mener at det med bakgrunn i størrelsen på bruddet og tidshorizonten fremstår som klart mulig å legge til rette for en etappevis drift. Herunder bør dyrkajord i området skjermes så langt det er hensiktsmessig for en rasjonell drift og utvinning av forekomsten. For å sikre en forutsigbarhet for landbruksdriften i områder er landbruksavdelingen opptatt av at den forestående reguleringsplanprosessen klargjør fremtidig driftsløp, herunder legger til rette for en etappevis drift av området. Landbruksavdelingen forutsetter med andre ord at det forestående arbeidet med reguleringsplan for området legger til rette for etappevis drift som i størst mulig grad sikrer at dyrka jord er i drift så lenge som mulig.

- Landbruksavdelingen forutsetter at kravet om etappevis drift må nedfelles i reguleringsplanen tas inn som bestemmelse i kommunedelplanen. Inntil dette er gjort har landbruksavdelingen *betinget innsigelse* til planen.
- **Miljøvern**avdelingen: Da det er grunnlag for å knytte kommentarer og vurderinger til flere deler av Miljøvernavdelingens uttalelse gjengis denne her i sin helhet. For lettere å se hvilket avsnitt kommunens vurdering er knyttet til er de aktuelle avsnittene nummerert og tilsvarende nummer gitt aktuell del i kommunens vurdering.
- **1.** «Planforslaget er godt gjennomarbeidet og utredet på aktuelle miljøtema. Forslaget er opprinnelig utarbeidet i to alternativ, hvor forskjellen er dagbrudd eller ikke på Tromsdalsgårdene. Det er alternativ 2, hvor Tromsdalsgårdene er med i dagbruddet som er sendt på høring, sammen med et forslag til underjordisk drift.

Dagens uttaksområde dekker ca. 0,6 km² og ligger på ca. kote +/- 185 meter og kan drives ned til kote 100. Arealet drives etter en reguleringsplan fra 2007 med noen endringer i 2009. I dag produseres i underkant av 1 million tonn kalkstein i bruddet og hvor gjenværende kalkreserve er estimert til å være på ca. 70 millioner tonn.

Kommunedelplanen legger opp til en utvidelse av bruddet med et fremtidig areal for råstoffutvinning som til sammen vil dekke ca. 2,3 km². Dette medfører en betydelig utvidelse i en kalkforekomst som totalt har et overflateareal på 7 km². Kommunedelplanen skisserer også fremtidig areal for regulering til uttak av fyllitt hvor forekomsten er på ca. 1.500 mill. tonn og dekker et overflateareal på 10 km². Kalksteinsforekomsten i Tromsdalen er på hele 7450 millioner tonn, hvorav 4100 millioner tonn ligger over kote 0 og resterende 3350 millioner tonn ligger ned til kote -200. Planen skisserer, etter alternativ 2, et overflateuttak samt underjordisk drift på 1030 daa. Innenfor planformålet nåværende og fremtidig råstoffutvinning (alternativ 2) er de beregnede tonnasjevolumer, med uttak ned til kote 50 m.o.h., på 871 millioner tonn kalkstein. I tillegg reguleres et massedeponi for avdekkingsmasser på Piksteinmyra på 400 daa.

I dag går ca. 70 % av massen i Tromsdalen til produksjon av brent kalk. Hvorav noe brennes lokalt på anlegget til NordFraKalk AS på Ørin eller Verdalskalk AS Hylla på Inderøy.

Arealbruk

Kommunedelplanen er en overordna plan som har som hovedformål å planfeste geografiske rammevilkår for framtidig utnyttelse av kalksteins- og fyllittforekomsten på lang sikt. Planen bidrar til å sikre arealbruken i område slik at arealene ikke direkte kan tas i bruk til andre formål. Et annet formål med planen er å synliggjøre de store kvalitetene knyttet til natur- og friluft i området, og for det tredje å avklare planfestede formålsgrenser for eksisterende skytebane i Tromsdalen.

2. Plan- og bygningsloven inneholder tradisjonelt en planhorisont på 4 – 12 år og eventuelt et 20 års perspektiv. Kommuneplanens arealdel og kommunedelplaner med arealavklaringer skal i hovedtrekk avklare arealdisponeringer og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke hensyn som må ivaretas ved disponering av arealene jf. PBL § 11-5.

2. Planforslaget signaliserer en mulig økning i masseuttaket til ca. 4 millioner tonn per år. Over en 20-årsperiode vil det utgjøre et uttak på 80 000 tonn. Det er tilnærmet det som er kalkreserven innenfor dagens godkjente reguleringsplan.

2. Behovet for en lengre planhorisont enn 20 år kan forstås ut fra bedriftsøkonomiske hensyn, men arealbehovet må også vurderes opp mot andre miljø- og samfunnsmessige hensyn i planområdet. I omfang berører planforslaget en rekke miljøkvaliteter knyttet til landskap, friluftsliv, biologisk mangfold, luft og klima, vann- og vassdrag og jord- og skogbruk. Både i driftsfasen og ved videreføring av kalksteinen gir det ulik grad av miljø- og forurensningspåvirkninger til omgivelsene, lokalt og globalt. Det er derfor nødvendig å forholde seg til hvilken fase saken er i og hva som er naturlige og nødvendige fremtidige avklaringer. En tenker her først og fremst på senere behov for utslippstillatelser og CO₂- kvoter ved eventuell økt produksjon og brenning av kalken.

2. Planen legger overordna føringer for fremtidig arealbruk. Det innebærer at en fremtidig regulering kan ha ambisjoner om å regulere hele massetaket i en samla reguleringsplan eller at planområde deles opp og reguleres etappevis, i en forutbestemt rekkefølge, i takt med etterspørsel og behov for kalkstein. Det siste krever angivelse av en rekkefølge i planverktøyet.

2. I et miljøvernperspektiv er kravet om rekkefølge på råstoffutvinningen sentral for å ivareta hensynet til andre miljø- og samfunnsverdier i Tromsdalen. Det gir også bedre styring av arealbruken i forhold til konjunkturer i kalkmarkedet og valgmuligheter over arealbruken til fremtidig generasjoner. I områder som er lagt ut til fremtidig råstoffutvinning og der massetak ikke skal tas i bruk i en aktuell planperiode, men en gang i framtiden, bør det fastsettes rekkefølgekrav med tidspunkt for når anlegget kan tas i bruk jf. PBL § 11-9 nr. 4. Dette bl.a. av hensyn til å bevare natur- og miljøkvaliteter i området lengst mulig.

2. Miljøvern avdelingen vil allerede signalisere, ut fra hensynet til natur- og miljøkvalitetene i Tromsdalen, at det i reguleringsplan må innføres rekkefølgebestemmelser og kartfesting av etappevis uttak av kalksteinsforekomsten. Dette for å sikre og bedre styre dagbruddet slik at verdifulle forekomster av biologisk mangfold verken direkte eller indirekte blir unødige berørt av dagbruddet. Rekkefølgekrav begrunnes også ut fra lokale klimautfordringer knyttet til transport av kalkstein mellom Tromsdalen og Verdal havn.

Planens innvirkning på:

3. Biologisk mangfold

Rapport fra Vitenskapsmuseet viser at Tromsdalen samlet sett har store biologiske kvaliteter som enten direkte eller indirekte blir berørt av massetaket. Direkte ved at registrerte lokaliteter blir fjernet som følge av utvidelsen av massetaket og indirekte som følge av flukt av kalkstøv når dagbruddet kommer nærmere aktuelle lokalitet.

3. I DN's naturbase er det tidligere registrert 27 naturtypelokaliteter i Tromsdalen. Vitenskapsmuseets undersøkelse supplerer dette med 19 nye lokaliteter. Lokalitetshenvisning og begrunnelse følger områdeanvisning i Vitenskapsmuseets rapport og underbygger behovet for etappevis uttak.

3. Utvidelse av dagbruddet vestover forbi Tromsdalen gård vil direkte berøre lokalitet 13

Svendsenvegen, som er en artsrik vegkant klassifisert med B-verdi med bl.a funn av Klåved som er på Norsk rødliste for arter (2010), kategorisert som NT – nær truet. Indirekte vil dagbrudd nærmere Ramsåsen og lokalitet 8 Kaldvassmyra naturreservat påvirke intakt låglandsmyr i innlandet. Dette er ekstremrik myr med A-verdi. Støvflukt vil påvirke myra negativt og effekten av støvflukten bør i følge Vitenskapsmuseet overvåkes når dagbruddet eventuelt er satt i drift.

3. Utvidelse Østover i Limbuåsen vil berøre deler av lokalitet 7 Kvernhusbekken II og lokalitet 22 Kvernhusbekken, begge verdivurdert til B-verdi.

Vitenskapsmuseet har kategorisert Kvernhusbekken som kilde og kildebekk under skoggrensen. Den inneholder flere kalkgrotter. Grotter (karsthuller) er som naturfenomen rødlista naturtype (2011). Grotter er sårbare for menneskelig aktivitet og påvirkning fra omgivelsene. Kalkbrudd vil være den største trussel mot slike kalkgrotter. I Tromsdalen er der registrert mange karstforekomster hvor de fleste ligger utenfor bruddområdet. Grottene i Kvernhusbekken er de som ligger nærmest planlagt bruddkant og hvor Lauritzen, S. E. (2011) anbefaler at grottene ikke må ødelegges eller påvirkes av kalkbrudd eller drift. Det samme gjelder for Benkebergssystemet som ligger sørøst for Tromsdalsgårdene. Sprengningsutredninger (Nexconsult 2012) viser at det er mulig å drive uttak nært inntil grotter med ulike driftsmetoder, men at sjansene for ødeleggelse av grottesystem er tilstede, samtidig som det knyttes stor usikkerhet til hvordan grunnvann og grunnvannets strømninger opptrer i kalkstein og følgelig hvordan sprengninger nær vassdrag på virker disse forholdene. Norconsult (2012) anbefaler en minimumsgrense fra bruddkant til vassdrag på 200 meter, både mot Tromsdalselva, Trongdøla og Kvernhusbekken Utvidelse av bruddet østover vil også gi støvflukt på lokalitet 9 Stammmyra og 11 Hoåsmyra, begge med A-verdi.

3. Utvidelse sørover med dagbrudd på Tromsdalsgårdene vil berøre lokalitet 15 og 16 på Tromsdalen gård med B-verdier. Her er det registrert naturbeitemark med rødlista Mørskkjellet vokssopp, VU (sårbar) i Norsk rødliste for arter (2010).

4. I henhold til naturmangfoldlovens (NML) § 10 skal planens samlede virkninger på naturmangfoldet vurderes ut fra den samlede belastningen miljøkvalitetene er eller vil bli utsatt for. Funn av rødlista arter og naturtyper som helt eller delvis blir berørt av planen gjør at rekkefølgekrav som grunnlag for bedre styring av dagbruddet i takt med konjunkturer i kalkmarkedet er nødvendig. Rekkefølgekrav og etappevis uttak av bruddet bidrar til å sikre naturmangfoldet mot unødvendig ødeleggelse jf., NML § 9 føre-var prinsippet om tiltak som kan gi alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet.

Klima, transport og energi

Kommunene skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging jf. Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene. Som det fremgår av St.meld.nr.34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk har kommunene ulike roller og besitter virkemidler i sektorer som er ansvarlige for store klimagassutslipp i Norge. Kommunene er både politiske og kommersielle aktører, tjenesteytere, myndighetsutøvere, innkjøpere, eiendomsbesittere og har ansvar for planlegging og tilrettelegging for gode levesteder for befolkningen. Kommunene kan derfor bidra til å redusere Norges utslipp av klimagasser og til å gjennomføre energieffektivisering og omlegging til miljøvennlige energiformer.

Denne statlige planretningslinjen skal legges til grunn ved (jf. plan- og bygningsloven § 6-2):

- a) statlig, regional og kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven,
- b) enkeltvedtak som statlige, regionale og kommunale organer treffer etter plan- og bygningsloven eller annen lovgivning.

Kommunene skal i sin kommuneplan eller i egen kommunedelplan innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser og sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i tråd med denne retningslinjen.

5. Kommunedelplanen for Tromsdalen legger opp til uttak av kalkstein hvor opptil 70% av produksjonen går til videreforedling ved brenning til produktet brent kalk. Denne foredlingsprosessen frigir betydelig mengder CO₂ til atmosfæren og krever egen utslippstillatelse og tildeling av CO₂-kvoter.

5. Dagens drift i Tromsdalen drives innenfor godkjente og akseptable rammer både for arealbruk og klimautslipp. Gjeldene reguleringsplan avklarer de arealmessige rammene for uttaket. Det er anslått en gjenværende kalkreserve på ca. 70 millioner tonn. Med dagens produksjon vil det gi en uttakshastighet på ca. 70 år i dagens godkjente brudd. I planperspektiv etter plan- og bygningslovens termer gir det et betydelig handlingsrom.

5. Utgangspunktet for arbeidet med kommunedelplan for Tromsdalen er å avklare rammene for fremtidig arealbruk og sikre muligheten for råstoffutvinning på forekomstene for både kalkstein og fyllitt i et langsiktig perspektiv, det vil si flere hundre års drift ut fra kjente behov for produktet.

Videreforedling av kalkstein ved brenning til brent kalk skjer etter utslippstillatelse etter forurensningsloven og hvor Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF) er myndighet. KLIF er også myndighet når det gjelder fastsetting og godkjenning av CO₂-kvoter, klimakvoter, som er nødvending for utslipp ved produksjon av brent kalk.

5. I dag er 70 tonn tillatt totalvekt på vogntog, som med dagens produksjon gir 89 vogntog ut fra bruddet per driftsdøgn. Antall vogntoglass vil øke iht. til økt uttak, og om en skulle legge 4 mill. tonn til grunn for beregningen ville økningen kreve 267 vogntoglass per driftsdøgn. Alternative transportløsninger i form av transportbånd vil være lønnsomt når uttaket når et volum på ca. 2,5 mill. tonn per år. I tillegg vil personbiltrafikken i området måtte påregnes å øke noe. Krav knyttet til dimensjonering av fv. 155 ved nybygging vil ikke endre seg, og deler av vegnettet ned til Verdal havn er underdimensjonert i dag (Hamnevegen, E6 ved Kjæran, o.l.). Alternative transportløsninger som er skissert er eget transportbånd fra Tromsdalen til Verdal havn. Dette er ikke utredet på overordna nivå.

5. Ut fra et miljøvernspunkt gir vi kommunen råd om å innføre rekkefølgebestemmelser i reguleringsplan som grunnlag for styring av arealbruken gjennom vilkår, og for å gi føringer for sekundærvirkningen av planen. Dette kan være forhold knyttet til forurensingsutfordringer som bl.a. når skal behovet for transportbånd være avklart? Hvilke tiltak langs veisystemet bør gjennomføres før ny etappe i bruddet tillates osv.

Friluftsliv og landskap

6. Planen gir et terrenginngrep som har stor negativ virkning på opplevelsen av landskapet og for friluftslivet i Tromsdalen. Rekkefølgekrav og etappevis uttak gir muligheter for å dempe disse virkningene ved å kreve etappevis tilbakeføring og revegetering av bruddet.

Planforslaget åpner også for utlegging av hensynssone båndlagt for fremtidig regulering for at det innenfor en 4-årsperiode kan fremmes en reguleringsplan for uttak av fyllittforekomsten. Fristen for å fremme reguleringsplan kan etter søknad til departementet forlenges med ytterligere 4 år. Fyllittplanene vil ytterligere forsterke konsekvensen planen har for friluftsliv og landskap.

Forurensning

I dag tas kalksteinen ut etter en utslippstillatelse fra 2011. Fylkesmannen er myndighet i forhold til utslippstillatelse i massetaket.

- *Innsigelse*
7. Planforslaget er omfattende i sin totalitet og Miljøvernavdelingen gir ut fra natur- og miljøvern hensyn både faglig råd og føringer for senere planlegging, men kan også fremme innsigelse til konkret arealbruk i planforslaget. Etter en samlet vurdering av planens virkninger for natur, - miljø og samfunn fremmer Miljøvernavdelingen **betینگet innsigelse** inntil det blir innarbeidet og kartfestet en buffersone på 200 meter fra Kvernhusbekken, Tromsdalselva og Trongdøla.

Innsigelsen fremmes for å ivareta formålet med NML, om at: *«naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»*

Planforslaget åpner for et betydelig terrenginngrep og representerer en arealbruk som samlet sett berører natur- og miljøkvaliteter knyttet til landskapsbilde, friluftslivsinteresser, biologisk mangfold, trekkveier for vilt, forurensning til resipienter, vann- og vassdragskvaliteter, o.l. som gjør at et større areal som landskapsbuffer og sikkerhetssone til vann og vassdrag og grotter, er nødvendig for å sikre disse kvalitetene for fremtiden, jf. Norconsult sin rapport 2012.

Arealdelen til kommuneplan, eller delplaner for deler av kommunen, har en overordnet og grovmasket karakter. Detaljeringsgraden vil kunne fastsettes nærmere i reguleringsplan.»

- Miljøvernavdelingen har **betینگet innsigelse** til planen inntil det blir innarbeidet og kartfestet en buffersone på 200 meter fra Kvernhusbekken, Tromsdalselva og Trongdøla.
- **Kommunalavdelingen:** Peker i forhold til samfunnssikkerhetshensyn på at en betydelig utvidelse av kalkbruddet vil føre til konsekvenser på en rekke områder, hvor noen av dem vil gi et endret risikobilde med noe forhøyet sårbarhet.

Transport av utvunnet kalk fra Tromsdalen til Ørin og Hylla vil antagelig utgjøre en av de største utfordringene knyttet til samfunnssikkerhet som følge av planforslaget. Dette henger sammen med dagens veistandard som ikke er egnet til å håndtere en så stor økning i tungtransport. Økt tungtransport vil også medføre mer støy hos de som bor og ferdes langs veien.

Peker på at transportbånd er en løsning som ville gitt stor avlastning til den berørte veistrekningen og kommunalavdelingen mener det bør gjøres en vurdering av om dette kan være et reelt alternativ til veitransport. Dersom transportbånd ikke er et reelt alternativ må det være en forutsetning at det gjennomføres tiltak som reduserer ulykkesrisikoen til et akseptabelt nivå på hele strekningen fra Tromsdalen til Ørin og Hylla før produksjonen økes. Legger til grunn at dette ivaretas i videre planlegging.

Forutsetter at identifiserte konsekvenser i ROS analysen ivaretas gjennom videre reguleringsarbeid.

- Kommunalavdelingen har i tillegg en del merknader til noen av planforslagets bestemmelser. Disse gjengis ikke her, men tas til etterretning. For å lese disse merknadene henvises til fylkesmannens uttalelse.
- Mener at alternativet med transportbånd burde vært utredet sammen med kommunedelplanen fordi tiltaket må anses å høre sammen med etablering av så mye masse over så lang tid. Mener transportbånd bør utredes nærmere nå og forutsetter at dette er gjort før første reguleringsplan blir vedtatt.

Kommunens vurdering:

Landbruksavdelings uttalelse:

Kommunen mener at landbruksavdelingens vurderinger er noe unyansert når de utelukkende basert på områdets størrelse finner at det vil være klart mulig med etappevis drift. Kommunen mener at det også er viktig å ta med forekomstens beskaffenhet i vurderingene som gjøres i forhold til dette sett sammen med de ulike markeder som betjenes av kalkstein av ulik kvalitet. I veilederen fra Direktoratet for mineralforvaltning s. 11 (riktignok om reguleringsplan, men ikke mindre gyldig i forhold til kommunedelplan) om uttaksretning og etapper står det at: «I utgangspunktet blir uttaksretning og etapper fastsatt i driftsplan. Etappevis gjennomføring er ofte ønsket fra kommunens side for å sikre tilsvarende etappevis istandsetting, eller for å ivareta andre hensyn til omgivelsene. Slike bestemmelser i reguleringsplan bør være godt begrunnet, da dette kan være et tyngende vilkår for driften. Ulike kvaliteter, praktisk drift, sikker drift mm kan gjøre det vanskelig å følge slike rammer».

Kommunen mener det derfor er riktig at driftsopplegget som sådan blir fastlagt på et mer detaljert nivå uten at det blir pålagt strenge og muligvis uhensiktsmessige føringer for dette allerede nå.

I brev av 24.5.2013 aksepterer fylkesmannen at planforslaget tar inn følgende bestemmelse som forutsetning for at innsigelsen fra dem på dette punktet trekkes: «I området avsatt til fremtidig råstoffutvinning skal det foreligge reguleringsplan med rekkefølgebestemmelse for når de ulike arealene innenfor formålsgrensen skal tas i bruk til råstoffutvinning, før tiltak etter PBL § 1-6 igangsettes.»

Kommunen vurderer at denne bestemmelsen er noe moderert i forhold til kravet i høringsuttalelsen som vektlegger etappevis drift. Med denne bestemmelsen settes ingen hinder for at bruddet kan drives flere steder og evt. på ulike bergkvaliteter, til samme tid, og øker således ikke faren for stort deponibehov eller mangel på kalkstein til rett kvalitet. Kommunen finner det derfor tilrådelig å imøtekomme denne forutsetningen.

Kommunen har ellers merket seg landbruksavdelingens vurdering av at dyrkajord i området bør skjermes så langt det er hensiktsmessig for en rasjonell drift og utvinning av forekomsten. Med andre ord aksepterer landbruksavdelingen at det er hensynet til rasjonell drift og utvinning som vil være mest tungtveiende når opplegget for fremtidig drift skal fastlegges gjennom regulerings- og driftsplan. Dette er kommunen enig i.

Miljøvernavdelingens uttalelse:

1. Kommunen er tilfreds med at miljøvernavdelingen finner planforslaget godt gjennomarbeidet og utredet på aktuelle miljøtema.

2. Kommunen er enig med miljøvernavdelingen i at planer etter Plan- og bygningslovens tradisjonelt har en planhorisont på 4-12, evt. 20 år. I praksis innebærer dette at planer tas opp til revisjon når det er behov for det. Slik sett er heller ikke kommunedelplan for Tromsdalen noe annerledes enn andre planer. Ny revisjon av kommunedelplanen blir igangsatt når det vurderes nødvendig. Det som av og til forveksles med planhorisont i denne saken, er den antatte driftshorisonten for bergverksdriften som den planavklarte råvareressursen muliggjør. Denne planavklarte råvareressursen vil i fremtiden bl.a. trolig tjene som det vesentligste ressursgrunnlaget for sementproduksjon i Norge og gir mulighet for gjennomføring av tunge investeringer i en mer hensiktsmessig og miljømessig bedre logistikk-løsning for transport av kalkstein fra Tromsdalen og ned til havna. Norcem sitt stadig økende behov for råvarer fra Tromsdalen gjør at det på sikt kan være aktuelt å ta ut mer enn 4 mill. tonn kalkstein per år fra Tromsdalen.

For øvrig er arealbehovet vurdert opp mot andre miljø- og samfunnsmessige hensyn i planområdet. En utredning som miljøvernavdelingen selv skriver er godt gjennomført for aktuelle miljøtema.

Når det gjelder etappevis drift, så er det riktig som miljøvernavdelingen skriver, med støtte i T-1491 (Miljøverndepartementets veileder til kommuneplanens arealdel) s. 58-59 at det i områder, «der uttaket ikke skal tas i bruk i denne planperioden, men en gang i framtiden kan området legges ut som anlegg for råstoffutvinning som det fastsettes rekkefølgekrav til med tidspunkt for når anlegget kan tas i bruk i medhold av plan- og bygningsloven § 11-9 nr. 4». Det vises på samme sider i T-1491 imidlertid også til veilederen fra Direktoratet for Mineralforvaltning for nærmere omtale av massetak, herunder aktuelle planbestemmelser.

I veilederen fra Direktoratet for mineralforvaltning s. 11 (riktignok om reguleringsplan, men vel så aktuelt for kommunedelplan) om uttaksretning og etapper står det: «I utgangspunktet blir uttaksretning og etapper fastsatt i driftsplan. Etappevis gjennomføring er ofte ønsket fra kommunens side for å sikre tilsvarende etappevis istandsetting, eller for å ivareta andre hensyn til omgivelsene. Slike bestemmelser i reguleringsplan bør være godt begrunnet, da dette kan være et tyngende vilkår for driften. Ulike kvaliteter, praktisk drift, sikker drift mm kan gjøre det vanskelig å følge slike rammer».

Kommunen finner det ikke hensiktsmessig å slå fast på kommuneplannivå hvordan driften av kalkbruddet skal drives. Det er vesentlig at bergverksdriften kan foregå på en bergfaglig forsvarlig måte, jf. også Minerallovens § 41. Om dette er etappevis drift, hvilke rekkefølger som er riktig med mer bør avklares på reguleringsplannivå og i forbindelse med utarbeidelse av ny driftsplan. Vi er godt kjent med at forekomsten i Tromsdalen består av ulike kvaliteter og har fått flere innspill fra bedriften om at dette innebærer utfordringer bl.a. i forhold til krav om etappevis drift. At denne problematikken vurderes grundigere på detaljplannivå og i forbindelse med driftsplan hvor Direktoratet for mineralforvaltning vil være en sentral part anses som den riktige veien å gå, i stedet for, allerede nå, legge føringer som nærmere vurderinger av driften kan finne vanskelig å oppfylle.

Kommunen er klar over at hensynet til bergfaglig drift ikke utgjør det eneste vurderingsgrunnlaget i forhold til denne problemstillingen. Hensynet til viktige naturkvaliteter veier også tungt. Vi mener likevel miljøvernavdelingen går vel langt når de signaliserer at rekkefølgekrav med etappevis drift må innarbeides ved regulering – av hensyn til verdifulle forekomster av biologisk mangfold som verken skal bli direkte eller indirekte unødig berørt av dagbruddet.

Kommunen stiller spørsmål ved hvilke kvaliteter avdelingen konkret sikter til, hvor verdifulle de egentlig er og hvor stor grad av indirekte påvirkning miljøvernavdelingen finner at de faktisk blir utsatt for. Nærmere redegjørelse av naturverdiene som faktisk blir berørt av utvidelsen er gitt under vurderingspunkt 3 til uttalelsen.

Vi kan heller ikke se at rekkefølgekrav kan begrunnes ut fra lokale klimautfordringer knyttet til transport av kalkstein mellom Tromsdalen og Verdal havn. I tilfelle må dette gjelde rekkefølgekrav for etablering av transportbånd uten at det er sagt i uttalelsen fra avdelingen.

3. Kommunen mener miljøvernavdelingen refererer feil når de skriver at Vitenskapsmuseets rapport viser at Tromsdalen samlet sett har store biologiske kvaliteter som enten direkte eller indirekte blir berørt av massetaket. Direkte ved at registrerte lokaliteter blir fjernet og indirekte i form av støvflukt fra dagbruddet.

Følgende står å lese i sammendraget (6. avsnitt) til den aktuelle rapporten: «De foreslåtte utvidelsene av dagbrudd for kalk vil, med noe reduksjon i areal, ikke komme i konflikt med dokumenterte naturverdier. Det bør etableres en noe større buffersoner mot Kvernhusbekken og Bjølloberget enn det som ligger inne i forslaget fra Verdalskalk AS». I skissene som lå til grunn for utredningene hadde Verdalskalk tegnet inn dagbrudd frem til ca. 20-30 meter fra Kvernhusbekken. I kommunens planforslag er denne avstanden økt til ca. 130 meter. Rapporten ble skrevet før alternativ 2 ble aktualisert, og fanger derfor ikke opp enkelte naturverdier som blir direkte berørt ved dette alternativet. Disse lokalitetene er redegjort for under. Eiendommene som ble aktualisert som dagbrudd i alternativ 2 ble befart av Vitenskapsmuseet også i forbindelse med alternativ 1, men da ut fra forutsetningen om at det her skulle være underjordsdrift. Da alternativ 2 ble aktuelt ble det etter råd fra Vitenskapsmuseet gjennomført en ekstra registrering med fokus på beitesopper på disse eiendommene.

I forhold til indirekte påvirkning via støvflukt skriver Vitenskapsmuseet følgende: «Avbøtende tiltak for å hindre spredning av kalkstøv vil minske de mulige negative konsekvensene for Kaldvassmyra naturreservat. Betydningen av økt nedfall av kalkstøv på Kaldvassmyra er vanskelig å vurdere når en ikke vet omfanget av kalkstøvnedfallet, men effekter av terrengkalking av myr er vist å ha dramatiske effekter på de torvmosedominerte myrtypene (Korsmo et al 2001). Eksisterende kunnskap om effekter av kalkstøv bygger på erfaringer med terrengkalking/myrkalking, her er det vist at kalking tilsvarende 2 tonn/ha medfører død av torvmoser og dette anses som irreversible skader (Korsmo et al. 2001). Videre viser erfaringene fra terrengkalking at repetert kalking øker de negative effektene for torvmosesamfunnene (Korsmo et al. 2001). Også fra Sverige er det rapportert om negative effekter av kalkstøv på myr (Rafstedt 2008). Vi har ingen kunnskap om grenseverdier for kalkstøv pr ha og skadeomfang på myrvegetasjon. Vi vil derfor anbefale at det etableres fastruter for overvåking av vegetasjonen på kaldvassmyra, slik at en kan følge utviklingen og sette i verk tiltak om det skulle være nødvendig.»

Vitenskapsmuseet kan med andre ord ikke si om økt nedfall av kalkstøv i denne sammenhengen vil påvirke myrvegetasjonen negativt. Men viser til erfaringer med terrengkalking tilsvarende 2 **tonn/ha** som har medført irreversible skader. Ut fra dette trekker ikke Vitenskapsmuseet andre konklusjoner enn at de anbefaler overvåking av virkningen støvspredning kan få.

Kommunen valgte likevel, på bakgrunn av dette usikkerhetsmomentet å få utarbeidet et spredningsplot som viste maksimale bakkekonsentrasjoner av kalkstøv for ulike meteorologiske situasjoner. Beregningene ble utført for et "worst case" mht. utslipp og støv som PM10 (støvpartikler med diameter på 10 µm og mindre) som utslippsparameter. (PM = particulate matter = støv og µm = mikrometer = tusendels millimeter). Konsentrasjonene i omgivelsene blir

beregnet i $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (μg = mikrogram = tusendels gram). Det ble beregnet maksimale døgnmiddelverdier og årsmiddelverdier.

Kommunen ba også eksplisitt om en visualisering av støvspredningen i forhold til de viktige lokalitetene Kaldvassmyra, Ramsåsen, Stammmyra og Hoåsmyra. Da en del av dekket/underlaget på veiene i området trolig består av en del kalkstein ønsket en også en beregning av støvspredning fra disse, og da særlig Svendsenvegen som går nært forbi Kaldvassmyra. I og med at det ikke foreligger trafikk tall for Svendsenvegen ble disse satt som lik Tromsdalsvegen – hvilket ikke gir et riktig bilde da trafikken på Tromsdalsvegen er større. Da det ikke er mulig å legge inn skjermingseffekten av vegetasjon i modellen kan den faktiske konsentrasjonen i terrenget være lavere enn den beregnede.

Beregningene av alternativ 1 viser at støvkonsentrasjonen vil være godt under krav til lokal luftkvalitet. Et teoretisk unntak er for Kaldvassmyra hvor støvkonsentrasjonen kan komme opp i grenseverdien på $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ dersom det blir like mye trafikk der som det forventes på Tromsdalsvegen. Dette er ikke et aktuelt scenario, men funnet bidrar til å komplettere bildet i forhold til mulige støvspretningskilder – og i neste omgang, vurdering av hvor avbøtende tiltak, eks, fast veidekke, kan være hensiktsmessig. For øvrig viser “worst case” beregningene for Kaldvassmyra, Ramsåsen, Stammmyra og Hoåsmyra maksimal bakkekonsentrasjon for kalkstøv på $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$. For alternativ 2 er situasjonen den samme for Kaldvassmyra, Stammmyra og Hoåsmyra, mens det Ramsåsen er et lite område hvor maksimal døgnmiddel bakkekonsentrasjon for kalkstøv er beregnet til $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Beregnet årsmiddel er godt under dette. Disse beregningene fanger som nevnt ikke opp skjermingseffekten av vegetasjon i området.

Til tross for denne lave beregnede støvspretningen følger kommunen Vitenskapsmuseets anbefaling om overvåkning og innarbeider avbøtende tiltak i form av skjermingssone som hensynssone både rundt Kaldvassmyra og rundt det aller meste av bruddet. Der hvor slik skjermingssone ikke er innarbeidet (mot Tromsdalsvegen) skal det etableres skjermingsvoll som skal tilplantes. Dessuten har området mellom Kaldvassmyra og bruddet også en god del «naturlig vegetasjon». Avstanden mellom bruddet og Kaldvassmyra er ca. 1,5 til 2 km.

Hverken støvspretningsberegningen, dens konklusjoner veid opp mot Vitenskapsmuseets erfaringstall fra terrengkalking eller innarbeidete avbøtende tiltak er kommentert av miljøvern avdelingen.

Kommunen kan heller ikke se at lokalitetshenvisning og begrunnelse iht. områdeanvisning i Vitenskapsmuseets rapport underbygger behovet for etappevis uttak slik miljøvern avdelingen hevder.

Når det gjelder utvidelsen vestover forbi Tromsdalen gård så er det riktig at dette vil berøre lokalitet 13 Svendsenvegen som er en artsrik vegkant klassifisert med B-verdi med bl.a. funn av arten Klåved som er kategorisert som NT (nær truet) i Norsk Rødliste for arter (2010). Det er imidlertid mer tvilsomt om miljøvern avdelingen har grunnlag for å slå fast at støvflukt vil påvirke Kaldvassmyra negativt jf. over. En slik konklusjon burde i så fall være fattet på bakgrunn av en grundig, konkret og synliggjort vurdering hvor alle relevante opplysninger er tatt med.

Når det gjelder lokalitet 13 Svendsenvegen så er ikke artsrik vegkant rødlistet som naturtype. Svendsenvegen er derimot en menneskeskapt lokalitet hvor Vitenskapsmuseet setter den store artsrikdommen i sammenheng med at rester etter kalkproduksjon er blitt brukt som fyllmasse langs vegkantene. Det er langs Svendsenvegen funnet én busk av arten Klåved som er rødlistet med NT status.

I rødlista sin kriteriedokumentasjon om Klåved står bl.a. «I kjerneområdene finnes Klåved av og til i grustak, veikanter og skrotemark, noe som skyldes lette vindsprede frø. Dette er kortvarige forekomster som ikke indikerer at arten er i reell spredning».

Når miljøvernavdelingen hevder at utvidelse østover vil berøre deler av lokalitet 7 Kvernhusbekken II og lokalitet 22 Kvernhusbekken så stemmer ikke dette overens med de buffersoneavstander som er innarbeidet i planforslaget. Som det fremkommer over (sitat fra sammendragets avsnitt 6) så viste de opprinnelige skissene som lå til grunn for utredningen en veldig liten avstand mellom dagbruddet og disse lokalitetene. Men som også nevnt så har kommunen hensyntatt rapportens konklusjoner i utarbeidelsen av planforslaget og trukket grensen for dagbruddet ca. 130 meter fra Kvernhusbekken.

Utredningsrapport om grotter og sprengningsvibrasjoner (Nexconsult 2012) viser som miljøvernavdelingen påpeker at det er mulig å drive uttak nært inntil grotter med ulike driftsmetoder. Rapporten konkluderer at en ved et konvensjonelt sprengningsopplegg vil ligge tilnærmet anbefalt grenseverdi for vibrasjoner med en avstand på 100 meter. Dersom sprengladningene reduseres og en tar ut mindre pallhøyder vil en kunne sprengre enda nærmere. Det kan synes som om denne utredningsrapporten og planforslagets avstand på ca. 130 meter mellom Kvernhusbekken og bruddet ikke vektlegges når det unyansert hevdes at sjansene for ødeleggelse av grottesystem er tilstede.

Det er stor usikkerhet knyttet til grunnvannsstrømning i kalkstein. Norconsult anbefalte i rapporten som var vedlagt til høring en grense på 200 meter mellom bruddkant og Tromsdalsleva, Trongdøla og Kvernhusbekken. Det som ikke fremkom av rapporten er at dette er en avstand som bygger på uttalelser fra Norsk grotteforening i forbindelse med enkelte høringssaker (ikke Tromsdalen). Avstandsrådet er generelt og ikke basert i en konkret vurdering tilknyttet forholdene i Tromsdalen. Annen korrespondanse med utreder viser at det er tilrådelig å redusere avstanden mot elvene (Tromsdalselva og Trongdøla) til 100 meter. Her er det heller ikke grotter. Videre er det i planforslagets bestemmelse 2.4.5 slått fast at det i forbindelse med videre reguleringsarbeid skal utarbeides tiltaksplan for å forhindre avskjæring av mulige underjordiske vannførende ganger og tetting dersom slik avskjæring skjer. Slik tiltaksplan kan eks. bestå i undersøkelser med georadar og kontrollboringer før sprengning. Dette temaet er ytterligere kommentert under kommentarpunkt 7.

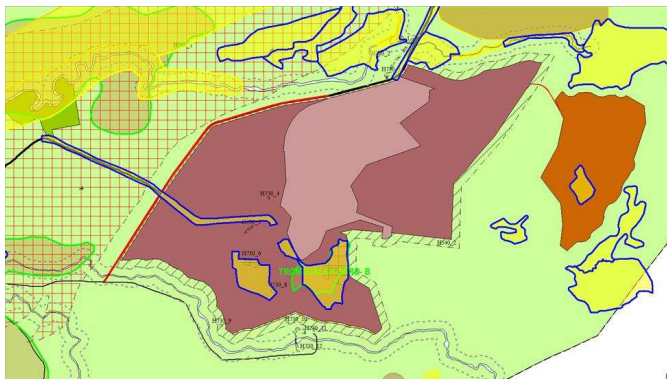
Etter anbefaling fra NVE er det innarbeidet ny planbestemmelse som pålegger en nærmere vurdering av mulige konsekvenser for grunnvann i området. Dette for å sikre et enda mer robust grunnlag for å avklare hvorvidt tiltaket er konsesjonspliktig iht. Vannressurslovens bestemmelser som følge av mulige utilsiktede hendelser. Det er også tatt inn bestemmelse om etablering av grunnvannstasjon(er) for å vurdere om evt. endringer i grunnvannstanden skyldes naturlige variasjoner eller driften av anlegget.

Støvflukt til lokalitet 9 Stamnmyra og 11 Hoåsmyra er kommentert over.

Dagbruddsutvidelse sørover på Tromsdalsgården vil berøre lokalitet 15 og 16. I forhold til verdiklassifisering så er lokalitet 16 gitt verdien C og ikke B. I lokalitet 15 finnes for øvrig også arten Brun engvokssopp i tillegg til Mørkskjellet vokssopp. Begge disse artene har status VU (sårbar) i Norsk rødliste for arter 2010. Lokalitetene som sådan er klassifiserte som Kulturmarkseng som har status VU i Norsk rødliste for naturtyper 2011.

Opprettholdelsen av naturbeitemarkene og soppartene her betinger fortsatt drift med beitende dyr og fravær av kunstgjødsling – dette anser kommunen som lite sannsynlig og er vel i realiteten avhengig av at 0-alternativet blir gjort gjeldende. Ved evt. vedtak av alternativ 1 forstår vi grunneier til at driftsulempene blir for store til fortsatt drift, og ved alternativ 2 vil området omdisponeres til dagbrudd. Lokalitetene vil med andre ord trolig forsvinne uansett.

Uttømmende opplistet er artene og lokalitene som blir direkte påvirket av planforslaget: Klåved, Mørksjellet vokssopp og Brun engvokssopp, Svendsenvegen, to naturbeitemarklokaliteter på Tromsdal gård og Piksteinmsyra (som er planlagt deponiområde). I tillegg vil område hvor fugleartene Vipe og Stær med NT (nær truet) status i norsk rødliste for arter 2010 er observert og, trolig hekker, forsvinne. Utsnittet fra plankartet nedenfor viser de påviste naturkvalitetene i og nær formålsgrensen for dagbrudd.

At disse naturkvalitetene skal være med på å underbygge behovet for etappevis drift må bety at miljøvernavdelingen legger avgjørende vekt på at de skal skånes så lenge som mulig. Ut fra de konkrete vurderingene av disse kvalitetene finner vi det urimelig at disse skal vektlegges tyngre enn hensynet til bergfaglig forsvarlig drift som ikke omtales i det hele tatt, men som kommunen ser som maktpåliggende, både i lys av formelt lovkrav jf. Minerallovens § 41, men også nærmest som et premiss for et slikt omfattende arealgrep. Det vil anses svært uheldig å åpne for et slikt tiltak samtidig som man setter skranker for forsvarlig drift av det.

4. Kommunen mener å ha gitt en omfattende og grundig redegjørelse av planens samlede virkninger for naturmangfoldet ut fra den samlede belastningen miljøkvalitetene er eller vil bli utsatt for jf. Naturmangfoldlovens § 10. Denne redegjørelsen er heller ikke omtalt (som mangelfull) av miljøvernavdelingen. På hvilket grunnlag miljøvernavdelingen trekker konklusjonen: «Funn av rødlista arter og naturtyper som helt eller delvis blir berørt av planen gjør at rekkefølgekrav som grunnlag for bedre styring av dagbruddet i takt med konjunkturer i kalkmarkedet nødvendig» er langt fra opplagt for kommunen, og skulle således gjerne vært bedre grunnlagt. Forhold som kunne vært nærmere presisert er på hvilken måte rekkefølgekrav/etappevis drift nødvendigvis gir en bedre styring av kalkbruddet i forhold til konjunktursvingninger, hvilket kalkmarked blir det referert til, og hvordan virker funn av rødlista arter og naturtyper premissgivende for valg av driftsform i forhold til å møte fremtidige markedsvariasjoner?

Hensynet bak påstanden er ønsket om å ivareta naturkvalitetene så lenge som mulig. Men som nevnt over er det snakk om relativt begrensede naturkvaliteter som berøres, særlig sett i forhold til alle naturverdiene som finnes innenfor planområdet – og som ikke berøres av bergverksdriften. At disse tre naturtypene, en artsrik vegkant og to naturbeitemarker, med til sammen tre rødlistede arter, som trolig ikke vil være varige på lang sikt uansett skal være

styrende for valg av driftsform synes urimelig. Det er ikke gitt at etappevis drift vil være den driftsformen som gir den beste styringen av kalkbruddet, ei heller i lys av konjunktursvingninger. Kalkstein brukes innenfor en rekke ulike områder og nedgang i et markedssegment trenger ikke berøre et annet. Forekomsten i Tromsdalen består av kalkstein av både A og B-kvalitet. Produksjon av sement kan godt bruke kalkstein av B-kvalitet, mens papirproduksjon krever kalkstein av A-kvalitet. Skulle eksempelvis sementmarkedet få en nedtur og åpnet bruddetappe inneholde mye kalkstein av B-kvalitet vil det kunne føre til behov for betydelige mellomlagring av dette for at man skal kunne ta ut nok av A-kvalitet til papirproduksjon. Store deponi er heller ikke problemfritt. Dersom det ikke er pålagt med etappevis drift kan driften la B-kvaliteten stå og heller utvide bruddet i en annen retning der A-kvaliteten er lettere tilgjengelig. Dette bidrar heller ikke til å sette leveringsevnen av kalkstein til rett kvalitet i fare – hvilket formodentlig heller ikke vil være gunstig i relasjon til kalkmarkedene.

Kommunen mener at de påviste naturkvalitetene innenfor bruddområdet ikke bør tillegges avgjørende vekt i forhold til valg av driftsform. Etappevis drift kan likevel være både mulig og hensiktsmessig, men om og evt. hvordan dette i så fall skal legges opp bør avklares i samråd med DIRMIN som er forvaltningsmyndigheten på området.

I lys av dette er kommunen heller ikke enig i at «rekkefølgekrav og etappevis drift av bruddet bidrar til å sikre naturmangfoldet mot unødvendig ødeleggelse, jf. NML § 9 føre-var-prinsippet om tiltak som kan gi alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet.» For det første er vi usikre på hva miljøvernavdelingen legger i «unødvendig ødeleggelse». Dette er et begrep som ikke er gjenfinnbart verken i § 9 eller andre deler av Naturmangfoldloven eller Plan- og bygningsloven. Hvem eller hva er det da som definerer hva som er nødvendig eller unødvendig i denne sammenhengen?

I forhold til «alvorlig eller irreversibel skade» så står følgende i Miljøverndepartementets veileder til Naturmangfoldlovens kap. II. «Føre-var-prinsippet» medfører at det skal tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. [...]. Vesentlig skade skal forstås som alvorlig eller irreversibel skade. Er det tale om en skade, men den ikke i særlig grad påvirker mulighetene for å nå forvaltningsmålene i § 4 og § 5, er det neppe tale om en alvorlig eller irreversibel skade. Da skal føre-var-prinsippet tillegges mindre vekt.» Kommunen har vurdert planforslaget opp mot NML §§ 4 og 5, hhv. forvaltningsmål for naturtyper og arter, og funnet planforslaget til ikke å være i strid med forvaltningsmålene, verken ved gjennomføring av alternativ 1 eller alternativ 2. Videre er det slik at selv om forvaltningsmålene skal legges til grunn og vektlegges vil de ikke alltid bli avgjørende i en sak. Andre samfunnshensyn kan veie tyngre. Utfallet av saken avgjøres ut fra hensynet til naturmangfoldet veid opp mot andre samfunnshensyn, jf. veileder til NML kap. II s. 9 og 10.

Miljøvernavdelingen vurderer ikke anvendelsen av NML § 9 her med referanse til alvorlig eller irreversibel skade opp mot forvaltningsmålene i NML § 4 og § 5. De gir heller ingen kommentar knyttet til kommunens vurdering av forvaltningsmålene. Kommunen står inne for sin vurdering og støtter seg til Miljøverndepartementets veileder og konkluderer med at det her ikke er snakk om «alvorlig eller irreversibel skade». Vi finner heller ikke grunnlag for å ta i bruk karakteristikken «unødvendig ødeleggelse». Når det gjelder miljøvernavdelingens henvisning til NML § 9 så synes denne å referere til bestemmelsens andre del som går på handlingsplikten som påligger forvaltningen når det foreligger risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet. Slik kommunen vurderer det er det bestemmelsens første del som er relevant å benytte i denne saken – når det skal treffes en beslutning for en sak som forvaltningen allerede har til behandling. Dersom kunnskapsgrunnlaget da er tilstrekkelig i forhold til hvilke virkninger tiltaket vil ha for naturmangfoldet, får føre-var-prinsippet mindre vekt.

Da skal det i stedet foretas en reell avveining av fordeler og skadevirkninger av tiltaket, veid opp mot andre vesentlige samfunnsinteresser. Kommunen mener kunnskapsgrunnlaget er godt i denne saken, og det er heller ikke betvilt i uttalelsen fra miljøvernavdelingen. Veid opp mot andre vesentlige samfunnsinteresser vurderer kommunen at de begrensede påviste naturkvalitetene som blir berørt av planforslaget må vike.

5. I og med at Norcem i stadig større grad vil benytte seg av kalkstein fra Tromsdalen i sin produksjon er det sannsynlig at fordelingen i forhold til bruksområder vil endre seg med tiden. Det skal riktignok også pekes på at sementproduksjon innebærer brenning og CO₂ utslipp, men Norcems fabrikk i Brevik har et CO₂/tonn klinker utslipp som er lavere enn det man for kvotesystemet i EU har definert som måltall for sementindustrien.

Kommunen er usikker på hvilket kjent behov for kalkstein miljøvernavdelingen legger til grunn når de skriver at kommunedelplanen vil avklare rammer for flere (?) hundre års drift. Er Norcems stadig økende avhengighet av kalkstein fra Tromsdalen tatt med i dette kjente behovet? Kommunen er ellers enig i at betydelig økt uttak vil medføre utfordringer i forhold til logistikk. Alternativ transport i form av transportbånd er som kjent noe det jobbes med, og dette er sagt å være lønnsomt i det produksjonen når 2,5 mill. tonn per år. Dette er i stor grad utredet på et overordnet nivå av bedriftene. Videre er det nå tatt inn krav i bestemmelsene om rekkefølgebestemmelse for oppstart av reguleringsplan for transportbånd i kommende reguleringsplan for kalkbruddet. Kommunedelplanen er likevel en første forutsetning som må være til stede som grunnlag for at en slik investering som et transportbånd er, skal kunne la seg gjennomføre. Kommunen ser gjerne at prosessen med transportbånd kommer raskt i gang – og med kommunedelplanen på plass vil første og et viktig premiss være tilstede.

6. Kommunen finner det riktig å understreke at de største landskapsmessige konsekvensene i utredningen er påvist i rapportens delområde A: Ramsåsen, Kaldvatnet, Lia sør for Kvindfjellet. Dette skyldtes de to skisserte fyllittbruddene hvorav det øverste ville ha blitt meget eksponert. Det samlede konsekvensbildet av etablering av fyllittbrudd som skissert viste for store konsekvenser til at disse ble videreført i planforslaget. De negative virkningene påvist til delområde A er derfor ikke lenger aktuelle. For landskapsvurderingen gjenstår derfor de negative virkningene gjennom utvidelse av kalkbruddet i delområde B: Elvengan, Kalkbruddet, Bjølloberget, Bergugleberget som er vurdert som middels til liten negativ konsekvens. Det er samme konsekvensgrad for både alternativ 1 og alternativ 2.

Kommunen vurderer at tiltak som det legges til rette for her alltid vil medføre landskapsmessige virkninger. Konsekvensbildet knyttet til delområde A er sterkt medvirkende til at kommunen ikke velger å gå videre med fyllittbruddene slik de ble skissert i utredningsgrunnlaget. Dette gjør at de landskapsmessige virkningene blir mer moderate enn hva utgangspunktet skulle tilsi. Nettopp det at de landskapsmessige virkningene av utvidelse av kalkbruddet er identifisert som såpass moderate som de er, mener kommunen trekker sterkt i positiv retning.

Også i forhold til friluftsliv er de største konsekvensene knyttet til åpningen av et nytt rom i terrenget som fyllittbruddene kunne ha medført. I og med at disse ikke er videreført i planforslaget blir konsekvensgraden mer moderat enn hva rapporten oppgir. Friluftsliv i form av å nyte «skogens ro» er i stor grad gjort umulig fra før gjennom eksisterende virksomhet. Andre former for friluftsliv blir etter kommunens vurdering ikke vesentlig berørt. Kommunen vurderer (for øvrig i likhet med fylkeskommunen) at hensyn til friluftsliv, i den utstrekning det blir påvirket, må vike i denne saken.

Miljøvernavdelingen synliggjør ikke noen vurdering av betydningen av at de opprinnelige fyllittbruddene ikke er videreført i planforslaget med tanke på virkninger for friluftsliv og landskap. Kommunen mener også at det per i dag uansett er for tidlig å slå fast med sikkerhet at fremtidig fyllittuttak ytterligere vil forsterke konsekvensene planen har for friluftsliv og landskap. Dette henger i stor grad sammen med den endelige avgrensingen av kalkbruddet og lokalisering av fyllittbrudd i forhold til dette. Paradoksalt nok kan det tenkes at en innskrenkning av kalkbruddet vil vanskeliggjøre en «samløkalisering» for fyllittbruddet, og derigjennom gi en sterkere virkning på landskap og friluftsliv gjennom å åpne et nytt mer «urørt» landskapsrom. Det blir i større grad to inngrep i stedet for ett.

7. Miljøvernavdelingen fremmet initialt en betinget innsigelse til planforslaget med krav om 200 meter buffersoner mot vassdragene (Trongdøla, Tromsdalselva og Kvernhusbekken). Innsigelsen var fremmet med henvisning til formålsparagrafen til Naturmangfoldloven. Kommunen har hele tiden stilt seg noe spørrende til dette hjemmelsgrunnlaget. Kommunens tvil henger sammen med bl.a. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009), pkt. 20.2 med omtale av de enkelte lovkapitler. Her står følgende til § 1 om formål: «Formålsbestemmelsen har sin største betydning som tolkningsfaktor etter de øvrige bestemmelsene i naturmangfoldloven og andre lover. Den vil også være veiledende for skjønnsutøvelsen ved vedtak etter loven, og for hvilke tyngende vilkår som kan settes ved ellers begunstigende vedtak etter loven. Bestemmelsen vil dermed ikke få direkte konsekvenser uten at den blir anvendt gjennom bruk av andre bestemmelser i naturmangfoldloven eller andre lover. Formålet er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett, og medfører alene ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.»

Anvendelsen av formålsparagrafen som hjemmel for innsigelsen må tolkes dithen at miljøvernavdelingen vurderte planforslaget til å være i strid med «bærekraftig bruk» av naturen. Det finnes imidlertid ingen enkel definisjon av «bærekraftig bruk» som gir konkret veiledning for avgjørelser i konkrete saker. I stedet søker man i større grad å fastslå en del mål, prinsipper og kriterier som skal legges til grunn ved bærekraftvurderingen, istedenfor å definere begrepet på generelt grunnlag. Den samme tilnærmingen er brukt i Naturmangfoldlovens kapittel II. Kapitlet kan sies å inneholde alminnelige mål og prinsipper for bærekraftig bruk. Overskriften i lovkapittel II er også; «alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk». Overskriften angir iht. Ot.prp. nr. 52 pkt. 8.1 at lovkapittel II er helt sentralt for konkretiseringen av hva som er bærekraftig bruk.

Miljøvernavdelingen benyttet her så langt kommunen kan se formålsparagrafen direkte og isolert, og vurderte planforslaget i strid med denne, uten å koble paragrafen opp til en konkret vurdering av, de mål (§§ 4 og 5 (forvaltningsmål for naturtyper og arter)) og prinsipper (§§ 8-12 (kunnskapsgrunnlaget og miljørettslige prinsipper)) som legges til grunn som alminnelige bestemmelser for den forvaltningsmessige tolkningen av «bærekraftig bruk». Dette til tross for at disse momentene er utfyllende behandlet av kommunen.

Buffersonene (LNFR område) som er innarbeidet i planforslaget ligger på 100 meter mot Tromsdalselva (noe lenger på eiendommen 254/1), noe varierende mot Trongdøla fra ned mot 50 meter hvor elva kommer nærmest dagens brudd iht. gjeldende reguleringsplan fra 2007, men konstant økende derfra og stort sett godt over både 100 og 200 meter og ca. 130 meter fra Kvernhusbekken. At en økning til 200 meter langs alle strekningene skulle endre planens virkning i forhold til bærekraftig bruk var ikke utvilsomt for kommunen, og miljøvernavdelingen konkretiserte heller ikke hvordan denne virkningen ville gjøre seg gjeldende.

Kravet om 200 meter langs vassdragene hang så langt kommunen kan se kun sammen med anbefalingene fra den ene utredningsrapporten som la dette til grunn i sine anbefalinger. Dette var som tidligere nevnt et generelt avstandsråd hentet fra Norsk Grotteforbund. Kommunen forventet ikke at dette avstandsrådet alene ville vektlegges såpass tungt da kommunen i planforslaget også hadde vektlagt rapport om sprengningsvibrasjoner, planbestemmelse med krav om tiltaksplan, korrespondanse fra utreder som tilsa 100 meter mot Trongdøla og Tromsdalselva, landskapstilpasning ved å legge grensen langs en rygg mot Kvernhusbekken, Rikspolitiske retningslinjer om verna vassdrag, samt miljøvernavdelingens tilråding til varsel om oppstart med planprogram på høring.

Gjennom høringsrunden ble det klart for kommunen at rapporten som omhandlet dimensjonering av buffersoner mot vassdrag ikke var tilfredsstillende med sin utelukkende generelle anbefaling. På denne bakgrunn fant kommunen det hensiktsmessig å bestille en supplerende vurdering konkret knyttet til buffersonedimensjonering spesifikt for Tromsdalen. Denne konkluderte med anbefalte buffersoner på 100 meter mot Tromsdalselva, Trongdøla og Kvernhusbekken med unntak av rundt Kvernhusbekkgrottesystemet under kotehøyde lik vannspeilet i Kvernhusbekken hvor avstanden bør være 200 meter, og under forutsetning av en detaljert tiltaksplan innenfor spesielt oppgitte soneavgrensninger. Vurderingen ble forelagt miljøvernavdelingen som i brev av 24.5.2013 under forutsetning av at følgende bestemmelser ble inntatt i planforslaget fant grunnlag for å kunne trekke sin betingede innsigelse:

- *«I område som er avsatt til råstoffutvinning (dagbruddsdrift) tillates ikke, innenfor en 200-meters omkrets rundt grottesystemet i Kvernhusbekken, en bruddsåle lavere enn kotehøyde tilsvarende nivå for vannspeil i Kvernhusbekken.»*
- *«Det skal i forbindelse med videre reguleringsarbeid utarbeides en detaljert tiltaksplan for å forhindre avskjæring av mulige underjordiske vannførende ganger og behandling av eventuell vanninntrengning dersom slik avskjæring skjer. Tiltaksplanen skal omfatte vassdragene Tromsdalselva, Trongdøla og Kvernhusbekken og skal i geografisk utstrekning minimum omfatte:*
  - *En sone på 300 meter fra Tromsdalselva ved dagbruddsutvidelser mot vest.*
  - *En sone på 300 meter fra Kvernhusbekken ved dagbruddsutvidelser mot øst og nordøst*
  - *En sone på 500 meter fra Kvernhusbekken og Kvernhusbekkgrottesystemet ved dagbruddsutvidelse mot nord*
  - *En sone på 500 meter fra Tromsdalselva ved dagbruddsutvidelse mot sør.*
  - *En sone på 500 meter fra Tromsdalselva ved utvidelse av underjordsdrift mot sørøst.»*
- *«Det skal i forbindelse med høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan for kalkbruddet legges ved forslag til driftsplan som oppfyller Direktoratet for Mineralforvaltnings formelle krav og bestemmelser.»*

Kommunen vurderer også at disse bestemmelsene fint supplerer det opprinnelige planforslaget og bidrar til å ivareta kommunens egne målsettinger for planen. Bestemmelsene tas således inn i planforslaget.

Kommunalavdelingens uttalelse: Kommunen vil peke på konklusjonen fra ROS-analysen som sier at området innen de fleste faretemaer fremstår som lite sårbart.

I forhold til skogbrann, brann/eksplosjon ved industrianlegg, akutt forurensning, sprengningsuhell og grunnvann viste sårbarhetsanalysen moderat sårbarhet. Det ble derfor gjort risikoanalyser for alle disse temaene, og risiko ble funnet akseptabel, noe som tilsier at risikoreducerende tiltak bør vurderes. For alle disse temaene med unntak av grunnvann er det uhell/ulykker som evt. vil ligge til grunn for en hendelse. Dette kan man aldri garantere seg 100 % mot, men hele tiden søke å unngå gjennom gode sikkerhetsrutiner. I forhold til grunnvann så viser utredningen av dette temaet små konsekvenser. Etter råd fra NVE stilles det likevel krav om en grundigere vurdering av dette på reguleringsplannivå for endelig avklaring av mulig konsesjonsplikt iht. Vannressurslovens bestemmelser. Det tas også inn bestemmelse om etablering av grunnvannsstasjon(er) for å overvåke variasjoner i grunnvannstanden og klarlegge årsaken til dette. Det er ellers også fra før stilt krav om utarbeidelse av tiltaksplan for å forhindre avskjæring av underjordiske vannførende ganger.

Kommunen er enig i at betydelig økt transport på veg vil gi uheldige konsekvenser langs strekningen. Utvidelser av driften skal skje gjennom utarbeidelse av ny reguleringsplan. I den sammenheng vil Vegvesenet uttale seg og evt. sette vilkår for tiltak som evt. er nødvendige å gjennomføre på strekningen. Alternativ transport i form av transportbånd er ønsket som ny logistikk løsning og krav om rekkefølgebestemmelse for igangsetting av reguleringsplan for dette i ny detaljplan for bruddet er tatt i bestemmelsene til kommunedelplanen.

Når det gjelder tilrådingene fra kommunalavdelingen til enkelte av planforslagets bestemmelser er disse innarbeidet i det alt vesentligste.

I forhold til utredning av transportbånd så er som nevnt dette utredet på overordnet nivå av bedriften. Slik sett vurderer kommunen at kommunalavdelingens forutsetning om at dette gjøres før første reguleringsplan som allerede ivaretatt. For øvrig vil selve etableringen av transportbåndet kreve egen detaljregulering med konsekvensutredning. En detaljert og komplett konsekvensutredning av transportbåndet vil derfor utarbeides i den forbindelse.

Vurdering:

Kommunen vurderer at det har kommet mange gode uttalelser til planforslaget. Blant de off. høringspartene finner langt de fleste at planforslaget er forsvarlig ut fra en vurdering av de sektorhensyn de ivaretar. Flere signaliserer forståelse for kommunens behov for en overordnet plan for den betydelige kalksteinsressursen. Det er likevel gitt flere tilrådinge om bestemmelser og krav som bør tas inn, men det var kun fylkesmannen som på to forhold fant grunn til å fremme innsigelse. De største grunneierne og næringsaktørene er i hovedsak udelt positive til planforslaget. Videre er det slik at tiltak som planen legger til rette for alltid vil være noe omstridt. Det er derfor naturlig og som ventet at de som blir direkte negativt berørt av planforslaget uttaler seg kritisk. Planforslaget, om det blir vedtatt, legger til rette for en omfattende utvidelse av bergverksdriften - en i deres øyne meget uønsket utvikling i Tromsdalen.

Kommunen er godt fornøyd med at mange gir sin tilslutning til de utredninger som er gjennomført og omtaler beslutningsgrunnlaget som omfattende og solid. Det er kommet flere innspill som kommunen, først og fremst gjennom planbestemmelsene, har tatt til følge. Dette er nye bestemmelser for krav om rekkefølgebestemmelser i reguleringsplan for når de ulike arealene skal tas i bruk til råstoffutvinning og når detaljregulering for transportbånd skal igangsettes jf. ny best. pkt. 2.1.1 og 2.1.3.

Videre er tidligere best. pkt. 2.3.3 endret slik at området for bergverksdrift skal undersøkes også før drift igangsettes med tanke på karstforekomster og grotter. Ny best. pkt. 2.3.5 sikrer at bruddet utformes med en tilstrekkelig fjellterskel for et evt. fremtidig vannmagasin. Nytt kap. 2.4 ivaretar hensyn som skal tas til kulturmiljø iht. krav fra Riksantikvaren. Nye best. hhv. pkt. 2.5.3, 2.5.7 og 2.5.8 sikrer at det i forbindelse med reguleringsplan skal gjøres en nærmere vurdering av endrede avrenningsforhold, mulige konsekvenser for grunnvann med tanke på endelig konsesjonspliktavklaring og etablering av grunnvannsstasjon(er) for overvåkning av grunnvannsnivået og evt. variasjoner i dette.

Eksisterende best. (nå pkt. 2.5.6) vedrørende utarbeidelse av tiltaksplan er utvidet til å presisere hvilke vassdrag som er omfattet av bestemmelsen og minimum dimensjonering av tiltaksplanens geografiske utstrekning. Det er videre tatt inn ny best. pkt. 2.6.2 med krav om at forslag til driftsplan skal vedlegges reguleringsplan på høring, ny best. pkt. 3.3.2 supplerer plankartets avgrensning av driftsform iht. bergartsgrense mot øst og ny best. pkt. 3.3.3 setter forbud mot bergverksdrift under kotehøyde tilsvarende nivå for vannspeilet i Kvernhusbekken innenfor en omkrets på 200 meter fra Kvernhusbekkgrottesystemet. Det er også gjort enkelte endringer i formulering av og presiseringer i øvrige bestemmelser iht. råd fra kommunalavdelingen hos fylkesmannen.

Når det gjelder plankartet er det gjennomført følgende endringer i forhold til høringsutkastet: Avgrensningen av dagbruddsareal mot øst er endret iht. innspill fra Verdalskalk AS og Nils Georg Leirset. Dette betyr at det mot øst omdisponeres ca. 48 daa fra dagbruddsdrift til underjordsdrift og 52 daa fra underjorddrift til dagbrudd. I sørøst på eiendommen Tromsdalen østre blir ca. 14 daa omdisponert fra dagbruddsdrift til underjordisk. Totalt vil dette bety endret driftsform på ca. 10 daa mer til underjorddrift kontra dagbrudd. Bakgrunnen for endringen var unøyaktighet i berggrunnskart som gjorde at opprinnelig planforslag anga dagbrudd for arealer med grønnstein. Dette er ikke ønskelig. Videre så var opprinnelig avgrensning trukket ut fra forutsetningen om underjordisk brytning på Tromsdal gård og Tromsdalen østre. Dette skapte et «innhuk» i bruddarealet som ikke tjener noen hensikt og hvis korrigerings vil skape en mer hensiktsmessig utforming av bruddet. Endringen er ikke av vesentlig betydning, da den i omfang er meget moderat og heller ikke berører kjente kvaliteter ift. naturmangfold, kulturminner eller annet. Ellers er plankartet endret i henhold til krav fra Riksantikvaren med tanke på angivelse av kulturminnene som er frigitt samt at fire nye kulturminner som ikke tidligere var avmerket i plankartet nå er tatt med.

Når det gjelder innsigelsene fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sine to fagavdelinger hhv. landbruksavdelingen og miljøvernavdelingen så har kommunen tatt inn forslag til bestemmelser som de respektive avdelingene har satt som forutsetning for at innsigelsene trekkes.

Kommunen finner etter en helhetlig vurdering at planforslaget slik det fremlegges for vedtak tilbyr langsiktighet og forutsigbarhet for denne delen av bergverksindustrien i Verdalen.

Samtidig er det vist at tiltaksområdet (område disponert til råstoffutvinning) i svært liten grad går på bekostning av viktige naturkvaliteter, både i absolutt forstand, men ikke minst i relativ forstand i lys av alle naturkvaliteter som er påvist i Tromsdalen, men som ikke blir berørt. Slik sett vurderes planforslaget å oppfylle de målsettinger for planarbeidet slik de ble nedfelt og vedtatt i planprogrammet.

For øvrig vurderes planforslaget gjennom konsekvensutredningen i liten grad å medføre negative virkninger for miljø og samfunn. Samtidig må det ikke herske tvil om at tiltakene som det settes rammer for, hvis realisert, vil endre Tromsdalen i betydelig grad. Særlig i subjektiv forstand blant de som verdsetter Tromsdalen slik den er per i dag vil planforslaget kunne oppleves dramatisk. For grunneiere og næringsaktører betyr planforslaget muligheter for større inntekter, utvidet driftsgrunnlag, grunnlag for store investeringer i ny alternativ logistikk-løsning mellom Tromsdalen og havna og nye utvidelser av Verdal havn.

Planforslaget er i tråd med Naturmangfoldlovens § 7 grundig vurdert opp mot lovens §§ 8-12, 4 og 5 i saksframlegget til vedtak om utlegging til høring og off. ettersyn (sak 81/12 i komitémøte for Plan og samfunn den 20.11.2012). Her er planforslaget også vurdert i forhold til T-5/93 Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal og transportplanlegging, T-1082/94 Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag, jf. Forskrift FOR 1994-11-10 nr. 1001, felles fylkesplan (Trøndelagsplanen) 2009-2012 samt flere kommuneplaner. Det er her ikke funnet at planforslaget strider mot signaler gitt i medhold av disse styringsdokumentene.

Hensynet til kulturminner er ivaretatt i henhold til vurdering og krav fra Riksantikvaren, hensyn til støv og støy sikres gjennom planbestemmelsene håndtert iht. grenseverdier fastsatt av forurensningsmyndigheten, mens det etter råd fra NVE settes som krav en nærmere vurdering av mulige konsekvenser for grunnvann for å avklare evt. konsesjonsplikt iht. Vannressurslovens § 45, pkt. a og b. Ut fra dette vurderer kommunen at planforslaget på en god måte ivaretar både nasjonale og regionale hensyn i tillegg til lokale. I tillegg finner kommunen at planprosess og planforslaget er i tråd med og legger til rette for videre utvikling i samsvar med regjeringens mål for mineralnæringen slik disse nylig ble presentert i Strategi for mineralnæringen.

På bakgrunn av overnevnte finner kommunen grunnlag for å legge kommunedelplan Tromsdalen frem for politisk andregangsbehandling med innstilling om vedtak i tråd med Plan og bygningslovens § 11-15.

Økonomirapportering 1. tertial 2013 - Verdal kommune

Saksbehandler: Arnstein Kjeldsen	Arkivref: 2013/3695 - /
E-post: arnstein.kjeldsen@innherred-samkommune.no	
Tlf.: 74048255	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Verdal formannskap	06.06.2013	57/13
Verdal kommunestyre	17.06.2013	44/13

Saksprotokoll i Verdal formannskap - 06.06.2013

BEHANDLING:

Det ble votert punktvis med følgende resultat:

- Pkt. 1 – enstemmig.
- Pkt. 2 – enstemmig.
- Pkt. 3 – enstemmig.

INNSTILLING:

1. Kommunestyret tar økonomirapport pr. 30.04.13 til etterretning.
2. Budsjettet for Verdal kommune for 2013 endres slik:
  - Ressurscenter helse, omsorg, velferd styrkes med 1,2 millioner kroner til «Sykepleier på hjul», og stilling for tidligforebygging for ungdom 16-23 år
  - Anslaget for eiendomsskatt for oppjusteres med 1,2 millioner kroner
  - Avsetning til dekning av årets lønnsoppgjør økes med 1,8 millioner kroner
  - Bruk av disposisjonsfond økes med 1,8 millioner kroner
3. Rådmannen gis fullmakt til å fordele avsatte budsjettmidler til årets lønnsoppgjør til virksomhetsområdene når endelig fordeling er kjent.

Rådmannens innstilling:

1. Kommunestyret tar økonomirapport pr. 30.04.13 til etterretning.
2. Budsjettet for Verdal kommune for 2013 endres slik:
  - Ressurscenter helse, omsorg, velferd styrkes med 1,2 millioner kroner til «Sykepleier på hjul», og stilling for tidligforebygging for ungdom 16-23 år
  - Anslaget for eiendomsskatt for oppjusteres med 1,2 millioner kroner
  - Avsetning til dekning av årets lønnsoppgjør økes med 1,8 millioner kroner
  - Bruk av disposisjonsfond økes med 1,8 millioner kroner
3. Rådmannen gis fullmakt til å fordele avsatte budsjettmidler til årets lønnsoppgjør til virksomhetsområdene når endelig fordeling er kjent.

Vedlegg:

1 Økonomirapportering 1. tertial 2013 - Verdal kommune

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Det vises til vedlagte rapport om budsjettsituasjonen pr. 30.04.13.

Vurdering:

Virksomhetsområde	Regnskap 30.04.13	Periodisert budsjett	Forbruk	Opprinnelig budsjett 2013	Rev. budsjett 2013	Forbruk 30.04.13	Regnskap 30.04.12
Rådmann	5 964 776	6 472 215	92	28 987 062	23 283 073	26	8 326 996
Kulturturntjenesten	8 974 961	8 976 779	100	22 582 448	22 732 480	39	8 158 379
Oppvekst felles	825 136	1 165 184	71	3 270 000	3 270 000	25	159 120
Virksomhetsleder skole/SFO	58 564 068	56 517 300	104	148 548 282	155 953 680	38	55 504 832
Virksomhetsleder barnehage	605 276	800 260	76	-1	670 013	90	-1 943 162
Ressursenter oppvekst	58 194 736	58 228 238	100	146 348 993	140 938 758	41	53 382 135
Vinne/Vuku omsorg- og velferdsdistr.	30 395 037	29 838 381	102	82 582 669	83 414 892	36	26 246 305
Øra omsorg- og velferdsdistr.	41 894 122	40 556 421	103	112 114 998	112 820 138	37	35 678 038
NAV Sosial- og flyktningetj.	10 163 356	11 198 214	90,8	32 827 185	32 969 080	30,8	10 517 728
Ressursenter helse, omsorg, velferd	12 141 023	12 662 766	96	30 547 000	30 690 633	40	9 689 740
Teknisk drift	5 997 193	6 398 212	94	18 157 630	18 535 430	32	7 544 592
Rådmannen	-218 223 187	-217 967 063	99	-659 667 156	-659 667 156	33	-205 138 257
Kommunens andel til ISK	11 462 989	11 461 847	100	33 700 890	34 388 979	33	10 906 229
Totalt	26 959 486	26 308 755	102	0	0	-	19 032 675

På samme måte som i 2012 er det gjennomgående fokuset mht økonomistyringen å styre daglig aktivitet i tråd med kommunestyrets bevilgede ramme og forventninger om produksjon og utvikling. Virksomhetsområdene gir i sin rapportering, med de nødvendige forbehold en sårbar økonomi tilsier, prognoser som indikerer budsjettbalanse ved årets slutt. Unntaket er virksomhetsområde skole/sfo som ikke vil oppnå balanse uten vesentlige aktivitetstilpasninger. Avviksårsakene er knyttet til driften ved Verdalsøra ungdomsskole og Verdalsøra barneskole. Disse enhetene vil bli fulgt meget tett utover året, med mål om driftsbalanse ved årets slutt. I dette ligger også at kommunestyret har vedtatt en økonomiplan med innsparing som følge av strukturelle tilpasninger innen oppvekstsektoren, men ingen slike er gjennomført.

Rådmannen er tilfreds med organisasjonens generelle styringsvilje og –evne, og vil følge avviksarbeidet tett videre.

Klagesaksbehandlingen av utskrevet eiendomsskatt er nærmest slutført. I budsjettet for 2013 ble budsjettet eiendomsskatt lagt med en buffer for å håndtere alle mulige konsekvenser av klagesaksbehandlingen. Nå når det nærmer seg avslutning kan denne bufferen reduseres til å være avstemt med virkelige resultater. Det foreslås derfor at budsjettet for eiendomsskatt økes med kr 1,2 mill, og at midlene brukes til å finansiere tiltakene «Sykepleier på hjul» og «Tidlig intervensjon». Dette er to tiltak kommunestyret vedtok skulle gjennomføres i 2013, uten at det ble satt av midler til det. Dette må ryddes på plass, slik at løpende drift er finansiert med løpende inntekter. Dette gjøres nå i forbindelse med tertialrapporten.

Til tross for at Verdal er en minsteinntekskommune er det svært mye positivt drifts- og utviklingsarbeid som foregår. Det ut fra fokus på at «vi har de ressursene vi har – og det er mye». I første tertial er Frisklivssentralen og nytt boligkontor åpnet, og representerer med det ytterligere milepæler i tjenesteutviklingen.

De seks strategiske prinsippene vedtatt i økonomiplanen (kapittel 6.1) følges:

1. Sterkt fokus på ledelse, samhandling og helhet for effektiv tjenesteproduksjon.
2. 2013 må benyttes til å vurdere om vi har riktig organisatorisk og geografisk bærekraftig struktur.
3. Kontinuitet og samordning av hjelpetjeneste for å skape ”vinnerne på morgendagens arbeidsmarked”. Programmet ”De utrolige årene” (DUÅ) prioriteres som virkemiddel.
4. Effektivitet i arbeidsprosesser, spesielt innen ”volumtjenester”.
5. Et gjennomgående folkehelseperspektiv og mål om at folk skal mestre eget liv.
6. Infrastruktur må bygges for effektiv kommunal tjenesteyting.

Rådmannen vil også peke på at det er en liten nedgang i sykefravær i første tertial, og det er en «noe utypisk», men svært positiv utvikling.

Endring av investeringsbudsjett for 2013

Saksbehandler: Bård Kotheim E-post: baard.kotheim@verdal.kommune.no Tlf.: 74048527	Arkivref: 2012/7958 - /
---	-----------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Verdal formannskap	06.06.2013	58/13
Verdal kommunestyre	17.06.2013	45/13

Saksprotokoll i Verdal formannskap - 06.06.2013

BEHANDLING:

Ved votering ble rådmannens forslag til innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

1. Verdal kommunestyre endrer investeringsbudsjettet for 2013 slik:

Verdalsøra Barne- og ungdomsskole:	8,0 mill. kr
Verdal Bo og helsetun:	7,5 mill. kr
Jernbaneundergangen:	0,5 mill. kr
Skatepark:	1,0 mill. kr
Vektergata 7-9:	4,0 mill. kr
<u>Totalt:</u>	<u>21,0 mill. kr</u>

Ovennevnte investeringer finansieres slik:

- Låneopptak 16,8 mill.kr.
- Momskompensasjon 4,2 mill.kr.

Utvidelse av aksjekapital Tindved (2,5 mill. kr.) finansieres ved bruk av disposisjonsfond.

Utbygging av boligfelt Forbregd/Lein og Lysthaugen finansieres slik:

- Bruk av ubundet kapitalfond 3,2 mill.kr
- Momskompensasjon: 0,8 mill.kr

Rådmannens innstilling:

1. Verdal kommunestyre endrer investeringsbudsjettet for 2013 slik:

Verdalsøra Barne- og ungdomsskole:	8,0 mill. kr
Verdal Bo og helsetun:	7,5 mill. kr
Jernbaneundergangen:	0,5 mill. kr
Skatepark:	1,0 mill. kr
<u>Vektergata 7-9:</u>	<u>4,0 mill. kr</u>
<u>Totalt:</u>	<u>21,0 mill. kr</u>

Ovennevnte investeringer finansieres slik:

- Låneopptak 16,8 mill.kr.
- Momskompensasjon 4,2 mill.kr.

Utvidelse av aksjekapital Tindved (2,5 mill. kr.) finansieres ved bruk av disposisjonsfond.

Utbygging av boligfelt Forbregd/Lein og Lysthaugen finansieres slik:

- Bruk av ubundet kapitalfond 3,2 mill.kr
- Momskompensasjon: 0,8 mill.kr

Vedlegg:

- Kopi av F-sak 3/13
- Kopi av K-sak 4/13
- Kopi av K-sak 89/12

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

I henhold til retningslinjer er investeringsbudsjettet ettårig. Ledige investeringsmidler fra forrige år må rebudsjetteres året etterpå. Nedenfor er det satt opp en liste over investeringsprosjekt som må rebudsjetteres, og eventuelt tilføres nye midler som tilleggsbevilgning.

Tiltak 5156 Verdalsøra barne- og ungdomsskole med flerbrukshall og svømmehall.

Som meddelt i F-sak 3/13 vil total utbyggingskostnad for dette prosjektet ligge på ca. 337 mill. kr. Opprinnelig budsjett var på 331 mill. kr. hvorav 2 mill. kr. er opprinnelig bevilgning og 6 mill. kr. er tilleggsbevilgning til prosjektet.

Totalt må 8,0 mill.kr bevilges på dette prosjektet i 2013. Med dette er det store skoleutbyggingsprosjektet på Verdalsøra fullfinansiert.

Tiltak 5183 Verdal Bo og Helsetun, Brannsikringstiltak samt Velferdsteknologi.

Det har vært avsatt midler til pålagt brannsikring av Verdal Bo og Helsetun over flere år. I tillegg har en ved anbudsutarbeidelsen tatt inn arbeider på el/It/ventilasjon i forbindelse med Velferdsteknologiprojektet ved Helsetunet. Arbeidene har nå vært ute på anbud.

Kostnadsramme for prosjektet etter anbudsinnhenting ligger på 7,5 mill.kr. Opprinnelig budsjett for disse arbeidene lå på ca. 4,0 mill. kr inkl. noen av midlene som var avsatt til utbygging av velferdsteknologi. Arbeidene med kabling og brannsikring har nok blitt underestimert. Arbeidene med å brannsikre bygget til dagens krav utgjør mellom 4-5 mill.kr. Vi har et krav fra siste branntilsyn om å få utført disse arbeidene i løpet av 2013. Det er fornuftig å ta med seg de andre arbeidene med utbedring av ventilasjon på kjøkken og administrasjonsfløy samt nødvendig kabling for velferdsteknologi samtidig. Dette innebærer en tilleggsbevilgning på 3,5 mill.kr.

Tiltak 5128 Jernbaneundergangen

Rådmannen viser til K-sak 4/13 hvor mottatte BRA-midler pålydende 0,5 mill. kr. skulle benyttes til diverse tiltak i parken.

Skatepark Verdal, tiltak 4511

Det gjenbevilges 1,0 mill. kr til dette formål på investeringsbudsjettet for 2013.

Vektergata 7-9, tiltak 5106

Det vises til K-sak 89/12. I denne sak ble det avsatt 4,0 mill. kr til ferdigstillelse/klargjøring av Vektergata 7-9. Dette beløp gjenbevilges på investeringsbudsjettet for 2013.

Aksjekapital Tindved

Kommunestyret behandlet i sak 106/12 spørsmålet om kapitaltilførsel til Tindved kulturhage AS. Kommunestyret vedtok i denne saken å tilføre 2,5 millioner kroner i ny aksjekapital finansiert ved bruk av kommunens disposisjonsfond. Utvidelsen ble ikke gjennomført i 2012, men i forbindelse med generalforsamling i selskapet i april 2013, og midlene til tiltaket må med bakgrunn i dette gjenbevilges i 2013.

Utbygging av boligfelt Forbregd/Lein og Lysthaugen, tiltak 5123.

Arbeidene med opparbeidelse av kommunaltekniske hovedanlegg vil bli sendt ut på anbud rundt sommerferien. For finansiering av dette avsettes det 4,0 mill.kr på investeringsbudsjettet for 2013. Det må bevilges ytterligere midler over budsjettet for 2014. Investeringen finansieres ved bruk av ubundet kapitalfond. Dette er midler som er tidligere avsatt fra salg av kommunale boligtomter og industritomter.

For Forbregd/Lein foreligger det nå godkjent reguleringsplan. For Lysthaugen må geoteknisk vurdering foretas, samt registrering av eventuelle fornminner utføres før endelig godkjenning av reguleringsplan. Dette forventes utført i løpet av høsten slik at godkjent reguleringsplan for Lysthaugen forventes å foreligge i løpet av vinteren.

Vurdering:

I henhold til retningslinjer er investeringsbudsjettet ettårig. Rådmannen foreslår at følgende budsjettjusteringer gjøres i investeringsbudsjettet for 2013, for å ivareta både gjenbevilgninger og tilleggsbevilgninger.

Verdalsøra Barne- og ungdomsskole:	8,0 mill.kr
Verdal Bo og helsetun:	7,5 mill.kr
Jernbaneundergangen:	0,5 mill.kr
Skatepark:	1,0 mill.kr
<u>Vektergata 7-9:</u>	<u>4,0 mill.kr</u>
<u>Totalt:</u>	<u>21,0 mill.kr</u>

Ovennevnte investeringer finansieres med låneopptak og bruk av momskompensasjon.

Utvidelse av aksjekapital Tindved (2,5 mill. kr.) finansieres ved bruk av disposisjonsfond.

Utbygging boligfelt Forbregd/Lein finansieres ved bruk av ubundet kapitalfond og bruk av momskompensasjon med samlet 4,0 mill. kroner.

Hellige Olga menighet - Den russiske ortodokse kirke - søknad om tillatelse til å reise russisk-ortodokst kapell på Stiklestad

Saksbehandler: Trond Selseth	Arkivref: 2013/3598 - /
E-post: trond.selseth@innherred-samkommune.no	
Tlf.: 74048212	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Verdal formannskap	06.06.2013	62/13
Verdal kommunestyre	17.06.2013	46/13

Saksprotokoll i Verdal formannskap - 06.06.2013

BEHANDLING:

Ved votering ble rådmannens forslag til innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

1. Verdal kommune stiller seg positive til søknaden fra hellige Olgas menighet om tillatelse til å reise et russisk-ortodokst kapell på Stiklestad.
2. Verdal kommune stiller vederlagsfritt tomt til disposisjon for oppføring av kapellet. Det inngås en langsiktig leieavtale for det aktuelle området. Rådmannen får fullmakt til å forhandle og inngå slik leieavtale.

Rådmannens innstilling:

1. Verdal kommune stiller seg positive til søknaden fra hellige Olgas menighet om tillatelse til å reise et russisk-ortodokst kapell på Stiklestad.
2. Verdal kommune stiller vederlagsfritt tomt til disposisjon for oppføring av kapellet. Det inngås en langsiktig leieavtale for det aktuelle området. Rådmannen får fullmakt til å forhandle og inngå slik leieavtale.

Vedlegg:

1. Formell henvendelse fra Hellige Olga menighet.
2. Kart over området.
3. Beskrivelse av tiltaket.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Kommunen er ved flere tidligere anledninger orientert om at russisk- ortodokse menigheter i Norge ønsker å reise et ortodokst kapell på Stiklestad. Både SNK og Verdal kommune har tidligere gitt positive tilbakemeldinger i forhold til selve saken, og SNK og kommunen har hatt flere møter med arbeidsgruppen fra de ortodokse menighetene som arbeider med saken. Stiklestad sokneråd har også stilt seg positiv til dette.

Dialogen omkring et mulig framtidig ortodokst kapell på Stiklestad startet våren 2011. Det første formelle møtet i saken fant sted 5. september 2011 da arbeidsgruppen i Den russisk-ortodokse kirke møtte ledelsen ved SNK, Stiklestad kirke, Stiklestad sokneråd og Verdal kommune. I utgangspunktet ble denne saken ansett for å være et langsiktig prosjekt ettersom prosjektet var avhengig av innsamlede midler fra små menigheter. I midten av mars 2013 fikk imidlertid SNK og Verdal kommune en ny henvendelse fra arbeidsgruppen i Den russisk-ortodokse kirke. Henvendelsen og det påfølgende møtet hadde sammenheng med at Hellige Olgas menighet i Oslo hadde fått tilbud om vederlagsfritt å overta eiendomsretten til et ortodokst kapell vigslet til St. Olav på en gård i Follidal. Arbeidsgruppen orienterte om at de nå ønsket å flytte dette kapellet til Stiklestad dersom SNK og Verdal kommune ville gi sin tilslutning til dette. I det nevnte møtet var det enighet om å gå videre med saken i lys av de nye innspillene. I denne forbindelsen ba SNK og Verdal kommune om en formell henvendelse fra Den ortodokse kirke i Norge ved Hellige Olgas menighet. I brev av 16. mai 2013 stilet til SNK og Verdal kommune, fremmer nå Hellige Olgas menighet formell søknad om tillatelse til å reise et russisk-ortodokst kapell på Stiklestad.

Søknaden er vedlagt i sin helhet dette saksframlegget. Det vises for øvrig til detaljert framstilling av hele prosessen siden våren 2011 referert i denne søknaden. Henvendelsen fra Hellige Olgas menighet omfatter også et kostnadsoverslag for arbeidet med å reise kapellet.

Vurdering:

SNK og Verdal kommune har som tidligere nevnt vist positiv interesse for saken ved flere anledninger. Det samme har Stiklestad sokneråd gjort. Interessen i saken har sammenheng med det nasjonale oppdraget som SNK har fått med formidling av Olavsarv og virkningshistorien etter slaget på Stiklestad og Olav Haraldssons død og helgenkåring.

SNK har ansvar for formidling av alle dimensjoner ved Olavsarven - politisk, kulturelt, åndelig. Helgenkåringen fant sted mens kirken var én, og St. Olav eller Hellige Olav er dermed også en viktig helgen innenfor den russisk-ortodokse kirke. Olav Haraldsson oppholdt seg dessuten det siste året i sitt liv i Gardarike, og hans betydning for kristningen av Norge må også sees i lys av dette. Fra SNKs side har det i lengre tid vært uttrykt et prinsipielt ønske om at det burde være et ortodokst kapell på Stiklestad. Et slikt kapell på Stiklestad vil forenkle denne delen av SNKs formidlingsoppdrag i vesentlig grad, og vil samtidig synliggjøre Stiklestads og Olav den helliges betydning for alle hovedretninger innenfor kristenheten. Fra før finner vi en luthersk kirke og et katolsk kapell på Stiklestad. Et ortodokst kapell vil komplettere de tre store kristne åndelige retningenes nærvær på Stiklestad.

Det arbeides for tiden med planer om å etablere et regionalt pilegrimssenter på Stiklestad, og Stiklestad Nasjonale Kultursenter er en av prosjekteierne bak dette prosjektet. Pilegrimer vil gjerne ha et mål med sine vandringer, mange finner dette i et gudshus. Et ortodokst kapell vil kunne bli et pilegrimsmål for ortodokse pilegrimer på Stiklestad, og kan derfor ha positiv effekt for arbeidet med det regionale pilegrimssenteret.

Også i økumenisk sammenheng vil et ortodokst kapell kunne utgjøre et viktig element. Når alle tre kristne åndelige hovedretninger er representert fysisk på Stiklestad, vil det være lettere å se for seg at stedet Stiklestad kan utvikles også til et senter for økumenisk virksomhet.

Det forutsettes at SNK i samråd med Verdal kommune skal avgjøre hvor dette kapellet skal reises og når byggeperioden kan være. Så langt i dette arbeidet har landskapsarkitekt Rainer Stange i firmaet Dronninga Landskap vært engasjert for å skissere hvor og hvordan dette kapellet kan plasseres i lys av områdeplanen for SNK og i forhold til Stiklestad kirke, parkeringsmuligheter osv. En har valgt å bruke vedkommende da han var svært delaktig i utviklingen av nåværende område/utviklingsplan for SNK.

Det vises til vedlagte skisser fra «Dronninga Landskap» for en nærmere gjennomgang av planer for plassering og utforming av arealet rundt kapellet.

Som det framgår av vedlagt skisse er det lagt inn i planen parkeringsplasser på vestsida av gangstien og parallell veg langs eksisterende gang og sykkelveg. Dette er oppgaver som må håndteres gjennom et samarbeid med bla. Statens vegvesen og som ikke influerer på bygging av selve kapellet.

Før oppsetting av kapellet kan skje vil det være behov for noe masseutskifting akkurat der kapellet skal stå. Dette er et mindre arbeid som kommunen har gitt positive signaler på å utføre gjennom bruk av egne maskiner og mannskap.

Rådmannen gjør for øvrig oppmerksom på at styret i SNK vil behandle søknaden fra Hellige Olga menighet i sitt styremøte 6. juni.

Verdal kommune

Sakspapir

NOU2013:4 Kulturutredningen 2014. Høringsuttalelse fra Verdal kommune

Saksbehandler: Ingvild Aasen	Arkivref: 2013/1791 - /C00
E-post: ingvild.aasen@verdal.kommune.no	
Tlf.: 74048235	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Komité mennesker og livskvalitet	05.06.2013	41/13
Verdal kommunestyre	17.06.2013	47/13

Saksprotokoll i Komité mennesker og livskvalitet - 05.06.2013

BEHANDLING:

Ved votering ble rådmannens forslag til innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Verdal kommune slutter seg til tilrådingene fra Engerutvalget, med vurderinger i sakens høringsuttalelse.

Rådmannens innstilling:

Verdal kommune slutter seg til tilrådingene fra Engerutvalget, med vurderinger i sakens høringsuttalelse.

Vedlegg:

Høringsdokument fra Verdal kommune til NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Saksopplysninger:

Kulturdepartementet sender på høring ”NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014” som er utarbeidet av et utvalg sammensatt av personer med en bred representasjon innen kulturfeltet. Leder for utvalget har vært Anne Enger.

Utvalget har utredet utviklingen i norsk kulturpolitikk med hovedvekt på perioden etter 2005, og gitt sin vurdering av de viktigste utfordringene kulturpolitikken står overfor i årene fremover. De har foretatt en bred analyse og foreslår tiltak på en rekke områder innenfor kulturpolitikken. Utvalget ble bedt om å vurdere det frivillige kulturlivet som del av kulturpolitikken. Klare grenseflater mellom kulturlivet og idretts- og medieområdet skulle identifiseres, uten at det skulle foretas en full gjennomgang av sistnevnte områder.

Høringsfrist er satt til 1. juli 2013.

Vurderinger til dokumentet er gjort i et høringsdokument som ligger ved saken.

Opptak av Snåsa kommune i reiselivssamarbeidet på Innherred

Saksbehandler: Trond Selseth	Arkivref: 2010/8696 - /U64
E-post: trond.selseth@innherred-samkommune.no	
Tlf.: 74048212	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Verdal formannskap	06.06.2013	60/13
Verdal kommunestyre	17.06.2013	48/13

Rådmannens innstilling:

1. Verdal kommune vedtar at gjeldende avtale om destinasjonssamarbeid på Innherred kan utvides til å omfatte Snåsa kommune.
2. Vedtaket forutsetter at Snåsa kommune forplikter seg til å delta med ordfører i styringsgruppen og gjeldende avtaleperiode, økonomiske betingelser og faste møtepunkt som de øvrige kommunene i samarbeidet.
3. Verdal kommune delegerer fremtidige beslutninger om opptak av nye samarbeidspartnere i destinasjonssamarbeidet på Innherred til styringsgruppen for samarbeidet, uten forutgående politisk behandling.

Saksprotokoll i Verdal formannskap - 06.06.2013

BEHANDLING:

Ved votering ble rådmannens forslag til innstilling enstemmig vedtatt.

Det ble votert punktvis over rådmannens forslag til innstilling med slikt resultat:

Pkt. 1 og 2 – enstemmig.

Pkt. 3 – enstemmig.

INNSTILLING:

1. Verdal kommune vedtar at gjeldende avtale om destinasjonssamarbeid på Innherred kan utvides til å omfatte Snåsa kommune.
2. Vedtaket forutsetter at Snåsa kommune forplikter seg til å delta med ordfører i styringsgruppen og gjeldende avtaleperiode, økonomiske betingelser og faste møtepunkt som de øvrige kommunene i samarbeidet.
3. Verdal kommune delegerer fremtidige beslutninger om opptak av nye samarbeidspartnere i destinasjonssamarbeidet på Innherred til styringsgruppen for samarbeidet, uten forutgående politisk behandling.

Vedlegg:

- Brev fra styringsgruppen med invitasjon til Snåsa kommune
- Aksept fra Snåsa kommune av invitasjon om tilslutning til destinasjonssamarbeidet
- Årsmelding for Innherred reiseliv 2012

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Reiselivssamarbeidet på Innherred har bestått av kommunene Steinkjer, Verdal, Inderøy og Levanger siden 2007. Samarbeidet er regulert i avtale med hver enkelt kommune og tilhørende anbudsdokument. Samarbeidet ledes av en styringsgruppe bestående av ordførerne i de samarbeidende kommunene.

Styringsgruppen for reiselivssamarbeidet på Innherred har mottatt brev fra Snåsa kommune, som aksepterer invitasjon fra leder for styringsgruppen Bjørn Arild Gram om å slutte seg til kommunesamarbeidet (vedlagt). Anbudsgrunnlaget åpner for slik utvidelse av samarbeidet (tilbudsforespørselen pkt 2.8).

Styringsgruppen har diskutert henvendelsen og sendt invitasjon til Snåsa kommune om tilslutning til samarbeidet med virkning fra og med 2013 (vedlagt). Det forutsettes at Snåsa kommune forplikter seg til å delta med ordfører i styringsgruppen og gjeldende avtaleperiode, økonomiske betingelser og faste møtepunkt som de øvrige kommunene i samarbeidet. Anbudet gjelder fram til 31.12.2014 med opsjon på to år. Prisen er 150 000 i grunnfinansiering pr kommune pr år, samt 7,98 kr pr innbygger. Det gjennomføres 2 Dialogmøter i året med Visit Innherred, samt innkalles det til to møter hvor kommunene og reiselivsaktørene møtes – Vår – og Høstmøte.

Reiselivssamarbeidet på Innherred forløper ellers i henhold til inngått avtale og årsmelding for 2012 (vedlagt) både innholds- og fremdriftsmessig. Trøndelag var reiselivsvinneren i 2012 og Innherred har de siste årene hatt en stabil utvikling. SSB statistikken viser at nordmenn er vår desidert viktigste kundegruppe (nesten 80 %) og blant utlendinger er Tyskland, Danmark, Storbritannia, Sverige og Polen våre største markeder samlet sett.

Vurdering:

I den nye nasjonale reiselivsstrategien «Destinasjon Norge» settes det i gang en stor omstrukturering av reiselivsnæringen. Antall reiselivsorganisasjoner som enkeltstående turistkontor, destinasjonsselskaper og reisemålsselskaper skal kuttes betraktelig. Landet skal deles inn i 6 regionselskaper og det skal være 3 – 8 destinasjonsselskaper tilknyttet disse. Når det nå er på trappene både en strukturendring i reiselivsnæringen med færre destinasjonsselskaper og nye landsdelsselskaper er viktig å legge til rette for at man kan være med på denne utviklingen. Trøndelag som region tar markedsandeler. Noe kommer på grunn av en stor utbyggingsaktivitet i Trondheim og noe som følge av trafikkøkningen på Værnes. En tredje faktor som er lite enkel å måle er at Trøndelag markedsfører seg mer spisset og samlet enn før. Skal vår region henge med i konkurransen som også dette medfører må vi tenke større og jobbe med produktutvikling i et bredere perspektiv enn med dagens kommuner.

Innherred Reiseliv ivaretar en viktig koordinatorfunksjon på vegne av kommunene på Innherred. Destinasjonskontoret ivaretar også kontakten med regionale og nasjonale aktører og sørger for gode utviklingsprosesser, hvor nødvendige aktører (bedrifter, kultur- og arrangement, kommunene m.fl.) deltar. En utvidelse av samarbeidet vil kunne gi bedre ressursutnyttelse, forutsatt at interessene hos de nye aktørene i samarbeidet ikke bryter med de strategiene som er lagt innenfor samarbeidet.

Innherred som region har fått et ekstra ansvar for å ivareta merkevaren «Historiske Trøndelag». Stiklestad Nasjonale Kultursenter er et fyrtårn i denne satsingen. *Historiske* er en av fire merkevarer som bidrar til å markedsføre landsdelen. De andre tre er *Eventyrlige*, *Hemningsløse* og *Kreative*. *Eventyrlig* er knyttet opp til Røros, *Hemningsløse* til kysten og *Kreative* har fått hovedsete i Trondheim, som i tillegg er en viktig bestanddel i *Historiske* med utgangspunkt i Nidarosdomen. Denne merkevaren kan brukes av alle aktører uavhengig av tilholdssted geografisk sett. Den har blitt godt mottatt og bidrar positivt til å bygge markedsføringssamarbeidet for Trøndelag.

Det er mye som taler for et samarbeid mellom Snåsa og de øvrige kommunene i destinasjonen. Et samarbeid med Snåsa kommune vil tilføre både attraksjonskraft i form av et bredere produktspekter og økte økonomiske ressurser til destinasjonsarbeidet. Snåsa vil til gjengjeld få tilgang til den betydelige kompetansen som er bygget opp i Innherred Reiseliv over flere år.

TFoU-rapporten *Reiseliv i Snåsa: Grunnlag for en ny giv*, peker på muligheter for økt verdiskaping innen reiselivet i Snåsa kommune ved å satse på økt samhandling mellom aktørene i reiselivsbransjen og tematisert produktutvikling innen sørsamisk miljø, nasjonalpark/ fjell/ innlandsfiske og seterdrift. Dette er delvis sammenfallende med og delvis kompletterende til satsingen blant reiselivsbedriftene i den nåværende Innherredssamarbeidet. Gjennom en utvidelse av samarbeidet, vil næringsaktører kunne finne nye partnere som styrker deres egne produkter. Geografiske elementer som Snåsavatnet, Skjækerfjella og ønsket om å øke trafikkstrømmen via Flyplassen på Værnes, tilsier også at reiselivsutviklingen på Innherred vil ha mye å tjene på at Snåsa kommune slutter seg til destinasjonssamarbeidet.

Alle kommunene i Innherred som destinasjon vil trolig tjene på at samarbeidet utvides, med bakgrunn i at felles strategier og spissing av satsingene vil kunne gi bedre ressursutnyttelse (kompetanse og økonomi). De samme vurderingene vil være gjeldende ved eventuelle fremtidige utvidelser av destinasjonssamarbeidet. Så lenge kommuner som ønsker å slutte seg til samarbeidet forplikter seg til både de strategier som er lagt, krav om deltagelse og økonomiske betingelser, vil videre utvidelse av være positivt for samarbeidspartene. Så lenge alle partnerne er representert i styringsgruppen, anbefales det at slike henvendelser delegeres til styringsgruppen i framtida.

1721/23/8 - Utbyggingsavtale Reinsholm Vest

Saksbehandler: Kirstine Karlsaune	Arkivref: 2013/2343 - /
E-post: kirstine.karlsaune@innherred-samkommune.no	
Tlf.: 74 04 82 73	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Komité plan og samfunn i Verdal	11.06.2013	45/13
Verdal kommunestyre	17.06.2013	49/13

Rådmannens forslag til innstilling:

Vedlagte utbyggingsavtale for «Utbygging Reinsholm Vest» godkjennes iht. plan- og bygningslovens § 17-4.

Vedlegg:

- 1 Utbyggingsavtale Reinsholm Vest

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

- Detaljregulering for Reinsholm Vest, vedtatt 27.05.2013

Saksopplysninger:

Utbyggingsavtalen er mellom Reinsholm Vest AS og Verdal kommune, og avklarer gjennomføring av utbyggingstiltak som er forutsatt i detaljregulering for Reinsholm Vest.

Tidligere hjemlet plan- og bygningslovens Kap. XI-A Utbyggingsavtaler §§ 64 a-f (1985) bruk av utbyggingsavtaler. I sak 85/06 fattet Verdal kommunestyre vedtak om bruk av utbyggingsavtaler og de muligheter og begrensninger som herav følger.

Kapittel 17 Utbyggingsavtaler i gjeldende plan- og bygningslov synes forholdsvis lite endret ift. overnevnte. § 1.2 i bestemmelser til kommuneplanens arealdel, vedtatt 26.04.11, sak 34/11, hjemler også bruk av utbyggingsavtaler.

Overnevnte er lagt til grunn for å opprette utbyggingsavtale som følger vedlagt.

Saksgang

Oppstart av forhandlinger om utbyggingsavtale ble kunngjort i Verdalingen 20.10.2012, i samme annonse som varsel om regulering/planoppstart.

Offentlig ettersyn

I plan- og bygningslovens § 17-4 andre ledd heter det at dersom fremforhandlet forslag til utbyggingsavtale bygger på kompetansen i § 17-3 andre eller tredje ledd, skal forslaget legges ut til offentlig ettersyn med 30 dagers frist for merknader. Den framlagte avtalen bygger på kompetansen i tredje ledd, og avtalen har ligget ute til offentlig ettersyn, iht. Plan- og byggesakssjefen vedtak den 19.04.2013, sak 188/13. Offentlig ettersyn ble kunngjort den 20.04.2013, og avtalen kunne ses på kommunens hjemmeside eller på Servicekontoret, Verdal. Avtalen ble også sendt på høring til Statens vegvesen. Frist for uttalelser var satt til 21. mai 2013. Det er mottatt en uttalelse:

Statens vegvesen, 29.05.2013

I henhold til reguleringsplanen (detaljplan) er det krav om etablering av støyskjerm mellom de nye boligene og fylkesveg 757. Selv om dette inngår som en planforutsetning kan støyskjermen med fordel også inngå som spesifikt tema og eget punkt i utbyggingsavtalen.

Imidlertid er støyskjermen forutsatt oppført på grunn forvaltet av Statens vegvesen på vegne av eier Nord-Trøndelag fylkeskommune. Det vil derfor være fornuftig og nødvendig med inngåelse av en egen avtale mellom Statens vegvesen og utbygger eller annet juridisk subjekt som f.eks. velforening, borettslag eller tilsvarende. Slik avtale bør avklare både justering av eiendomsforhold og ansvar for drift og vedlikehold av støyskjermen.

Om mulig, bør utbyggingsavtalen sikre at partene (en eller begge) bidrar til at slik avtale kommer på plass før brukstillatelse kan gis.

Kommentar:

Utbyggingsavtalen er revidert etter høring. Nytt er teksten under punkt 12 (støyskjerm) som har kommet til etter uttalelse fra Statens vegvesen.

Vurdering:

§ 17-3 i plan- og bygningsloven sier følgende om innholdet i en utbyggingsavtale:
§ 17-3. Avtalens innhold

En utbyggingsavtale kan gjelde forhold som kommunen har gitt bestemmelser om i arealdelen til kommuneplan eller reguleringsplan.

Avtalen kan også regulere antallet boliger i et område, største og minste boligstørrelse, og nærmere krav til bygningers utforming der det er hensiktsmessig. Avtalen kan også regulere at kommunen eller andre skal ha fortrinnsrett til å kjøpe en andel av boligene til markedspris.

Avtalen kan også gå ut på at grunneier eller utbygger skal besørge eller helt eller delvis bekoste tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av planvedtak. Slike tiltak må stå i rimelig forhold til utbyggingens art og omfang og kommunens bidrag til gjennomføringen av planen og forpliktelser etter avtalen. Kostnadene som belastes utbygger eller grunneier til tiltaket, må stå i forhold til den belastning den aktuelle utbygging påfører kommunen.

Avtalen kan uansett gjelde forskuttering av kommunale tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av planvedtak.

Bestemmelser til kommuneplanens arealdel sier følgende:

1.2 Utbyggingsavtale (§ 11-9, nr. 2).

1.2.1 Utbyggingsavtale kan brukes innenfor hele kommunen. Utbyggingsavtale skal inngås før igangsettingstillatelse gis, der utbygging i henhold til vedtatt arealplan med tilhørende bestemmelser også forutsetter andre tiltak som er nødvendig for gjennomføring av planvedtak.

1.2.2 Utbyggingsavtale kan også inngås der det fra kommunens side er ønskelig å regulere antallet boliger i et område, største og minste boligstørrelse, eller å stille krav til bygningers utforming.

Innholdet i utbyggingsavtalen er vurdert å ligge innenfor overnevnte rammer. Avtalen er også vurdert å ligge innenfor rammene i vedtatt detaljregulering for Reinsholm Vest, og følger opp intensjonene i den aktuelle planen. Omfang og innhold i utbyggingsavtalen sikrer en rasjonell og forsvarlig utbygging av planområdet med nødvendig infrastruktur. Avtalen omfatter bl.a. bygging av offentlig fortau.

Punkt 9 i avtalen er en oppfølging av Komité plan og samfunn i Verdal sitt generelle oversendelsesforslag til administrasjonen i sak 8/12. Dette lød slik: *«I stedet for krav med «sandkasse, huske, sittebenk» i forbindelse med ny detaljplanlegging og utbedringer om uteområder/grøntareal, settes det krav om at kr 5 000,- pr. boenhet avsettes til fond for felles/kommunale friområder.»*

I sakspapir ved offentlig ettersyn var det anbefalt at følgende vurderes før videre behandling:

- Om etablering av velforening og deres ansvar bør tas inn i avtalen.
- Om ansvar for opparbeidelse og skjøtsel av støyskjerm bør tas inn i avtalen.
- Evt. behov for egen avtale mellom utbygger og Statens vegvesen angående støyskjerm.
- Ansvarsfordeling ift. å se på en bedre tilrettelagt kryssing i plan av fylkesvegen.
- Evt. bidrag til tiltak i Kvislaparken.

Forholdet i første kulepunkt er ikke tatt med i avtalen, men en eller annen form for organisering kan være aktuelt i forhold til skjøtsel av fellesarealer. Type organisering kan avklares senere. Kulepunkt 2 og 3 anses hensyntatt i revidert avtale punkt 12. Kulepunkt 4 er det ikke grunnlag for å følge opp i avtalen. Statens vegvesen (vegmyndighet) har heller ikke bedt om noen rekkefølgebestemmelse i planen vedrørende dette.

Kulepunkt 5 er ikke hensyntatt i avtalen. Kommunen har vurdert at det er tilstrekkelig uteoppholdsareal innenfor planområdet, så bidrag til offentlig park anses ikke nødvendig for gjennomføring av utbyggingen. Rådmannen har på den annen side i plansaken anbefalt at det arbeides for en løsning der området i tillegg til regulert leikeareal får tilgang til Ebba Astrups park som kvartalsleikeplass. Dette er et privat-/fellesanlegg.

Rådmannen tilrår at vedlagte utbyggingsavtale godkjennes.

Revidering av sanitærreglement for kommunene Levanger, Verdal, Steinkjer og Inderøy

Saksbehandler: Oddvar Govasmark E-post: oddvar.govasmark@verdal.kommune.no Tlf.: 74048531	Arkivref: 2013/2383 - /M00
--	--------------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Komité plan og samfunn i Verdal	11.06.2013	42/13
Verdal kommunestyre	17.06.2013	50/13

Rådmannens innstilling:

Standard abonnementsvilkår med administrative og tekniske bestemmelser for vann og avløp fastsettes som abonnementsvilkår i Verdal kommune.

Vedlegg:

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Sak 023/13, møte i komite plan og samfunn den 16.04.2013.
Hefte «standard abonnementsvilkår for vann og avløp, tekniske bestemmelser».
Hefte «standard abonnementsvilkår for vann og avløp, administrative bestemmelser».

Saksopplysninger:

Kommunene i Levanger, Inderøy, Steinkjer og Verdal vedtok i 2000 et felles sanitærreglement. Bakgrunnen for dette var at rørleggere og entreprenører på Innherred skulle ha et felles reglement å forholde seg til.

Hensikten med et sanitærreglement er å ivareta kommunens, samfunnets og den enkeltes interesser ved å stille krav til utførelse og drift av sanitæranlegg. Reglementet gjelder sanitæranlegg som tilknyttes kommunens vann- og avløpsledninger.

Kommunenes sentralforbund (KS) har i den senere tid revidert standardutgaven for Normalreglement for Sanitæranlegg og omdøpt den til *Standard abonnementsvilkår for*

vann og avløp. Representanter fra administrasjonene i Levanger, Inderøy, Steinkjer og Verdal kommuner har i fellesskap vurdert forslaget fra KS og foreslår å benytte dette i sin helhet uten endringer i teksten.

Standard abonnementsvilkår for vann og avløp består av to deler:

1. Administrative bestemmelser
2. Tekniske bestemmelser

Formålet med disse bestemmelsene er å

- Fastsette hvilke leveringsbestemmelser og vilkår kommunen, som eier av offentlig vann- og avløpsanlegg og leverandør av tjeneste, stiller for tilknytning til og bruk av offentlig vann- og avløpsanlegg. Dette omfatter også det gjensidige ansvarsforholdet mellom kommunen og den enkelte abonnent som er eller blir tilknyttet offentlig vann- og avløpsanlegg.
- Stille krav til aktørene slik at de private vann- og avløpsanlegg som tilknyttes kommunalt nett, blir utført på en betryggende måte med hensyn til funksjonssikkerhet og anleggs- og utstyrskvalitet.

I møte den 16.04.2013 i komite plan og samfunn ble følgende vedtatt i sak 023/13:
Forslag til standard abonnementsvilkår, med administrative og tekniske bestemmelser for vann og avløp, legges ut til høring og offentlig ettersyn.

Saken ble annonsert og lagt ut til høring/offentlig ettersyn og frist for høringsuttalelser ble satt til 09.05.2013. Det er ikke mottatt noen høringsuttalelser.

Vurdering:

Hjemmelsgrunnlaget for abonnementsvilkårene, det vil si vedtakelsen av vilkårene, er å anse som utøvelse av eierrådigheten over eget ledningsnett og fastsettelse av standard leveringsbetingelser for å levere vann- og avløpstjenester. Vedtakelse av og håndhevelse av standard abonnementsbetingelser er derfor ikke utøving av offentlig myndighet. Vedtak og håndhevelse blir utøvelse av privatrettslig myndighet på samme måte som et privat vannverk kan fastsette sine standardiserte leveringsbetingelser.

Det er anbefalt at kommunene bør tilstrebe såkalt kontradiksjon ved fastsettelse av abonnementsvilkårene. Dette ved at forslaget blir sendt på høring og offentlig ettersyn i tråd med den prosess som blir fulgt i forbindelse med vedtakelse av forskrifter. Det vises til forvaltningslovens kapittel VII. Abonnementsvilkårene bør deretter forankres i et kommunestyrevedtak og kunngjøres på behørig måte ovenfor abonnentene ved oppslag i pressen, oppføring på kommunens internettsider og/eller ved at abonnentene tilskrives om vedtakelsen på annen måte.

Rådmannen anbefaler at *standard abonnementsvilkår med administrative og tekniske bestemmelser for vann og avløp* fastsettes som abonnementsvilkår i Verdal kommune.